

LINEAMENTA

ÚVOD

Prvý synodálny dokument Synody Ordinariátu ozbrojených síl a ozbrojených zborov Slovenskej republiky (ďalej Ordinariát OS a OZ SR) s názvom Lineamenta (z lat. linea - línia) je pracovný dokument, v ktorom členovia jednotlivých odborných tematických komisií pod vedením svojich predsedov rozpracovali jednotlivé témy a stanovili línie, ktorými sa bude počas dvoch rokov uberať synodálna rozprava.

V pastierskom liste, ordinár OS a OZ SR Mons. František Rábek pred otvorením synody oslovil všetkých členov Ordinariátu a vyzval ich, aby všetci, ktorí o to majú záujem, sa mohli oboznámiť s navrhovanými témami synodálnych diskusií a zapojiť sa do ich riešenia. Tento dokument má za cieľ podrobne oboznámiť všetkých, nielen vybraných členov synody, s celým spektrom tém, ktorými sa bude zaoberať synodálna rozprava členov Synody Ordinariátu OS a OZ SR.

Členovia prípravnej komisie Synody Ordinariátu OS a OZ SR navrhli Ordinárovi OS a OZ SR počas slávania synody venovať sa týmto štyrom tematickým okruhom:

- Život a pôsobenie kňazov.
- Kresťanská formácia členov Ordinariátu, budovanie farského a ordinariátneho spoločenstva.
- Pastoračná starostlivosť o rodiny.
- Laický apoštolát členov Ordinariátu.

Lineamenta – témy synody sú prvým a podstatným synodálnym dokumentom, ktorého obsahom sa budú zaoberať synodálne rozpravy prvých dvoch synodálnych hromadných zhromaždení členov Synody Ordinariátu OS a OZ SR. O témach, ktoré sú rozpracované v tejto brožúrke, budú spolu rozprávať Ordinár a vikári jednotlivých rezortov s veriacimi počas vizitácií jednotlivých farností a duchovných správ Ordinariátu OS a OZ SR.

MODLITBA ZA SYNODU ORDINARIÁTU

Nebeský Otče,

ty si nás cez svojho Syna povolal do spoločenstva Cirkvi, v ktorej máme plniť poslanie, aké každému z nás zveruješ, a tým prispievať k pozemskému i večnému dobru nás i našich blízkych.

Prosíme ťa, sprevádzaj nás svojím Duchom pravdy a lásky pri snahe spoločne hľadať, čo je v твоjich očiach správne. Posilňuj nás vo vedomí zodpovednosti, pomáhaj nám v otvorenosti a vzájomnej dôvere, aby práce synody ordinariátu slúžili na tvoju slávu a na upevnenie našej vzájomnej jednoty vo viere a láske.

Nech sú nám vzorom a pomocou naši bratia a sestry vo viere, ktorí si dobre splnili svoje poslanie a dosiahli večné spoločenstvo s tebou: predovšetkým Matka Božia a Matka Cirkvi, blahoslavená Panna Mária, naši patróni: svätý Michal Archanjel, svätý Matúš, svätý Šebastián, svätý Cyril, svätý Metod a svätý Gorazd, svätý Florián, svätý Ján Pavol II. i blahoslavená sestra Zdenka, ako aj všetci ostatní svätí.

Nech nás vedie svetlo evanjelia tvojho Syna a učenie Cirkvi, aby sme dokázali urobiť správne rozhodnutia a tak mohli prinášať ovocie, ktoré od nás očakávaš. O to ťa prosíme skrze nášho Pána Ježiša Krista, tvojho Syna, ktorý s tebou žije a kraluje v jednote Ducha Svätého po všetky veky vekov.

Amen.

Pozvanie na spoločnú cestu

Čo je základom našej spoločnej cesty?

Jedny z najväčších projektov, ktoré sa teraz realizujú na Slovensku, sú cesty – najmä severná diaľnica a južná rýchlostná cesta. Keď prechádzame miestami, na ktorých sa pracuje, môžeme vidieť niečo z technologického postupu stavby cesty: pevný násyp z kameňa, na ktorý idú ďalšie vrstvy spevňované ťažkými valcami; členitosť terénu si vyžaduje budovanie odvážnych mostov; ich nosné piliere musia mať hlboké a solídne základy; koľko práce si vyžaduje zhotovenie premostení z liateho železobetónu – až po razenie tunelov... To všetko sa musí spoľahlivo urobiť, aby po týchto cestách mohli plnou rýchlosťou prechádzať tisíce áut, prevážajúcich osoby alebo materiál.

Aj my sme sa dnes zišli, aby sme otvorili stavbu duchovnej cesty, po ktorej by mohli spoľahlivo plniť svoje poslanie tak kňazi, slúžiaci v Ordinariáte, ako aj veriaci laici, ktorí patria do Ordinariátu. Presne toto totiž znamená názov nášho cirkevného podujatia „synoda“. Je odvodený z gréckeho slova „syn hodos“, čo znamená „spoločná cesta“. Práca, pred ktorou stojíme je tiež veľká a náročná. To naznačuje už samotné jej trvanie – dva roky!

Je preto na mieste, aby sme si teraz, na začiatku našich prác, položili otázku, aký má byť základ tejto našej stavby spoločnej cesty. Na čo túto cestu položiť, aby zvládla aj tú najnáročnejšiu a najťažšiu premávku...

Jedinou spoľahlivou a pevnou cestou pre človeka a pre celé ľudstvo týmto životom k večnému domovu nebeského Otca je Ten, ktorý o sebe povedal: „Ja som cesta... Nik nepríde k Otcovi, iba cezo mňa.“. Apoštol Pavol pripomína: „Nik nemôže položiť iný základ, ako ten, ktorý je daný. A tým je Ježiš Kristus.“. Ak teda chceme hľadať a klást cestu pre život a pôsobenie Ordinariátu smerom do budúcnosti a pre plnenie úloh, pred ktorými stojíme, nemôže to byť iná cesta, než tá, ktorou je Ježiš Kristus, Jeho pravda.

Keď Ježiš Kristus hovorí, že On je cesta, vyjadruje tým, že sa stáva podkladom, ktorý nám slúži, aby sme sa mohli v čase pohybovať smerom k nášmu stále plnšiemu životu, až k dosiahnutiu jeho plnosti v Bohu.

Prečo je Kristus tou najpevnejšou a najspoľahlivejšou cestou? Lebo je najužšie spojený s Bohom Otcom v láske Ducha Svätého a vo svojom ľudskom živote plní najdokonalejšie Jeho vôľu. Jeho slová a skutky, konané v tej najhlbšej jednote lásky s Bohom Otcom sú tou najpevnejšou a najspoľahlivejšou skutočnosťou v celom vesmíre. Ježiš povedal: „Nebo a zem sa pominú, ale moje slová nepominú.“.

Aj náš život – tak jednotlivcov, ako aj celého spoločenstva Ordinariátu – prebieha v čase a uskutočňuje sa v jednotlivých rozhodnutiach a skutkoch, je potrebné, aby sme hľadali také riešenia, ktoré sú v zhode s Kristovým slovom, s Jeho vôľou – a tak, aby sme splňali podmienku, ktorú vyslovil v dnešnom evanjeliu: „Kto ma miluje, zachová moje slovo; i môj Otec ho bude milovať, prideme k nemu a budeme u neho bývať.“ Našou snahou

musí byť vytváranie podmienok pre prítomnosť a pôsobenie trojjediného Boha v nás. Iba vtedy ideme správnou cestou, iba vtedy môžeme byť spoľahlivou oporou pre druhých.

Ak sa teda dnes vydávame na hľadanie spoločnej cesty pre náš Ordinariát, tak tým pevným a spoľahlivým základom tejto cesty musí byť láska ku Kristovi, vyjadrovaná snahou rozhodovať a konať podľa Jeho slova.

Skutočnosť je však taká, že na mnohé naše konkrétne otázky a situácie nenájdeme usmernenie v Kristových slovách. Aspoň nie priamo. Ježiš o tom vedel. A preto povedal: „Zástanca, Duch Svätý, ktorého Otec pošle v mojom mene, naučí vás všetko a pripomenie vám všetko, čo som vám povedal.“

Preto od začiatku svojej historickej cesty, keď Cirkev stála pred vážnymi otázkami ako správne veriť, ako v zhode s Kristom konať, schádzala sa na spoločné porady – synody alebo koncily – s prosbou o pomoc a vedenie Ducha Svätého a pod Jeho vplyvom hľadala také riešenie otvorených otázok, ktoré by bolo v zhode s Kristovým slovom, s Jeho vôľou.

Aj my sa takto schádzame, ako malá časť Cirkvi, aby sme v jednote s celou Cirkvou, s jej vierou a praxou, hľadali odpovede na naše konkrétne úlohy, problémy a výzvy, ktoré by boli v zhode s Kristovým slovom – že by žeby sme uskutočňovaním našich rozhodnutí mohli vyjadrovať našu lásku ku Kristovi, aby On i s Otcom mohol byť prítomný v nás. Tak by naša životná cesta – ako jednotlivcov, tak i celého spoločenstva – mohla spoľahlivo prechádzať všetkými úsekmi a problémami nášho života a súčasne aby sme mohli slúžiť opravdivému dobru našich súčasníkov práve tým, že sa môžeme v nás a cez nás stretať s prítomnosťou, mocou a láskou samého Boha, ktorý jediný je základom šťastia a cieľom životnej cesty každého človeka, podľa známych slov sv. Augustína: „Pre seba si nás stvoril, Bože, a naše srdce je nespokojné, kým nespočinie v Tebe.“

Preto našu synodálnu cestu začíname týmto stretnutím v chráme, ktoré má od dávnych čias tiež grécke pomenovanie: „synaxis“ – čo znamená zhromaždenie zladené na bohoslužbu. Zmyslom tohto nášho zhromaždenia je práve stretnutie sa s večným Bohom skrze jeho Syna Ježiša Krista v Duchu Svätom. Iba z tohto „synaxis“, z tohto nášho zjednotenia sa s Ním, môže vychádzať naša „synhodos“, naša spoločná cesta. Prosme teda pri tomto stretnutí nášho Pána, aby nám daroval pre túto cestu svojho Ducha, žeby sme s Jeho pomocou dokázali vyjadrovať našu lásku k Nemu hľadaním takých riešení, ktoré by boli v zhode s Jeho slovom.

HARMONOGRAM PRÁC SYNODY ORDINARIÁTU

Príprava synody:

- Vyhlásenie Dekréту o zvolaní synody: 20. január 2015,
- Zasadania odborných tematických komisií pre spracovanie dokumentu LINEAMENTA – TÉMY SYNODY: január – február 2015,
- Slávnostné otvorenie synody: 3. marec 2015, Katedrála Ordinariátu OS a OZ SR,
- Vydanie synodálneho dokumentu LINEAMENTA – TÉMY SYNODY: 2. apríl 2015.

Aktuálne slávenie synody:

- 1. synodálne zhromaždenie kňazov Ordinariátu: 13. – 17. apríl 2015, Omšenie,
- Vizitácie vo farnostiach: máj – jún 2015,
- 2. synodálne zhromaždenie všetkých členov synody: 7. – 11. september 2015, Badín,
- Zasadania odborných tematických komisií pre spracovanie dokumentu INSTRUMENTUM LABORIS: október 2015 – február 2016,
- Verejné zhromaždenie členov synody a slávenie výročia vzniku Ordinariátu: 1. marec 2016, MO SR Bratislava,
- Vydanie synodálneho dokumentu INSTRUMENTUM LABORIS: marec 2016,
- 3. synodálne zhromaždenie kňazov Ordinariátu: apríl 2016, Omšenie,
- Vizitácie vo farnostiach: máj – jún 2016,
- 4. synodálne zhromaždenie všetkých členov synody: september 2016, Badín,
- Spracovanie uznesení synodálnych zhromaždení: marec 2016 – január 2017,
- Predloženie záverečných návrhov synodálneho zhromaždenia Ordinárovi: február 2017,
- Slávnostné promulgovanie synodálnych dokumentov: 1. marec 2017, Katedrála Ordinariátu OS a OZ SR.

Lineamenta k prvému tematickému okruhu ŽIVOT A PÔSOBENIE KŇAZOV

Východiskovým textom pre túto časť Lineamenta je II. kapitola apoštolskej exhortácie Jána Pavla II. „Pastores dabo vobis“: Preto ma pomazal a poslal, Povaha a poslanie služobného kňazstva.

1. Povaha a poslanie služobného kňazstva

1.1. Správne a hlboké poznanie povahy a poslania služobného kňazstva je cestou k prekonaniu krízy identity kňaza.

Na túto tému hovorili otcovia synody a poukázali na to, že kľúčom k tomuto poznaniu je **vedomie špecifického ontologického zväzku, ktoré zjednocuje kňaza s Kristom, Najvyšším kňazom a Dobrým pastierom.**

Ak máme mať správne vedomie toho, kým ako kňazi sme, musí nás zaujímať predovšetkým to, kým je Kristus, aký je Jeho význam, aké je Jeho poslanie. Formálne to zrejme všetci vieme, sme však ohrození – a to platí paradoxne o nás, kňazoch – tým postojom, aký prejavil posadnutý v synagóge, keď sa ohradil voči Ježišovi: „Čo ťa do nás, viem kto si...“ Žiaľ, aj kňaz môže mať teologické vedomosti o Kristovi, ale súčasne má svoju predstavu o svojom živote, svoje plány a zámery a nemieni si dať do nich hovoriť ani samému Ježišovi Kristovi (ten je dobrý len na to, aby mu zabezpečil ekonomické a iné podmienky na splňanie jeho zámerov...).

Uvedomujem si, že zmysel môjho života stojí a padá s tým, kým je Ježiš Kristus?

Záleží mi na tom, aby som nadobúdala pravdivé a stále plnšie poznanie o Ňom?

Viem, že plnosť pravdy o Kristovi je v Cirkvi, ktorej On dal Ducha pravdy a že pravda viery o Kristovi je garantovaná Petrovým nástupcom?

1.2. Ako každá kresťanská identita, tak aj kňazská identita má svoj zdroj v Najsvätejšej Trojici, ktorá sa ľudom zjavuje a dáva sa v Kristovi, a tak v ňom pôsobením Ducha Svätého ustanovuje Cirkev ako zárodok a počiatok kráľovstva.

Čiže, Trojjediný Boh prostredníctvom Krista nadväzuje kontakt s ľuďmi, tých, čo v Neho uveria prijíma krstom do životného vzťahu so sebou a vytvára z nich nový ľud – Cirkev, ktorá je oblasťou zvláštneho Božieho pôsobenia, zameraného na plný rozvoj človeka a sveta, až po dosiahnutie nového stvorenia v priamom a večnom spoločenstve s Bohom. Ako kresťania a kňazi sme účastní na tejto Božej iniciatíve a súčasne sme povolani aktívne s ňou spolupracovať a sprostredkovať ju ďalším ľuďom.

Mám takýto „globálny“ pohľad na význam mojej viery a môjho kňazského povolania?

1.3. Cirkev je tajomstvom, spoločenstvom a poslaním. Cirkev je tajomstvo, lebo láska a život Otca, Syna a Ducha Svätého sú absolútne nezaslúženým darom, ktorý dostávajú tí, čo sa narodili z vody a z Ducha a ktorí sú povolani žiť v spoločenstve samého Boha a zjavovať ho a odovzdávať po celé dejiny (poslanie).

Tajomstvo – latinsky: mystérium – nie je niečo utajené, nepoznatelné, ale naopak: je to podelenie sa samého Boha o poznanie svojho plánu, ktorý chcel uskutočniť prostredníctvom

Krista. Je to plán zachraňujúcej lásky, na aký by človek nikdy neprišiel a ktorý Boh realizuje v Cirkvi. Aj keď na základe viery tento plán už v princípe poznáme, zostáva pre nás stále „tajomstvom“ aj v tom zmysle, že len postupne odhaľujeme, čo všetko je jeho obsahom v konkrétnostiach.

Bolo by dobré pozrieť si v listoch sv. Pavla, najmä v liste Efezanom, s akým obdivom a s akou vďačnosťou hovorí o tomto „tajomstve“.

Už som niekedy žasol nad týmto Božím plánom a ďakoval som za to, že som jeho súčasťou a že môžem na ňom aktívne spolupracovať?

Cirkev je súčasne spoločenstvom s Bohom – večný Boh je v Cirkvi prítomný, cez Cirkev sa prejavuje, v Cirkvi nám dáva dary svojej lásky.

Súčasne je Cirkev a jej jednotliví členovia povolaná odovzdávať ďalším ľuďom v čase a priestore toto tajomstvo a zapájať ich do neho a tým im súčasne sprostredkovať účasť na Božom živote.

Prežívam obdiv voči týmto skutočnostiam, v ktorých sa nachádzam, ktoré pôsobia vo mne a považujem za najvýznamnejšiu službu ľuďom to, že im môžem tieto skutočnosti sprostredkovať?

1.4. Identita kresťana, ako aj osobitná identita kňaza a jeho služby sa prejavuje len vnútri tajomstva Cirkvi ako tajomstva trojičného spoločenstva charakterizovaného misijným rozmerom. Na základe posvätenia vo sviatosti kňazstva je totiž kňaz poslaný Otcom skrze Ježiša Krista, ktorému ako Hlave a Pastierovi svojho ľudu je osobitným spôsobom pripodobnený, aby mocou Ducha Svätého žil a pracoval v službe Cirkvi a na spásu sveta.

Uvedené znamená, že ak chceme pochopiť samých seba, nemôžeme sa pozerieť na Boží plán spásy a teda i na Cirkev len akoby zvonku. Ako často sa stavíme do tejto pozície vonkajších pozorovateľov na dianie v Cirkvi, všeličo kritizujeme akoby Cirkev boli tí druhí. A my sme čo? Ako pokrstení a vysvätení sa „nachádzame“ vo vnútri Cirkvi, pretože sme vo „vnútri“ Božieho života, sme v Jeho srdci, sme súčasťou Jeho tajomstva. Otec nám prejavuje takú lásku a dôveru, že nás bytostne spojil so svojím vlastným Synom a cez nás chce pokračovať v Jeho poslaní. Božia osobná Láska – Duch Svätý – nás naplňa a vedie, podnecuje k tvorivému uskutočňovaniu Kristovho poslanca v konkrétnych okolnostiach a pre konkrétnych ľudí.

1.5. Tak možno pochopiť v podstate „vzťahnú“ povahu identity kňaza. Prostredníctvom kňazstva, ktoré sa rodí z hĺbky nevýslovného tajomstva Boha, totiž z lásky Otca, z milosti Ježiša Krista a z daru jednoty Ducha Svätého, je kňaz sviatostne včlenený do spoločenstva s biskupom a s ostatnými kňazmi, aby slúžil Božiemu ľudu, ktorým je Cirkev, a aby všetkých priviedol ku Kristovi v zmysle Pánovej modlitby: „... aby všetci jedno boli, ako ty, Otče, vo mne a ja v tebe... aby svet uveril, že si ma ty poslal.“

Kňaz teda chápe správne sám seba iba vo vzťahu: predovšetkým vo vzťahu troch Božských osôb voči nemu a súčasne je včlenený do vzťahu so všetkými tými, s ktorými má to isté poslanie – a bez ktorých by ho nemohol uskutočňovať – teda do vzťahu s biskupom a ostatnými kňazmi.

Ako vnímam svoju identitu?

Podmienky, v ktorých sa nachádzame, nás môžu viesť k individualistickému chápaniu kňazstva: v určitom prostredí som ako kňaz sám. Možno ešte vzťah k Trojjedinému Bohu si uvedomujem, najmä pri slávení Eucharistie, ale vzťah k biskupovi nepovažujem za potrebný

(nanajvýš ho znášam, pretože cirkevnoprávne od neho závisím) a ostatných kňazov tiež nepotrebujem, pretože prakticky z nich nič nemám, musím si sám poradiť na svojom mieste. Pokiaľ ide o náplň nášho pôsobenia, ľahko potom sklzneme do vytvárania vzťahov k nám a nevedieme ľudí cez nás k Bohu, ale robíme aj ich vieru a náboženský život závislým od nás. Ak my odídeme, ak, nedajbože, my padneme, tak sa rúca aj „viera“ týchto ľudí...

1.6. Exhortácia pokračuje:

Teda povahu a poslanie služobného kňazstva možno definovať len v kontexte rozmanitosti a bohatstva vzťahov, ktoré vychádzajú z Najsvätejšej Trojice a šíria sa v spoločenstve Cirkvi, ktorá je v Kristovi znakom a nástrojom zjednotenia s Bohom i jednoty celého ľudského pokolenia.

Kňaz nesmie byť individualistom, pre ktorého je Cirkev len neosobným zamestnávateľom a ktorý si inak sám a izolovane od ostatných kňazov robí svoju „robotu“ a podstatné pre neho je len to, že dostane plat...

Je mojím záujmom, aby som rozvíjal vzťahy predovšetkým s Bohom, ale aj s biskupom a spolubratmi? Uvedomujem si, že aj keď na rozličných miestach, ale všetci spolu pracujeme na tom istom diele, ktoré je Božím dielom?

1.7. Ekleziológia spoločenstva sa javí ako hlavné kritérium pochopenia identity kňaza, jeho vlastnej hodnoty, povolania a poslania uprostred Božieho ľudu a vo svete.

Iba vtedy, ak chápeme Cirkev ako spoločenstvo, môžeme správne chápať aj seba samých a svoje poslanie. Tu sme vyzvaní prehodnotiť náš postoj k Cirkvi, ako ju chápeme?

1.8. Cirkev ako tajomstvo je bytostne spojená s Ježišom Kristom. Je skutočne jeho plnosťou, jeho telom, jeho nevestou. Je „znakom“ a živou „pamiatkou“ jeho ustavičnej prítomnosti a pôsobenia medzi nami a pre nás.

Čiže, v Cirkvi je Kristus prítomný, cez ňu sa prejavuje, ju miluje. Nemôžeme preto oddeliť vzťah ku Kristovi od vzťahu k Cirkvi. Kristovo pôsobenie môžeme vnímať cez Cirkev. Naša služba sa zameriava na to, aby sa ľudia stávali živou súčasťou Kristovho tajomného tela a aby sa Kristus mohol cez každého z nich čo najplnšie prejavovať.

1.9. V kňazovi sa overuje plná pravda jeho identity tým, že má pôvod v Kristovi, špecifickú účasť s Kristom a je pokračovaním samého Krista, jediného a najvyššieho kňaza novej a večnej zmluvy. Kňaz je živým a priesačným obrazom Krista – Kňaza... Vzťah ku Kristovi je teda nevyhnutným kľúčom pre pochopenie skutočnosti kňazstva.

To je opäť výzva zamyslieť sa nad naším vzťahom ku Kristovi. Je tento vzťah k Nemu stredobodom môjho života, mojich záujmov a hodnôt alebo sa nachádza iba kdesi na periférii – buď vo forme mechanického plnenia si svojich náboženských povinností alebo v podobe frázovitého klišé pri bezduchom uskutočňovaní kňazských povinností?

Čo môže urobiť synoda pre prehĺbenie kňazskej identity v hore uvedenom zmysle? Celkom iste nemôže nariadiť prežívanie vzťahu k Bohu a k Cirkvi. Môže však a má predložiť všetkým kňazom Ordinariátu – súčasným i budúcim – uvedené skutočnosti a postoje ako vzor a mieru, aby sa každý kňaz mohol porovnať, nakoľko tieto kritériá splňa alebo nie, a sám sa musí rozhodovať, čo chce pre dosahovanie svojej skutočnej identity robiť. Súčasne sa stáva zodpovedným za to, aký postoj zaujme. Na druhej strane, keďže vytvárame jedno spoločenstvo v Kristovi, je to aj výzva k vzájomnej spoluzodpovednosti za spolubratov, aby

sme si modlitbou, dobrým príkladom a udržiavaním bratských vzťahov pomáhali rásť v tejto identite.

2. Základný vzťah ku Kristovi – Hlave a Pastierovi

2.1. Ježiš Kristus sám na sebe ukázal dokonalú a definitívnu tvár kňazstva novej zmluvy. Robil to po celý svoj pozemský život, ale predovšetkým v jeho ústrednej udalosti – utrpení, smrti a zmŕtvychvstaní...

Ježiš je predpovedaný Dobrý pastier, pozná všetky svoje ovce, obetuje za nich svoj život a chce všetky zhromaždiť, aby bolo jedno stádo a jeden pastier...

Nový kňazský ľud, ktorým je Cirkev, má nielen svoj autentický obraz v Kristovi, ale aj skutočnú a ontologickú účasť na jeho večnom a jedinečnom kňazstve, ku ktorému sa musí pripodobňovať celým svojím životom.

Ježiš najdokonalejšie oslávil nebeského Otca, keď vykonal dielo, ktorým ho Otec poveril, čím súčasne priniesol najväčšie dobro ľudstvu. Ježiš ako Boží Syn je pre nás normou svojimi skutkami i slovami a naším povolaním je, aby sme s pohľadom upretým na Neho oslavovali Boha plnením Jeho vôle, vedení a posilňovaní Kristovým Duchom.

Našou veľkou úlohou je, aby sme sa o takýto prístup k životu snažili všade, kde sa nachádzame, aj v prostredí OS a OZ, a súčasne svojím príkladom i službou pomáhali kresťanom v týchto prostrediach, aby dokázali každodenne hľadať spôsoby, ako zvládať svoj konkrétny život v jednote s Kristovým Duchom tak, aby bol náš život skrze Krista Bohu na slávu – a tým aj pre opravdivé dobro nám i našim blíznym.

2.2. Ježiš vytvoril úzke prepojenie medzi službou, ktorú zveril apoštolom, a medzi svojím vlastným poslaním: „Kto vás prijíma, mňa prijíma. A kto prijíma mňa, prijíma toho, ktorý ma poslal“. „Kto vás počúva, mňa počúva...“ „Ako mňa poslal Otec, tak ja posielam vás.“ Ako Ježišovo poslanie pochádza priamo od Otca a konkretizuje autoritu samého Boha, tak aj poslanie apoštolov pochádza od samého Ježiša. Apoštolom povedal: „Bezo mňa nemôžete nič urobiť.“ Ich poslanie teda nie je ich vlastné, ale je poslaním samého Ježiša. To človek nemôže dosiahnuť vlastnými silami, ale iba prostredníctvom sviatosti, ktorá je darom Krista a jeho Ducha: „Prijmite Ducha Svätého. Komu odpustíte hriechy, budú mu odpustené...“

Apoštoli, ktorých ustanovil Pán, plnili postupne svoje poslanie tak, že rozličným spôsobom, ale s rovnakým cieľom povolávali ďalších mužov za biskupov, kňazov a diakonov, aby plnili poverenie vzkrieseného Ježiša, ktorý ich poslal ku všetkým ľuďom všetkých čias.

Nový zákon jednoducho zdôrazňuje, že týchto ľudí, vybraných spomedzi bratov, uviedol do služby sám Kristov Duch. Vkladaním rúk, ktorým sa odovzdáva dar Ducha Svätého, sú povolaní a uspôsobení, aby pokračovali v tej službe odpúšťania, starostlivosti o Božie stádo a vyučovania.

Preto sú kňazi povolaní predlžovať prítomnosť Krista, jediného a najvyššieho Pastiera, a to tak, že sa usilujú nasledovať jeho spôsob života a viditeľne ho sprítomňovať uprostred stáda, ktoré im bolo zverené.

Táto pasáž je akousi genealógiou nášho vlastného sviatostného kňazstva, ukazuje nám jeho historické i duchovné korene, ktoré oboje siahajú ku Kristovi. Vedomie tohto zakorenenia, skutočnosť, že „miazga“ Kristovho Ducha pôsobí v nás a chce sa cez nás blahodarne prejavovať v službe opravdivého života ľudí, nám má pomáhať, aby sme sa nedali vykoreniť

a nechceli sme hľadať svoju spoločenskú dôležitosť v napodobňovaní svetských aktivít a výkonov ľudí, medzi ktorými pôsobíme. Ak kňaz venuje takýmto „záľubám“ príliš veľa času a pozornosti, prezrádza tým, že ako kňaz je zakomplexovaný, že nemá zdravé sebavedomie. Tým sa však stáva soľou, čo stratila chuť a na nič už nie je súca, len aby ju vyhodili a pošliapali...

Ako je to s mojím zdravým sebavedomím ako kňaza?

Nehľadám ospravedlnenie svojej existencie v tom, že dokážem to či ono ako laici v mojom prostredí? Ak snahe o takéto „výkony“ venujem príliš veľa času (kvôli čomu zanedbávam svoj duchovný život a venovanie sa kňazskej službe), nesnažím sa tým zakrývať svoje komplexy z toho, že ako kňaz si nie som istý svojou spoločenskou dôležitosťou?

3. V službe Cirkvi a svetu

3.1. Vzťah kňaza k Cirkvi je zahrnutý v jednom a tom istom vzťahu kňaza ku Kristovi v tom zmysle, že je to sviatosťné sprítomnenie Krista, ktoré vzbudzuje a živí vzťah kňaza k Cirkvi. „Kňazská služba je bezo zvyšku zameraná na úžitok Cirkvi, na zveľadenie všeobecného kňazstva celého Božieho ľudu, a je určená nielen pre miestnu, ale pre všeobecnú Cirkev, a to v jednote s biskupom, s Petrom a pod Petrom. Prostredníctvom kňazstva biskupa sa aj kňazstvo druhého stupňa začleňuje do apoštolskej štruktúry Cirkvi.

Niekedy sa na sviatosťné kňazstvo prenáša predstava spoločenskej pyramídy: laici, rehoľníci, kňazi, biskupi a pápež. Podľa toho je kňaz spoločensky na dosť slušnej výške v rámci kariérneho postupu kresťana. V skutočnosti je to opačne: poznáme Ježišove slová o tom, že kto chce byť prvý, má byť sluhom všetkých a že On sám neprišiel, aby sa mu slúžilo, lež aby slúžil a dal svoj život za všetkých. Sviatosťné kňazstvo sa nazýva aj služobným. Ako zdôraznil Ján Pavol II., služba sviatosťného kňazstva je zameraná na úžitok Cirkvi a na zveľadenie všeobecného kňazstva veriacich. Čiže, aby laickí veriaci mohli uskutočňovať svoje krstné kňazstvo – nasledovať Krista, žiť podľa Jeho slova, stretať sa s Ním vo sviatosťiach, rozvíjať spoločenstvo vzájomnej lásky – k tomu potrebujú službu sviatosťného kňazstva, ktoré im práve toto všetko sprostredkovať. Udržiavam si kariérne myslenie, chápem svoje postavenie z hľadiska spoločenského postavenia – alebo sa zameriavam na to, aby som slúžil zrodeniu, rastu a upevňovaniu zrelých kresťanov, ktorí by dokázali zvládať svoje povolanie v Kristovom Duchu, na Božiu slávu a pre dobro Cirkvi a sveta?

Ako plním toto poslanie v jednote s biskupom a s Petrovým nástupcom?

Nájdem si čas, aby som v určitých intervaloch prediskutoval svoje pastoračné aktivity i svoj kňazský život s biskupom? Alebo ma vôbec nezaujíma, aké má on pastoračné zámery a ako by mala moja práca vyzeráť podľa jeho predstáv?

Jednotu s pápežom uskutočňujeme práve jednotou s biskupom, ktorý má hierarchické spoločenstvo s pápežom.

Okrem toho však máme v súčasnosti veľa možností i na priamy kontakt s učením Svätého Otca – cez rozhlas, tlač, internet i televíziu. Zaujímam sa vôbec o učenie pápeža, osvojujem si jeho postoje a usmernenia? Alebo sa „krmím“ bulvárom a nechám sa ním ovplyvňovať v mojom názore na pápeža a jeho aktivity a jeho činnosť ignorujem alebo dokonca i kritizujem?

Ak niečomu nerozumiem v jeho počínaní alebo vyjadrovaní, tak by som mu mal dôverovať, pretože má najväčšiu zodpovednosť pred Bohom a tiež i potrebnú pomoc Ducha Svätého

a skôr by som sa mal snažiť nadobudnúť si pravdivé vysvetlenie jeho počínania a hlavne – ako to sám Svätý Otec často zdôrazňuje – modliť sa za neho a tak mu pomáhať.

3.2. Vzťah kňaza k Ježišovi Kristovi a v ňom aj k jeho Cirkvi je zahrnutý v samom bytí kňaza – čiže skrze jeho vysviacku/pomazanie, ako i v jeho činnosti, čiže v jeho poslaní, službe. Kňaz je predovšetkým služobníkom Krista, ktorý je prítomný v Cirkvi ako v tajomstve, spoločenstve a poslaní. Vďaka účasti na „pomazaní“ a na „poslaní“ Krista môže v Cirkvi predlžovať jeho modlitbu, jeho slovo, jeho obetu a jeho spásanosné pôsobenie. Teda je služobníkom Cirkvi ako tajomstva, lebo vysluhuje cirkevné a sviatostné znaky prítomnosti zmŕtvychvstalého Krista. Je služobníkom Cirkvi ako spoločenstva, lebo v spojení s biskupom a v úzkom vzťahu s ostatnými kňazmi vytvára jednotu cirkevného spoločenstva súlade s rozličnými povolaniami, charizmami a službami. A napokon, je služobníkom Cirkvi ako poslanca, pretože vytvára spoločenstvo hlásajúce a dosvedčujúce evanjelium.

A tak pre vlastnú povahu a sviatostné poslanie sa kňaz v štruktúre Cirkvi javí ako znak absolútnej priority a nezaslúženej milosti, ktorú zmŕtvychvstalý Kristus udeľuje Cirkvi.

Túto trojitú službu sviatostného kňazstva v Cirkvi by sme hádam mohli prirovnáť k funkcii nervov v ľudskom organizme. Aj nervy spájajú celé telo s hlavou a prinášajú do neho usmernenia z hlavy. Nervový systém súčasne udržiava organizmus v jednote a v súčinnosti. A napokon, vďaka dobrému nervovému systému je človek schopný rozličných aktivít. Tiež je jasné, že jedna nervová bunka nedokáže zabezpečiť tieto funkcie. Musí ich byť veľa, musia byť navzájom spojené a napojené na mozog. Nejako podobne je to i so službou kňaza. Vysviackou sme sa stali „nervovou bunkou“, čiže schopnými prenášať impulzy od Krista – Hlavy smerom k telu Cirkvi. Ak máme byť funkční, musíme byť navzájom spojení s tými, ktorí dostali to isté poslanie, teda s nositeľmi sviatostného kňazstva. A nemôžeme si počínať oddelene od Hlavy – vieme, čo sa deje s telom, keď z nejakých dôvodov nastane oddelenie nervového systému od hlavy. Je teda treba, aby sme pochopili toto naše organické začlenenie do vzťahu s Kristom a Cirkvou a aby sme ochotne a zodpovedne spolupracovali v službe Kristovi pre dobro Jeho tela, ktorým je Cirkev – a tým aj pre naše dobro.

Ako by sa malo prejavovať toto naše funkčné, sviatostné zapojenie do vzťahu Krista a Cirkvi?

3.3. Kňazskú službu vzhľadom na jej povahu môže kňaz vykonávať len vtedy, ak sa zjednotí s Kristom vo sviatostnom začlenení do kňazského stavu a je v hierarchickom spoločenstve s vlastným biskupom. Kňazská služba má svoju základnú „komunitnú formu“ a možno ju spĺňať len ako „spoločné dielo“.

Spĺňanie tejto podmienky predpokladá nielen prijatie kňazského svätenia a formálne začlenenie do diecézy, ale ak má byť úprimné a účinné, tak si vyžaduje aj určitý duchovný a psychologický postoj. Ten duchovný by sa mal prejavovať aj v tom, že okrem povinnej spomienky biskupovho mena v kánone (čo môže byť niekedy bezduchou formalitou) by sme mali myslieť na biskupa, na jeho záležitosti a prehlbovať i vzájomné priateľstvo. Nemalo by sa stávať, že kňaz sa bojí vytvárať si úprimnejší vzťah s biskupom, lebo sa obáva nevraživosti niektorých kňazov, ktorí mu to dajú pocítiť... Platí to aj o pastoračných aktivitách biskupa. Môžeme mať svoj názor na to, či práve tá alebo oná aktivita je najsprávnejšia. A máme právo povedať aj svoje pripomienky. Ale pokiaľ biskupov zámer nie je sám osebe nesprávny a nie je v rozpore so smerovaním Cirkvi, tak by sme si mali jeho definitívne rozhodnutie osvojiť a napomáhať ho svojím záujmom, modlitbou i konkrétnou pomocou.

3.4. Každý kňaz, či diecézny alebo rehoľný, je s ostatnými členmi tohto kňazstva spojený skrze sviatosť kňazstva zvláštnym zväzkom apoštolskej lásky, služby a bratstva. Všetci kňazi majú účasť na jedinom kňazstve Krista, Hlavy a Pastiera, lebo pracujú na tom istom poli, totiž na stavbe Kristovho tela.

Platí to aj o kňazoch Ordinariátu. Práve záujem o kňazskú službu v Ordinariáte nás priviedol z rozličných diecéz, reholí i obradov do jedného kňazského spoločenstva. Okrem toho pôsobíme v niekoľkých rozličných rezortoch. To všetko je skôr prekážkou hlbších priateľských vzťahov. No tento pohľad viery, že totiž patríme do toho istého Kristovho kňazstva, že sme spojení v Ňom a máme podiel na Jeho poslaní, a to aj na tomto zvláštnom ale významnom pastoračnom poli, by nás mal viesť k tomu, aby sme si jeden druhého vážili, pomáhali si a povzbudzovali sa, modlili sa navzájom, pomáhali si, prežívali radosť z pastoračných úspechov, a tak prehľbovali aj naše ľudské vzťahy a vytvárali podmienky na to, aby sa rozvíjalo i naše vzájomné úprimné priateľstvo.

Aj medzi nami sú niektoré silnejšie povahy, ktoré sa snažia – či úmyselne, alebo nie, to neviem – vplývať na druhých a priamo ich nútia zaraďovať sa do nejakých názorových alebo záujmových skupín v podobe: neakceptovať toho či tých, nezapájať sa do niečoho dobrého či už v duchovnej alebo čisto ľudskej oblasti, len preto, aby sme dali najavo, že sme iní, že niečím alebo niekým pohrdame a pod... To sú spôsoby pochopiteľné u pubertiakov, ale nie u zrelých mužov a ešte k tomu kňazov. Pohľad viery by nám mal pomáhať prekonávať takéto malicherné emócie...

3.5. Napokon, kňazi sú v pozitívnom a podnetnom vzťahu k laikom, keďže ich prítomnosť a činnosť v Cirkvi nenahrádzajú, ale stimulujú kňazstvo celého Božieho ľudu prameniace v krste tým, že ho privádzajú k plnosti v Cirkvi. Slúžia ich viere, nádeji a láske. Ako ich bratia a priatelia uznávajú a rozvíjajú ich hodnotu Božích detí a pomáhajú im plnšie vykonávať ich osobitnú úlohu v poslaní Cirkvi... Služobné kňazstvo neznamena väčší stupeň svätosti v porovnaní so všeobecným kňazstvom veriacich, ale jeho prostredníctvom kňazi dostali od Krista v Duchu Svätom mimoriadny dar, aby Božiemu ľudu pomáhali verne a v plnosti uskutočňovať jeho všeobecné kňazstvo.

Z uvedeného vyplýva, že kňazi spolu s biskupom hoci sú povolani k vzájomnému bratstvu a hlbkej jednote, nemôžu vytvárať nejakú kňazskú „kastu“, ktorá by sa oddeľovala od ostatných veriacich a povyšovala by sa nad nich. Presný opak je pravdou. Väčšina členov Cirkvi sú laici a zmyslom posvätné služby je práve pomáhať laickým veriacim, aby mali potrebnú duchovnú pomoc, vďaka ktorej by mohli žiť svoje spojenie s Kristom a Jeho nasledovanie vo svojom povolaní vo svete. II. vatikánsky koncil zdôraznil: „Kňazi nech sú medzi laikmi ako bratia medzi bratmi.“ Teda žiadny postoj nadradenosti alebo dávania najavo, že iba kňazi sú Cirkev, ale práve naopak: chápať laikov ako rovnocenných vo viere, uznávať ich vlastné poslanie a napomáhať ich našou službou v živej viere a v plnení poslania. V súčasnosti sa však vyskytuje aj iná krajnosť, že totiž kňaz sa snaží celkom prispôbiť laikom až do tej miery, že popiera svoju kňazskú identitu. Už sme poukázali na to, že v takých prípadoch ide o nezdravý komplex menejcennosti, vyplývajúci z neprítomnosti vedomia kňaza o jeho obdarovaní hodnotou sviatostného kňazstva. Tento komplex sa prejavuje aj v neochote dať najavo i navonok svoje sviatostné kňazstvo, napríklad primeraným oblečením alebo označením. O klerikalizme by sme mohli hovoriť, ak by niekto takéto vonkajšie znaky kňazstva preexponoval a zostával by iba pri zovňajšku, bez solídneho kňazského života a služby.

Aká je v tomto smere situácia v našich radoch?

3.6. Z charakteru služby vyplýva, že kňazi musia byť preniknutí a nadchnutí hlbokou misionárskou horlivosťou a ozajstným katolíckym duchom, žeby si privykli povzniesť sa nad hranice vlastnej diecézy, národa alebo obradu a vychádzať v ústrety potrebám celej Cirkvi, ako aj všade ochotne hlásať evanjelium.

Z účasti na kňazstve Krista, ktorý prišiel pre spásu všetkých ľudí a ktorý poslal apoštolov do celého sveta hlásať evanjelium všetkému stvoreniu, logicky vyplýva, že aj kňaz si musí osvojovať Jeho univerzálnu lásku. Je iste správne, že zameriavame svoju pozornosť a záujem na konkrétne miesto a ľudí, ktorým slúžime. Avšak aj túto lokálnu a konkrétnu službu máme vykonávať na horizonte univerzálnej Cirkvi, ba celého sveta a celého ľudstva. Možno povedať, že každý kňaz Ordinariátu už prejavil niečo z tejto misionárskej otvorenosti, keď opustil svoju pôvodnú diecézu alebo pôsobenie v rámci rehole a bol ochotný nastúpiť do tejto špecifickej služby. Prostredie, v ktorom pôsobíme, si vyžaduje misionárskeho ducha aj z toho dôvodu, že sa nachádzame medzi ľuďmi, z ktorých mnohí sú vzdialení od viery a náboženského života, a je nevyhnutné, aby sme hľadali spôsoby, ako im priblížiť Božiu pravdu a lásku, ako im pomôcť na ceste k poznaniu Krista a k začleneniu sa do Jeho Cirkvi. V tomto bode by sme mohli vidieť stred synodálnych prác. Totiž, mali by sme prežívať celú synodu ako prejav misionárskeho úsilia: spoločne sa deliť o skúsenosti, čo sa nám v našich doterajších pastoračných snahách osvedčilo, čo nie a prečo a ako by sme mali pracovať ďalej, aby bola naša služba účinnejšia a osoznejšia pre tých, ku ktorým sme poslaní.

S týmto misijným duchom sa však spája aj otvorenosť pôsobiť na teréne Ordinariátu všade tam, kde to bude potrebné, neviazať sa príliš na jedno miesto – či už materiálne (byt, dom a iné nehnuteľnosti, takže sa kňaz stáva nepohyblivým), alebo naviazaním sa na ľudí do tej miery, že veriacich kňaz použije ako živý štít proti biskupovi, ktorý ho z nejakých rozumných dôvodov chce preložiť (to sa môže vyskytnúť aj v prípade rodiny gréckokatolíckeho kňaza...), a naladí veriacich tak, že biskup je ich nepriateľ a keď predsa kňaz musí odtiaľ odísť, padá aj ich viera. Tým by sa potvrdilo zlé pastoračné pôsobenie: kňaz nevedol ľudí ku Kristovi a k Cirkvi, ale si ich pripútal k sebe a stal sa pre nich akoby mlynským kameňom na ich krku, ktorý ich strhol do nešťastia. Mali by sme tak pracovať, aby sme mohli kedykoľvek odísť a odovzdať spoločenstvo veriacich nástupcovi so spokojným vedomím, že keď sú spojení s Kristom a v Cirkvi, tak sme stále spojení v Duchu Svätom, hoci by nás delila diaľka, môžeme si navzájom duchovne pomáhať, kedykoľvek sa môžeme stretnúť ako dobrí priatelia a máme nádej, že budeme definitívne spolu vo večnom Božom kráľovstve.

Ak máme pracovať so správnym misionárskym duchom, tak je potrebné, aby sme mali na zreteli tieto horizonty.

3.7. Každý kňaz je vo vnútornom živote Cirkvi povolaný na to, aby bol človekom budujúcim spoločenstvo. Pre všetkých ľudí musí byť mužom poslanca a dialógu. Musí byť hlboko zakorenený v pravde a láske Krista, oduševnený túžbou a príkazom ohlasovať všetkým spásu, lebo je povolaný nadväzovať vzťahy bratstva, služby, spoločného hľadania pravdy, nastolenia spravodlivosti a pokoja so všetkými ľuďmi.

Keďže kňaz reprezentuje a sprítomňuje Krista a Kristus je stredobodom celého ľudstva, je samozrejmé, že aj kňaz má byť stredobodom, okolo ktorého sa vytvára spoločenstvo ľudí. Toto sa však nedeje samočinne. Kňaz sa má aktívne pričiňovať o vytváranie vzťahov, o zapájanie ľudí do vzájomnej komunikácie a služby, a to na rozličných úrovniach. Prvým predpokladom na to, aby ľudia mali záujem prijať túto službu kňaza, je dôvera voči nemu.

Preto musí byť našou snahou dosvedčovať také ľudské, morálne a duchovné vlastnosti, vďaka ktorým sa môže v ľuďoch vzbudiť dôvera voči nám. Svedectvo nášho dôsledného života musí pôsobiť niekedy aj dlhý čas, kým sa vzbudí dôvera a ľudia sa otvoria pre komunikáciu s kňazom. Preto sa kňaz nesmie znechucovať z toho, že výsledky nie sú ihneď, ale má si uvedomovať, že aj obdobie jeho prítomnosti má už svoj význam – za podmienky, že je to prítomnosť svedka pravdy a evanjelia, ktorý vytvára podmienky pre prítomnosť a pôsobenie trojjediného Boha vo svojom živote, lebo táto prítomnosť je tým najdôležitejším vplyvom, zvlášť, ak je podporovaná modlitbou a obetami.

Ďalším predpokladom je schopnosť k dialógu s ľuďmi. Dialóg je doslova umením. Musíme sa vedieť slovom dotknúť záležitosti, ktorá človeka otvorí pre rozhovor. Treba to robiť bez vnucovania, s úprimným záujmom o človeka (nielen ako psychologický trik, ktorým ho chceme niekam dostať), s rešpektovaním jeho slobody. Nie vždy sa rozhovor dostane až k témam viery a morálky. Mnohé dialógy sú len akýmsi klopaním na dvere svedomia človeka. Treba si nám uvedomovať, že do vnútra svedomia môžeme vstúpiť iba vtedy, ak nám dotýčný otvorí znútra – ba presnejšie povedané, ak nám z jeho vnútra otvorí sám Boh.

Ak nemá zostať náš vzťah k druhému a náš dialóg s ním iba torzom, tak je nevyhnutné, aby sme boli pevne zakorenení v Božej pravde a láske a boli sme schopní – ak sa pre tieto témy dotýčný otvorí – vierohodne mu ich sprostredkovať.

Náš dialóg nemá zostať iba v teoretickej rovine, lež sa máme zameriavať na prehlbovanie vzájomného priateľstva, pomocou dialógu máme poznávať, čím by sme mohli tomu druhému poslúžiť, mali by sme sa pomocou dialógu vnímať ako hľadajúci pravdu a vzájomne si v tomto hľadaní pomáhať, mali by sme sledovať dosahovanie spravodlivosti a pokoj medzi ľuďmi.

Je naším cieľom budovanie spoločenstva? Aké máme skúsenosti s dialógom? Nenahrádzame ho elektronickými formami komunikácie, ktoré sú spravidla neosobné? Aké možnosti na dialóg vidíme v prostredí nášho pôsobenia?

Dôležitá je naša otvorenosť k dialógu s každým človekom. Podľa pápeža Františka máme vychádzať na periférie a tam hľadať ľudí, ktorým máme sprostredkovať Božiu zachraňujúcu pravdu a lásku. V praxi to znamená bratsky komunikovať aj s oddelenými kresťanmi i s nekresťanmi, s neveriacimi i s tými, čo sú spoločensky na okraji.

3.8. Nová evanjelizácia si vyžaduje nové nadšenie, nové metódy a nové prejavy pri hlásaní a dosvedčovaní evanjelia. Od kňazov sa vyžaduje, aby sa radikálne a integrálné ponorili do Kristových tajomstiev a tak boli schopní realizovať nový štýl pastoračného života, ktorý sa vyznačuje hlbokou jednotou s pápežom, s biskupmi a medzi kňazmi navzájom, ako aj plodnou spoluprácou medzi laikmi pri uznávaní a podporovaní rozličných úloh, chariziem a služieb vnútri cirkevného spoločenstva.

Nie je našou úlohou vymýšľať nové evanjelium, pretože iné ani nemôže byť. Našou úlohou ale je osvojovať si stále hlbšie poznanie Kristovho evanjelia, ale i spôsobov myslenia a života súčasných ľudí, aby sme tak boli schopní nachádzať netradičný, ale pritom ľuďom zrozumiteľný spôsob sprostredkovania evanjelia, vďaka čomu by ho mohli plnšie pochopiť a radostnejšie prijať. Súčasťou tejto novej evanjelizácie musí byť naše žitie evanjelia vo vzťahu k Svätému Otcovi, k biskupovi i k spolubratom. Dôvod je jednoduchý, vyplýva zo slov Kristových: „... aby boli jedno, aby svet uveril, že si ma ty poslal.“ Možno povedať, že naša vzájomná jednota v pravde a v láske je prvým predpokladom hlásania a uverenia evanjeliu.

Novou evanjelizáciou v žiadnom prípade nie je osvojenie si náboženských či teologických fráz a ich zanietené vykrikovanie pri homílii alebo z nejakého pódia. Nová evanjelizácia, to nie je náboženské herectvo, ale to je vnútorná jednota s Kristom, hlboké pochopenie jeho evanjelia, radosť vyplývajúca zo skúseností z nasledovania Krista a hľadanie spôsobov ako toto odovzdávať čo najzrozumiteľnejšie našim súčasníkom.

Prostredia, v ktorých pôsobíme, si priamo vyžadujú takýto prístup – ako to robíme, aké máme skúsenosti?

3.9. Život a služba kňaza sú pokračovaním života a činnosti samého Krista. To je naša identita, naša pravá hodnosť, prameň našej radosti, istota nášho života.

Keď je prvou témou našej synody „život a pôsobenie kňaza“, tak nemohli by sme túto problematiku správne zvládnuť bez pravdivého pochopenia našej identity. Túto identitu nám vysvetlil najkompetentnejšie svätý Ján Pavol II. Je preto nevyhnutné, aby sme ju poznali, pochopili, aby sa stala základom nášho správneho sebavedomia, prameňom našej radosti a životnej istoty.

Ak by sme túto úlohu zanedbali a venovali by sme sa rozličným „praktickým“ záležitostiam nášho kňazského života a pôsobenia, tak by sme s veľkou pravdepodobnosťou tieto záležitosti nechápali správne, čo by viedlo k pomýleným riešeniam a k ďalším problémom.

Iba vtedy, ak správne chápeme a prežívame našu kňazskú identitu, môžeme nájsť aj správny prístup k riešeniu praktických otázok a problémov.

4. Duchovný život kňaza

4.1. Ako všetci veriaci, aj kňazi dostali už pri sviatosti krstu znak a dar vznešeného povolania a takej veľkej milosti, že napriek ľudskej slabosti môžu, ba musia sa usilovať o dokonalosť podľa slov Pána: „Vy teda buďte dokonalí, ako je dokonalý váš nebeský Otec.“ Kňazi však majú povinnosť dosiahnuť túto dokonalosť z osobitného dôvodu, pretože pri vysviacke sa novým spôsobom zasvätili Bohu, čím sa stali živými nástrojmi Krista, večného Kňaza, aby ďalej pokračovali v jeho obdivuhodnom diele.

Náš duchovný život nespočíva teda iba v nejakých náboženských povinnostiach, ako je modlitba breviára, meditácia a pod. Spočíva v niečom oveľa hlbšom: v našom pripodobňovaní sa samotnému Bohu Otcovi svojím zmýšľaním i svojimi skutkami. Keďže Boha nám zviditeľnil Jeho večný Syn, ktorý sa stal človekom, cesta k našej dokonalosti vedie teda cez nasledovanie Krista. Aby sme na tejto ceste napredovali, k tomu iste nevyhnutne potrebujeme chvíle modlitby, rozjímania a mnohé iné prostriedky.

4.2. Keďže teda každý kňaz svojím spôsobom zastupuje samého Krista, dostáva aj osobitnú milosť, aby sa pri službe jemu zverenému i všetkému Božiemu ľudu mohol lepšie približovať k dokonalosti Boha, ktorého zastupuje... Toto povolanie ku svätosti vyplýva zo sviatosti kňazstva, ktorá sa mocou nového zasvätenia Bohu vo vysviacke stáva vlastnou a osobitnou sviatosťou kňaza.

Na jednej strane toto povolanie k dokonalosti, akú nám predstavuje sám Kristus, je niečím, čo presahuje ľudské sily a my máme tendenciu akceptovať našu ľudskú priemernosť a nedokonalosť. Uspokojujeme sa s tým, že sme akýmisi „poštármi“ Božej milosti voči veriacim (najmä pri vysluhovaní sviatostí), s tým, že sa nenamáhamo o nejaký dokonalejší život, lebo „aj my sme iba ľudia...“.

Avšak, ako nám pripomína Autor exhortácie, musíme si uvedomovať, že dostávame osobitnú milosť k úlohám, ku ktorým sme povolani. A my sme povolani (ako sme to videli v predchádzajúcej kapitole) nielen k odovzdávaniu Božej milosti vo sviatostiach, ale aj k dosvedčovaniu Ježiša Krista a Jeho evanjelia celým naším životom. Nachádzame sa teda pred takouto veľkou celoživotnou úlohou, ktorá síce presahuje naše sily, no zároveň máme istotu, že nás Boh sprevádza a podporuje osobitnou milosťou, s ktorou ak budeme spolupracovať, môžeme túto úlohu zvládnuť. Musíme si pripomínať slová apoštola Pavla: „Všetko môžem v tom, ktorý ma posilňuje.“ O túto milosť nám treba denne prosiť a s tou milosťou musíme spolupracovať – čo vôbec neznamena, že nám všetko pôjde ľahko. Vernosť nášmu povolaniu si môže vyžadovať aj veľké úsilie, ale jedno vieme s istotou, že s pomocou Božej milosti môžeme každú našu úlohu zvládnuť na tej výške, ako to od nás Boh očakáva.

4.3. Osobitné prvky duchovného života kňazov, súvisiace s vlastným „posvätením“ kňazov, ktoré ich pripodobňujú Kristovi, Hlave a Pastierovi Cirkvi, ďalej s „poslaním“ alebo službou typickou pre kňazov, ktorá ich uschopňuje a zaväzuje stať sa živými nástrojmi Krista, večného Kňaza, konať v „mene a v osobe samého Krista“; napokon s celým ich „životom“, ktorého cieľom je originálnym spôsobom hlásať a dosvedčovať „radikálnosť evanjelia“.

Duchovný život kňaza teda súvisí s tromi oblasťami: s naším posvätením, s naším poslaním a s naším životom.

4.4. Posvätením, ktoré spôsobuje Duch vo sviatosti kňazstva, sa do duchovného života kňaza vtlačajú, včleňujú, vstrebávajú postoje a správanie, ktoré boli vlastné Ježišovi Kristovi, Hlave a Pastierovi Cirkvi, a ktoré zahŕňa jeho pastoračná láska... Autorita Ježiša Krista ako Hlavy sa teda stotožňuje s jeho službou, s jeho darom, s jeho úplným, poníženým a láskyplným odovzdaním sa Cirkvi. A toto učinil v dokonalej poslušnosti voči Otcovi: on je jediný, pravý, trpiaci Pánov služobník, kňaz a obeta súčasne... Presne tento typ autority, čiže služby Cirkvi oduševňuje a oživuje duchovný život každého kňaza, ako si to žiada pripodobnenie sa Ježišovi Kristovi...

Duchovný život služobníkov Nového zákona musí byť poznačený týmto zásadným postojom služby Božiemu ľudu, zbavený akejkolvek domýšľavosti a každej túžby vyvyšovať sa nad zverené stádo. Musí to byť služba konaná s dobrým úmyslom, podľa božej vôle a z ochoty. Takto sa starší spoločenstva, čiže kňazi môžu stať modelom svojmu stádu, ktoré zasa má povinnosť voči celému svetu vziať na seba tento kňazský postoj služby sledujúcej plnosť ľudského života a jeho úplného oslobodenia.

Posvätením, ktorého sa nám dostalo pri vysviacke, nás teda Duch Svätý vnútorne pripodobňuje Kristovi v postoji obetavej služby Bohu i ľuďom. Napriek tomu, že sme tento dar dostali, psychologicky môžu v nás pôsobiť úplne opačné postoje: tendencia povyšovať sa nad druhých, vládnuť a ovládať, zameriavať sa na vlastné pohodlie a užívanie, neochota namáhať sa v službe druhým. Dar posvätenia si teda vyžaduje našu vedomú a vytrvalú spoluprácu, aby sme si osvojovali vnútorne i v našich skutkoch Kristovo zmýšľanie a Jeho obetavú lásku. Môže sa zdať, že v prostredí nášho pôsobenia nemáme priestor na uskutočňovanie nejakých vládyažných postojov... Naše nedostatky sa však môžu prejavovať aj nenápadnejšími formami. Napríklad, prístupom k našej službe ako k zamestnaniu, ktorému sme ochotní venovať svoj pracovný čas, ale nie viac – potom nasleduje môj čas, moje záľuby, môj oddych – i keď by si možnosti a potreby pastorácie vyžadovali, aby sme pracovali aj mimo hodín, za ktoré máme zaplatené, aby sme sa zriekli svojho oddychu či pohodlia...

Poznáme všetci ten vnútorný zápas medzi týmito dvoma postojmi v nás. Oblasť nášho duchovného života vychádzajúca z posvätenia je pre nás výzvou, aby sme tento zápas vždy znova statočne vybojovávali...

Aký krásny je charakter kňaza, ktorý má otcovský prístup k ľuďom, nehľadá na vlastné záujmy, lež vychádza v ústrety potrebám svojich veriacich, prejavuje ochotnú službu každému, komu môže niečo dobré urobiť, aktívne hľadá spôsoby, ako priblížiť ľuďom Ježiša Krista a Jeho zachraňujúcu lásku. Aké hrdinské skutky urobili naši misionári v Indonézii, v Japonsku, ale i v Afrike a v Južnej Amerike. Bola to ich obetavá láska, ktorá otvárala srdcia ľudí pre evanjelium. My sme tiež prvou generáciou kňazov v týchto misijných sférach. Stálo by za to, aby sme svojou službou položili dobré základy prítomnosti Cirkvi v OS a OZ.

4.5. Kňaz je povolaný stať sa živým obrazom Ježiša Krista, Ženícha Cirkvi. Istotne, kňaz ako veriaci je vždy súčasťou spoločenstva spolu so všetkými bratmi a sestrami, ktorých zhromaždil Duch Svätý, ale svojím pripodobnením ku Kristovi, Hlave a Pastierovi, plní v spoločenstve úlohu Ženícha. Z toho dôvodu má kňaz miesto nielen v Cirkvi, ale aj voči Cirkvi. Preto je povolaný v duchovnom živote oživovať lásku ženích Krista voči neveste Cirkvi. Jeho život musí osvecovať a sprevádzať aj táto snúbenecká črta, ktorá od neho vyžaduje, aby sa stal svedkom Kristovej snúbeneckej lásky. Musí byť teda ochotný milovať ľud s novým, veľkodušným a čistým srdcom, pričom sa musí celkom zaprieť, odovzdávať sa naplno, bez prestania, verne a súčasne s akousi Božou horlivosťou, s nežnosťou, ktorá pripomína materskú lásku, schopnú znášať „pôrodné bolesti“, kým vo veriacich nebude stvárnený Kristus.

Naše pripodobnenie Kristovi, ktorého sa nám dostalo kňazským svätením, sa má teda prejavovať aj v „snubnom“ vzťahu voči Cirkvi. Vo svojich katechézach o manželstve Ján Pavol II. vysvetlil, v čom tento vzťah spočíva. Z bežného života vieme, že snúbencom je niekto, kto sa záväzne pripravuje na manželstvo so svojou snúbenicou. Ján Pavol II. však poukazuje na niečo viac: Snubný vzťah je taký, ktorý sa zameriava na nezištnú a obetavú lásku voči milovanej osobe a je zameraný na sebadarovanie pre jej dobro.

Ak teda aj na tomto mieste používa tento výraz o samom Kristovi, vychádza z celého Ježišovho života a pôsobenia, ktoré apoštol Pavol v liste Efezanom vyjadril práve ako vzťah nezištnej, obetavej lásky voči Cirkvi: „Kristus miluje Cirkev a seba samého vydal za ňu, aby ju posvätil očistným kúpeľom vody a slovom, aby si sám pripravil Cirkev slávnou, na ktorej niet poškvrny ani vrásky, ani ničoho podobného, ale aby bola svätá a nepoškvrnená“ (5, 25-27). Ako kňazi máme teda účasť na tejto Ježišovej snubnej láske voči Cirkvi, sme doslova povolaní k tomu, aby sme boli „zaľúbení“ do Cirkvi, aby sme mali v srdci tú veľkú víziu o Cirkvi, ktorú nám naznačujú podobenstvá o kráľovskej svadbe v Božom kráľovstve, ale aj obrazy Apokalypsy o novom Jeruzaleme, ktorý sa vyzdobil ako nevesta pre svojho ženícha.

Naša láska k Cirkvi však nesmie zostať nejakou „platonickou“ láskou, lež musí sa uskutočňovať vo vzťahu ku konkrétnym členom Cirkvi a máme ju prejavovať v rozličných skutkoch obetavej lásky, ktorá ale sleduje ten najväčší cieľ: aby sa ľudia rozvíjali do plnej podobnosti s Kristom. Naše vzťahy k ľuďom nesmú sklznúť do hľadania nejakého citového uspokojenia, ale treba si nám nadobúdať Kristov pohľad na dobro človeka a na Jeho zámer lásky, ktorý má s Cirkvou a pre ktorý sa neváhal obetovať do krajnosti.

Prežívame lásku aj k tej časti Cirkvi, ktorou je Ordinariát? Chápeme svoju službu ako „amoris officium“ – ako službu lásky? Alebo len vecne vybavujeme, čo sa od nás žiada, a nežijeme pre Cirkev, lež iba žijeme z Cirkvi?

Stretáme sa s mnohými prejavmi obetavej kňazskej služby v mnohých oblastiach Ordinariátu, čo je povzbudzujúce a krásne. Zdá sa však, že by bolo treba viac si rozšíriť srdce a nadobúdať kňazskú lásku voči Ordinariátu ako celku a aby nás táto Kristova láska aj spájala, aj pobádala v našej službe.

4.6. Vnútnym princípom, cnosťou, ktorá oživuje a riadi duchovný život kňaza, keďže je pripodobnený Kristovi, Hlave a Pastierovi, je pastoračná láska, ktorá je účasťou na pastoračnej láske Ježiša Krista. Je to ničím nezaslúžený dar Ducha Svätého a zároveň aj úloha a výzva na slobodnú a zodpovednú odpoveď kňaza.

Základom pastoračnej lásky je darovanie sa, úplné odovzdanie sa Cirkvi podľa obrazu Ježiša Krista... Nielen skutky, ale naše sebadarovanie predstavuje Kristovu lásku k svojmu stádu. Pastoračná láska usmerňuje náš spôsob myslenia a konania, náš spôsob správania k ľuďom. A toto kladie na nás osobitné nároky.

Naša pastoračná láska sa má stávať zviditeľnením Kristovej lásky voči ľuďom. Táto láska má stvárňovať naše myslenie, naše skutky, náš prístup k ľuďom. Ak sa má tento imperatív stávať v nás stále viac skutočnosťou, musíme si stále viac osvojovať prežívanie Kristovho Srdca. Nemôžeme zostať pri lacných frázach, ale vytrvalo meditovať Kristov život, Jeho slová a skutky, Jeho obetu na kríži, Jeho víťaznú lásku vo vzkriesení. Musíme stále hlbšie prežívať dar jeho lásky v Eucharistii – a to v prvom rade jeho lásku voči nám.

Toto povolanie k pastoračnej láske kladie teda na nás nároky. Tým prvým je zrejme požiadavka tohto neustáleho, kontemplatívneho zamerania sa na Krista, stále hlbšie poznávanie a osvojovanie si Jeho lásky a tvorivé hľadanie, ako túto Jeho lásku sprostredkovať cez našu službu konkrétnym ľuďom.

4.7. Adresátom sebadarovania, ktoré je koreňom a zhrnutím pastoračnej lásky, je Cirkev... Touto láskou môže kňaz, ktorý odpovedá na povolanie k službe, premeniť ju na úkon lásky, kde sa hlavným predmetom jeho záujmu stanú Cirkev a duše. S takouto konkrétnou spiritualitou bude ochotný milovať s celou vrúcnosťou ženicha voči neveste nielen všeobecnú Cirkev, ale i tú jej časť, ktorá je mu zverená.

Darovanie sa nepozná hraníc, keďže nesie znaky apoštolského a misionárskeho nadšenia Krista, Dobrého pastiera...

Vnútri cirkevného spoločenstva kňazova pastoračná láska zvláštnym a špecifickým spôsobom podnecuje a vyžaduje osobný vzťah k ostatnému kňazstvu zjednotenému v biskupovi a s biskupom, ako to výslovne pripomína Koncil: „Pastoračná láska vyžaduje, aby kňazi, ak nechcú bežať nadarmo, pracovali vždy v spojení s biskupmi a s ostatnými bratmi v kňazstve.“

Naša láska k Cirkvi nesmie zostať nejaká sentimentálna, lež sa musí prejavovať v službe opravdivého dobra. Aby sme boli schopní viesť, čo je pravdivo dobré pre ľudí v konkrétnych okolnostiach, k tomu potrebujeme vedenie Duchom pravdy, ktorého dal Kristus Cirkvi ako celku a v nej zvlášť apoštolom a ich nástupcom. Z tohto dôvodu musí byť v našom záujme, aby sme svoju pastoračnú činnosť uskutočňovali v jednote s biskupom a s celým presbytériom, lebo inak by sa mohli naše úsilia, aj dobre myslené, ukázať ako zbytočné.

Zdá sa, že mnohí z nás zatiaľ nepovažujú za potrebné konzultovať svoje pastoračné aktivity s biskupom ani so spolubratmi a sme akýmisi osamelými bežcami na vlastnom pastoračnom úseku. Možno aj vkladáme veľa úprimného úsilia do našej práce, je však otázne, či sú tieto naše námahy prínosom ku skutočnému budovaniu Cirkvi...

Nemali by sme si zvyknúť prekonzultovať naše pastoračné zámery a spôsoby tak s biskupom, ako aj so spolubratmi, aby sme mali väčšiu istotu, že slúžime trvalému a objektívnemu dobru našich blízkych a budovaniu Cirkvi, akú ju chce mať Kristus...?

4.8. Kňazova láska sa zameriava predovšetkým na Ježiša Krista: táto láska sa stane prameňom, kritériom, mierou, pohnútkou lásky a služby kňaza voči Cirkvi, Kristovmu telu a Neveste...

Táto pastoračná láska vyviera predovšetkým z Oltárnej sviatosti, ktorá je centrom a prameňom celého kňazského života, takže kňazská duša sa usiluje odzrkadľovať v sebe to, čo sa koná na oltári...

Pastoračná láska kňaza nielenže vyviera z Eucharistie, ale v jej slávení sa realizuje v najvyššej miere, pretože z Eucharistie prijíma milosť a zodpovednosť dať svojmu životu „obetný“ ráz.

Považujem slávenie Eucharistie za vrchol a prameň celého môjho života ako i života Cirkvi? Robím všetko preto, aby som slávil Eucharistiu každý deň v dostatočnom časovom priestore a s patričnou dôstojnosťou? Nachádzam si denne čas na adoráciu? Je pre mňa svätá omša iba záležitosťou „odslúženia“ (kvôli štipendiu), alebo ju prežívam ako najintenzívnejšie stretnutie sa Krista so mnou? Dbám na prípravu pred celebrowaním (modlitba, rozjímanie, silencium) a tiež na poďakovanie v modlitbe po svätej omši?

4.9. Na základe tejto pastoračnej lásky možno dať odpoveď na základnú a ustavičnú potreby jednoty medzi vnútorným životom a rozsiahlou činnosťou i zodpovednosťou kňazskej služby... Preto len sústredenie každej chvíle a každého úkonu na základnú a kvalifikovanú voľbu „dať život za stádo“ môže zabezpečiť jednotu života, takú nevyhnutnú pre vnútorný súlad a duchovnú rovnováhu kňaza.

Náš život a naša služba sú pestré a často rôznorodé. Nemôžeme však program našich dní rozdeliť na chvíle duchovné a profánne, na činnosti, ktoré sú v zhode s naším kňazským povolaním a na aktivity, v ktorých akoby sme kňazmi neboli... Na druhej strane je samozrejmé, že nemôžeme stále vykonávať iba duchovné aktivity v pravom slova zmysle. Avšak, kňazmi sme a zostávame vždy a za každých okolností. A tak každá naša činnosť, i zdanlivo profánna, by mala byť súčasťou nášho kňazského poslania. Ján Pavol II. nám zdôrazňuje, že našu životnú jednotu si zachováme vtedy, ak sa budeme snažiť motivovať každú našu činnosť obetavou službou pre ľudí v Kristovom duchu. Z takéhoto hľadiska aj oddych či dovolenka, ak sú motivované získavaním potrebných síl pre ďalšiu službu Cirkvi, sa môžu stať súčasťou našej pastoračnej lásky.

5. Duchovný život pri vykonávaní služby

5.1. Duch Pána pomazal Krista a poslal ho hlásať evanjelium... Preto nielen posvätenie, ale aj poslanie je v znamení Ducha, pod jeho posväcujúcim vplyvom... Všetci (v Cirkvi) dostávajú Ducha ako dar a výzvu k svätosti skrze plnenie poslania.

Jestvuje preto úzky vzťah medzi duchovným životom kňaza a jeho službou, ktorý Koncil vyjadril slovami: „Preto kňazi pri plnení služby Ducha a ospravedlnenia vedú vyrovnaný duchovný život len vtedy, ak sa pridŕžajú Kristovho Ducha, ktorý ich oživuje a vedie. Kňazov totiž privádzajú k dokonalosti života každodenné úkony, ako aj celá ich služba, ktorú konajú v úzkom spojení s biskupom a ostatnými kňazmi. A vlastná svätosť kňazov veľmi vplýva na účinné plnenie ich služby.“

Ak si pomôžeme prirovnaním, tak prvá starosť lekárov pri liečení je, aby pomohli dať do poriadku činnosť srdca a ostatných orgánov, aby človek žil a nachádzal sa mimo ohrozenia života. Tomuto sa podobá prvá časť nášho duchovného života – aby Kristov postoj stvárňoval naše „srdce“ a naše vnútorné postoje.

Snaha o návrat človeka do plného života sa však nekončí tým, že pacient je klinicky zdravý. Súčasťou života je aj aktivita, vykonávanie svojich úloh a povinností. Preto obyčajne nasleduje rehabilitácia pacienta, aby si privykal na zvládanie rozličných činností.

Ak máme aj my plne duchovne žiť, je dôležité, aby sa pôsobenie Božieho i nášho ducha prejavovalo aj v našej činnosti, v plnení nášho poslania. Poslanie sme dostali, je to opäť účasť na Kristovom poslaní, máme ho však vykonávať pod vedením Jeho Ducha. Prejavom zdravého duchovného života v tejto oblasti je, že vykonávame našu službu v jednote s Duchom Svätým, podľa Jeho vnuknutí, s Jeho pomocou.

5.2. „Prežívaj tajomstvo, ktoré ti bolo vložené do rúk.“ Tajomstvo, ktorého je kňaz správcom, je vlastne sám Ježiš Kristus. „Tajomstvo“ má kňaz včleniť do svojho života, čo si vyžaduje veľkú bdelosť a uvedomelú zodpovednosť. „Uvedom si, čo robíš!“ hovorí ďalej obrad ordinácie...

Kristus si nevyvolil kňaza ako nejaký „predmet“, ale ako „osobu“: kňaz teda nie je nečinným a pasívnym, ale „živým nástrojom“... Uvedomelá, slobodná a zodpovedná osoba kňaza sa hlboko zapája do vykonávania služby. Spojenie s Ježišom Kristom, potvrdené posvätením a pripodobnením sa vo sviatosti kňazstva, zdôvodňuje a vyžaduje od kňaza ďalšie spojenie vyplývajúce z jeho „úmyslu“, čiže z jeho uvedomelej a slobodnej vôle konať služobnými úkonmi všetko, čo chce konať Cirkev. Takéto spojenie sa svojou podstatou usiluje čo najväčšmi otvoriť rozum, city, život, čiže celý rad mravných a duchovných „dispozícií“, ktoré zodpovedajú kňazským služobným úkonom. Podobne ako si rozličné pracovné aktivity vyžadujú od človeka nielen to, aby ich fyzicky dokázal robiť, lež hlavne je potrebná uvedomelá a riadená činnosť, tak aj naše zjednotenie sa s Kristom vo sviatosti kňazstva sa má prejavovať v našej službe, vo vykonávaní nášho poslania. Na jednej strane skutočnosť a účinnosť našej služby, najmä sviatostných úkonov, nezávisí od toho, ako si uvedomujeme ich význam alebo v akom duchovnom stave sa nachádzame. Avšak zo skutočnosti, že nás chce mať Kristus ako osobných spolupracovníkov, vyplýva, že je našou úlohou, aby sme každú našu činnosť vykonávali čo najuvedomelejšie. V žiadnom prípade nemôžeme byť spokojní so stavom bezduchej rutiny, keď mechanicky robíme to, čo „chce Cirkev robiť“. Je pravda, že máme do činenia s bezodnými tajomstvami, ale sme povolaní stále viac ich poznávať a prežívať a vysluhovať ich v Kristovom duchu.

5.3. Koncil hovorí: „Samotná svätosť kňazov... má veľký vplyv na účinnosť ich služby: lebo aj keď Božia milosť môže realizovať dielo spásy aj skrze nehodných služobníkov, Boh však zvyčajne radšej prejavuje svoju veľkodušnosť skrze tých, ktorí sú vnímavejší na podnety a vedenie Ducha Svätého, a tak vďaka svojmu dôvernému spojeniu s Kristom a vďaka svätosti života môžu povedať s apoštolom: Už nežijem ja, ale vo mne žije Kristus.“

Vedomie kňaza, že je služobníkom Ježiša Krista, obsahuje aj vd'ačnosť a radosť, že mu Ježiš Kristus udelil jedinečnú milosť, že si ho Pán vyvolil za živý nástroj v diele spásy, hoci si to ničím nezaslúžil... Čím väčšmi vzrastá láska k Ježišovi, tým väčšmi mocnie aj láska k Cirkvi. Sv. Augustín to vyjadril slovami: „Sme vaši pastieri a s vami sme vedení

na pastvu. Nech nám dá Boh sily milovať vás tak, aby sme mohli za vás zomrieť, či už skutkom alebo srdcom.“

Najnižším stupňom tejto našej zodpovednej spolupráce s Kristom je snaha, aby sme ju nekonali v stave hriechu. Preto nám treba dbať o pravidelné a primerane časté prijímanie sviatosti pokánia a pokiaľ si uvedomujeme vážne previnenie, tak prijať Božie odpustenie vo sviatosti čím prv.

Z vyššie povedaného vyplýva tiež, že na účinné plnenie našej služby sa pripravujeme úprimnou a zodpovednou snahou o život podľa Ducha vo všetkých situáciách. Takto sa bude rozvíjať naša „svätosť“, čiže podobnosť s Kristom, a tak bude môcť Boh cez nás konať svoje dielo.

5.4. Kňaz je predovšetkým služobníkom Božieho slova... Preto má kňaz ako prvý pestovať hlbokú dôvernú znalosť Božieho slova... K Božiemu slovu musí pristupovať s chápaním a modlitbou pripraveným srdcom, aby preniklo hlboko do jeho zmýšľania a cítenia a aby v ňom sformovalo novú myseľ – „Kristovo zmýšľanie“ – žeby jeho slová, jeho rozhodnutia, jeho správanie čoraz jasnejšie hlásali evanjelium a vydávali o ňom svedectvo. Kňaz bude len vtedy ozajstným učeníkom Pána,... ak „ostane“ v Slove, schopný odolávať všetkému, čo je evanjeliu cudzie a v rozpore s ním. Kňaz musí ako prvý uveriť Božiemu slovu s vedomím, že jeho slová nie sú jeho, ale toho, ktorý ho poslal. Nie je pánom tohto slova, ale služobníkom. Nie je výlučným vlastníkom tohto Slova: je dlžníkom pred tvárou Božieho ľudu... Kňaz má účasť na prorockej autorite Krista a Cirkvi. Aby mal istotu, že odovzdáva evanjelium neporušené, a aby ju prenášal aj na veriacich, kňaz je povolaný rozvíjať osobitnú vnímavosť, lásku a otvorenosť voči živej tradícii Cirkvi a jej Učiteľskému úradu – oboje pomáhajú zachovávať jeho správnu interpretáciu a jeho pravý zmysel.

Jednou z dôležitých služobných činností kňaza je teda hlásanie Božieho slova. Uvedené usmernenia zrejme nepotrebujú komentár. Treba ich len uskutočňovať. Chcel by som však predsa upozorniť na jeden problém, ktorý sa dosť často objavuje v súvislosti s touto službou: „vdďaka“ internetu a iným médiám sa niektorí kňazi uspokojujú s tým, že namiesto osobnej prípravy na homíliu si „stiahnu“ viac-menej vydarené príhovory a mechanicky ich v rámci homílie odčítajú. Môžeme si iste pomôcť pri príprave rozličnými predlohami, inšpirovať sa textami, ktoré niekto iný napísal, dôležité však je, aby sme sami v modlitbe dané Božie slovo i s týmito inšpirujúcimi podnetmi premysleli; aby sme mali na zreteli konkrétnych poslucháčov, ktorých máme osloviť, a ich situáciu, ktorú má Božie slovo objasniť, a aby sme homíliu hovorili ako naše osobné svedectvo (podľa možnosti bez papiera).

Už sv. Dominik povedal zásadu pre kázanie: *Contemplare et contemplata aliis tradere* – rozjímať a z toho, čo sme prerozjímali, odovzdávať druhým.

Ktosi vtipne povedal, že kto číta homíliu, tak dokazuje, že vie čítať... To znamená, že jeho svedectvo má väčšinou iba takú hodnotu.

V tejto súvislosti je potrebné zobrať do úvahy aj slová pápeža Františka z encykliky *Evangelii gaudium* na tému homílie.

5.5. Kňaz je povolaný prežívať a dosvedčovať hlbokú jednotu medzi vykonávaním služby a duchovným životom najmä vysluhovaním sviatostí a modlitbou Liturgie hodín... Ústredným bodom či už v službe, alebo v duchovnom živote je aj pre kňaza Eucharistia, lebo v nej je zahrnuté všetko dobro Cirkvi, čiže sám Kristus, ktorý nás

pozýva, aby sme spolu s ním obetovali samých seba, svoje námahy a všetky stvorené veci...

Osobitne chceme upozorniť na sviatosť zmierenia, ktorú kňazi vysluhujú a ktorú musia aj sami využívať, aby sa stali svedkami Božieho súcitu s hriešnikmi... Celý kňazský život začne upadať, ak mu z nedbanlivosti alebo z inej príčiny chýba pravidelné pristupovanie k sviatosti zmierenia, preniknuté pravou vierou a zbožnosťou.

Okolnosti nášho života a služby sú neraz dynamické a môže sa stať, že si ťažko hľadáme priestor na modlitbu breviára či časoslova. Nesmieme chápať túto modlitbu len ako povinnosť, lež ako naše zapojenie sa do modlitby Cirkvi, ba do oslavy, ktorú Otcovi vzdáva sám Kristus. Keďže je to oficiálna modlitba Cirkvi, prednášame ju nielen za seba, lež i za druhých, zvlášť za tých, čo sú nám zverení. Súčasne táto modlitba vytvára priestor pre naše otvorenie sa Bohu a pôsobeniu Jeho milosti, vďaka čomu sa môže náš vzťah s Bohom udržiavať a prehĺbovať.

Synoda by mala zdôrazniť dôležitosť liturgickej modlitby, zvlášť pre kňazov, a naliehavo žiadať jej dôsledné uskutočňovanie.

5.6. Napokon je kňaz povolaný uskutočňovať autoritu a službu Ježiša Krista, Hlavy a Pastiera Cirkvi, tým, že oživovaním (animáciou) vedie cirkevné spoločenstvo, čiže tým, že zhromažďuje Božiu rodinu ako jednotne zmýšľajúce bratstvo a vedie ju skrze Krista v Duchu k Bohu Otcovi. Toto „munus regendi“ je veľmi chýlostivá a zložitá úloha, ktorá okrem pozornosti voči každému jednotlivcovi a k rozličným povolaniam vyžaduje schopnosť koordinovať všetky dary a charizmy, ktoré duch Svätý vzbudí v spoločenstve a ktoré musí skúmať a hodnotiť so zreteľom na budovanie Cirkvi, vždy v jednote s biskupmi.... Táto služba si od kňaza vyžaduje kvality a cnosti: vernosť, dôslednosť, rozvaha, otvorenosť voči všetkým, láskavá dobrota, zásadová pevnosť v podstatných veciach, nepodliehanie subjektivismu, osobná nezištnosť, trpezlivosť, každodenná horlivosť, dôvera v skryté pôsobenie milosti, ktorá sa vyskytuje u pokorných a chudobných.

Našou úlohou teda je aj to, aby sme nielen jednotlivcom odovzdávali vieru a vysluhovali sviatosti, lež máme ich začleňovať do spoločenstva Cirkvi a pomáhať im, aby sa stávali živými členmi tohto spoločenstva. Kňaz má veriacich „animovať“ – to znamená podnecovať k stále plnšiemu rozvoju kresťanského života, a to nielen ako jednotlivcov, lež ako súčasť celého spoločenstva. Zdá sa, že niektorí z nás sa vzdali snahy začleňovať ľudí do spoločenstva Cirkvi a napomáhať vytváranie živých kresťanských spoločenstiev v prostredí svojho pôsobenia. Môžu byť s tým rozličné problémy, ale tejto úlohy sa v žiadnom prípade nemôžeme vzdávať. Je súčasťou nášho poslania. Treba len hľadať spôsoby, ako ju uskutočňovať a vytvárať aj u seba podmienky, ktoré sú k tomu potrebné. Zrejme by nám pomohlo poznať, ako sme na tom s týmito kvalitami a čnosťami, keby sme boli ochotní prijímať to, ako nás vidia naši spolubratia, ale i naši veriaci – a možno i tí, čo ešte nepatria do Cirkvi.

Sme otvorení pre takéto pripomienky? Sme ochotní pričiňovať sa o vylepšenie našich vlastností?

6. Kňazský život a evanjeliový radikalizmus

6.1. Duch Svätý – okrem posvätenia a poslania – naplňa a oživuje každodenný život kňaza, obohacuje ho darmi a požiadavkami, cnosťami a podnetmi, ktoré tvoria

pastoračnú lásku. Táto láska je zjednocujúcou syntézou evanjeliových hodnôt a cností a súčasne silou, ktorá podporuje ich rozvoj až po dosiahnutie kresťanskej dokonalosti. Pre všetkých kresťanov bez výnimky je evanjeliový radikalizmus základnou a oprávnenou požiadavkou, ktorá vychádza z Ježišovej výzvy ísť za ním a napodobňovať ho v sile dôverného spoločenstva s ním, ktoré sa uskutočňuje skrze Ducha. Tá istá požiadavka sa vzťahuje aj na kňazov nielen preto, že sú „v“ Cirkvi, ale aj preto, že sú „vo vzťahu“ k Cirkvi, keďže sú pripodobnení Kristovi, Hlave a Pastierovi, oprávnení a zaviazaní plniť svoju službu, oživovaní pastoračnou láskou...

Osobitný výraz tohto radikalizmu predstavujú „evanjeliové rady“: poslušnosť, čistota a chudoba.

Spomedzi cností, ktoré sa najviac vyžadujú v kňazskej činnosti, treba spomenúť vnútornú disponovanosť, vďaka ktorej sú kňazi vždy ochotní hľadať nie svoju vôľu, ale plniť vôľu toho, ktorý ich poslal.

Je to predovšetkým „apoštolská“ poslušnosť v tom zmysle, že kňaz uznáva Cirkev v jej hierarchickej štruktúre, miluje ju a slúži jej. Kňazskú službu veru nemožno vykonávať bez jednoty s pápežom a biskupským kolégiom, ale najmä s vlastným diecéznym biskupom, voči ktorým treba zachovať synovskú úctu a poslušnosť prisľúbenú pri vysviacke. „Podriadenosť voči nositeľom cirkevnej autority nie je vôbec pokorujúca, ale vyplýva zo zodpovednej slobody kňaza, ktorý prijíma nielen požiadavky organického a organizovaného cirkevného života, ale aj milosť rozlišovania a zodpovednosti pri rozhodnutiach o veciach Cirkvi, ktorú Ježiš zaručil apoštolom a ich nástupcom, aby sa verne uchovávalo tajomstvo Cirkvi a aby sa poslúžilo kresťanskému spoločenstvu na zjednocujúcej ceste k spáse.

Bolo by dobré pouvažovať nad tým, nakoľko sa zhodujeme s týmito zásadami evanjeliovej poslušnosti a ako ju praktizujeme tak zo strany kňazov, ako aj zo strany biskupa.

Občas sa objavuje zvláštny problém: keďže kňazi Ordinariátu majú aj svojich nadriadených v rámci OS a OZ, stáva sa, že ak biskup plánuje urobiť nejaké rozhodnutie (preložiť kňaza alebo ako bola z minulosti zmena označenia na výložkách), niektorí kňazi intervenujú cez svojich rezortných nadriadených u biskupa, dávajú cez nich najavo svoj nesúhlas a snažia sa takto vyvíjať nátlak na biskupa v prospech svojho názoru. Asi by sme mali k tomuto javu zaujať stanovisko.

Taktiež sa stáva, že kňaz nanáša biskupovi svoje dôvody, prečo nechce prijať jeho rozhodnutie, ale nemá záujem vypočúť dôvody, ktoré biskupa k danému rozhodnutiu vedú.

Vždy môžeme biskupovi povedať svoje videnie problému a často tým pomôžeme aj jemu pri rozhodovaní; je jasné, že rozličné praktické rozhodnutia biskupa nie sú neomylné a, žiaľ, nie vždy ani najlepšie – ale ak sme ho dostatočne informovali a on trvá na rozhodnutí (ktoré, samozrejme, nesmie byť morálne zlé), tak mali by sme takéto rozhodnutie prijať s pokorou a s vierou, že aj cez biskupa pôsobí Duch Svätý a keď my s vierou poslúchneme, Pán Boh to môže obrátiť na dobré tak pre nás, ako i pre Cirkev.

6.2. Ak je kresťanská poslušnosť autentická a bez servilnosti, pomáha kňazovi s evanjeliovou priesačnosťou, bez autoritatívnosti a demagógie, uplatňovať jemu zverenú moc nad Božím ľudom. Len ten, kto vie poslúchať Krista, vie, ako má v duchu evanjelia vyžadovať poslušnosť od iných.

Kňazská poslušnosť predstavuje aj „komunitnú požiadavku“: nie je to poslušnosť jednotlivca, ktorý individuálne vstupuje do vzťahu s autoritou, ale poslušnosť hlboko

vštepená do jednoty presbytéria, ktoré je povolané spolupracovať s biskupom a jeho prostredníctvom s nástupcom Petra.

Tento aspekt kňazskej poslušnosti vyžaduje značnú askézu: kňaz sa nemá príliš viazať na vlastné záľuby alebo názory, a má dať možnosť spolubratom uplatniť svoje talenty a schopnosti bez žiarlivosti, bez závidosti a rivality...

Kňazská poslušnosť má napokon osobitný „pastoračný“ ráz. Prežíva sa v ustavičnej ochote podrobiť sa, dať sa „stravovať“ potrebami a požiadavkami ovčince. Plnenie týchto požiadaviek musí sprevádzať správna rozvaha, niekedy treba skúmať, či sú odôvodnené, a urobiť z nich výber.

Z uvedeného vyplýva, že záležitosť poslušnosti nesmieme chápať iba z nášho osobného horizontu a záujmu. Je potrebné mať na zreteli celok, v ktorom pôsobíme, miestnu Cirkev – v našom prípade Ordinariát. Ak si záujem dobra a poslanca Ordinariátu vyžaduje nejaké zmeny, ktoré sa dotýkajú aj konkrétneho kňaza, mali by sme ich prijať ako náš príspevok pre dobro celku, pre lepšie plnenie nášho poslania.

6.3. Medzi evanjelióvymi radami vyniká drahocenný dar Božej milosti, ktorý niektorí dostávajú od Otca, aby sa ľahšie a s nerozdeleným srdcom zasvätili Bohu, či už v panenstve alebo v celibáte. Cirkev mala vždy vo veľkej úcte túto dokonalú zdržanlivosť pre nebeské Kráľovstvo ako znak a podnet k láske, aj ako znak osobitnej plodnosti vo svete. V panenstve a v celibáte si čistota uchováva svoj pôvodný význam, totiž význam ľudskej sexuality prežívanej ako autentický prejav a vzácna služba lásky v duchu jednoty a vzájomného darovania sa. Tento význam si v plnosti zachováva panenstvo, ktoré tým, že sa zrieka manželstva, realizuje „snúbenecký význam tela“ skrze jednotu a osobné odovzdanie sa Ježišovi Kristovi a jeho Cirkvi, čo predstavuje predobraz a anticipáciu dokonalého a konečného spoločenstva a odovzdania sa v nebi...

So zreteľom na stále platnú disciplínu východných cirkví a v presvedčení, že dokonalá čistota v kňazskom celibáte je charizma, synoda pripomína kňazom, že dokonalá čistota je neoceniteľným Božím darom Cirkvi a v dnešnom svete má prorockú hodnotu...

Konečnou motiváciou vôle Cirkvi (zachovať celibát) je puto, ktoré spája celibát s kňazskou vysviackou, čo pripodobňuje kňaza Ježišovi Kristovi, Hlave a Ženíchovi Cirkvi... Kňazský celibát je teda sebadarovanie v Kristovi a s Kristom pre jeho Cirkev a vyjadruje službu kňaza Cirkvi v Pánovi a s Pánom.

Primeraný duchovný život žiada od kňaza, aby celibát chápал a prežíval nie ako izolovaný či celkom negatívny prvok, ale ako pozitívny aspekt špecifickej a charakteristickej orientácie kňaza: on opustil otca a matku a nasleduje Ježiša, Dobrého pastiera, v apoštolskom spoločenstve, v službe Božiemu ľudu. Celibát treba teda prijať so slobodným a láskyplným rozhodnutím, ustavične ho obnovovať ako neoceniteľný Boží dar, ako podnet k pastoračnej láske, ako zvláštnu účasť na Božom otcovstve a plodnosti Cirkvi, ako svetu vydávané svedectvo o eschatologickom kráľovstve. Aby kňaz vyhovel všetkým morálnym, pastoračným a spirituálnym požiadavkám kňazského celibátu, musí o to nevyhnutne prosiť v pokornej a dôvernej modlitbe... Táto modlitba spojená so sviatosťami Cirkvi a s dôslednou askézou je schopná vzbudiť nádej v ťažkostiach, odpustenie pokleskov, dôveru a odhodlanie ďalej pokračovať v ceste.

Náš Ordinariát je zvláštny tým, že sú v ňom spolu rímskokatolícki i gréckokatolícki kňazi. Ako sme počuli v texte, Cirkev rešpektuje tradíciu východných cirkví, čo sa týka odlišnej disciplíny celibátu. Túto skutočnosť musíme s úctou rešpektovať aj my. Ako rímskokatolícki

kňazi sme však prijali kňazské svätenie spolu so záväzkom celibátu. Je to naše povolanie a treba, aby sme ho pokorne ale i dôsledne žili. Naši východní bratia, ktorí legitímne žijú v manželstve a v rodine, nám môžu byť povzbudením svojim úsilím zvládať čo najlepšie obe povolania, kým my sa môžeme naplno venovať svojmu duchovnému povolaniu; našou snahou žiť uvedomelo a dôsledne celibát môžeme im byť zasa my povzbudením, aby napriek svojim rodinným a pozemským radostiam a starostiam mali na zreteli horizont večnosti nášho kresťanského života.

S akými ťažkosťami v súvislosti s celibátom sa stretáme, ako ich zvládame?

Aké pozitívne skúsenosti máme s vernosťou celibátu a s jeho priaznivým pôsobením na našu pastoračiu?

7. Evanjeliová chudoba

7.1. Iba ten, kto kontempluje a prežíva tajomstvo Boha ako jediného a najvyššieho Dobra, pravého a definitívneho bohatstva, len ten môže pochopiť a žiť chudobu. Vôbec nejde o pohrdanie materiálnymi dobrami, o ich odmietanie, ale o ich vd'ачné a dobromyseľné užívanie a súčasne o ich radostné zrieknutie sa s veľkou vnútornou slobodou, čiže v zhode s Bohom a jeho plánmi... Podľa vzoru Krista aj kňazi musia prijať chudobných a najslabších ako takých, čo sú im osobitným spôsobom zverení, a musia byť ochotní dosvedčovať chudobu svojím jednoduchým a prísny životom, keďže už majú byť zvyknutí veľkodušne sa zriekať nepotrebných vecí.

Pôsobíme v rezortoch, kde sú – z hľadiska celoslovenského – pomerne slušné platy a my sme odmeňovaní na tej istej úrovni. Keď som pred časom tlmočil na Kirche in Not žiadosť jedného nášho kňaza o finančnú pomoc, pracovník tejto organizácie sa ma spýtal, aký má plat. Keď som odpovedal, že taký istý ako ostatní pracovníci toho rezortu, prekvapene sa opýtal: Keď tí ostatní môžu z toho žiť a zabezpečovať svoje rodiny, prečo to nestačí kňazovi?

Dôležitý je náš duch chudoby, či sa vieme vnútorne uspokojiť s tým, čo máme na slušné živobytie, alebo chceme mať a dopriať si to, čo vidíme v našom prostredí – a potom nikdy nebudeme mať dosť. Takýto postoj by však bol popieraním toho, v čo veríme a čo hlásame...

V oblasti nášho pôsobenia sa málokedy stretávame s núdzami (s výnimkou väzenstva). A tak sa v nás môže vypestovať postoj nezáujmu o núdzu druhých a neochota deliť sa s nimi. V prvom rade by sme mali investovať naše materiálne prostriedky do rozličných druhov apoštolátu. Sú príklady našich kňazov, ktorí vedia použiť aj súkromné auto, aby urobili nejakú pastoračnú návštevu, alebo za svoje zadovážia katechetický materiál, či vedia nezištne pomôcť rodine, ktorá sa ocitla v núdzi... Ale, žiaľ, sú i takí, ktorí bezcitne odoženú zobrazujúceho človeka (nehovorím, že každému žobrákovi máme dávať, ale – ako zdôrazňuje pápež František – každému by sme sa mali pozrieť s láskou do očí, komunikovať s ním ako s človekom, pokúsiť sa mu dať dobrú radu, usmerniť ho...). Nesmieme pripustiť, aby z nás vyrástla skupina sebcov, ktorí sa starajú len o vlastné záujmy.

Ako to je teda s nami?

7.2. Zostáva pravdou, že „robotník si zaslúži svoju mzdu“... pravdou je však aj to, že toto právo apoštola vonkoncom nemožno zamieňať s nárokom podriať službu evanjeliu a Cirkvi výhodám a ziskom, ktoré by z toho vyplývali. Len chudoba zabezpečuje kňazovi ochotu ísť tam, kde bude jeho práca užitočnejšia a potrebnnejšia, a to aj za cenu osobných obetí...

Tieto slová by mali byť impulzom pre našu poradu ako prakticky riešiť v Ordinariáte to, že mnohí kňazi pri nástupe do služby si museli z vlastných prostriedkov riešiť svoje bývanie a súčasne majú zostať disponovaní prejsť – ak to bude potrebné – na iné pôsobisko. Na jednej strane je tu požiadavka materiálnej spravodlivosti, na druhej nevyhnutnosť, aby bol kňaz ochotný prejsť kedykoľvek na iné miesto...

7.3. Vnútoraná sloboda, ktorú evanjeliová chudoba chráni a zveľaďuje, robí kňaza schopným stáť pri najslabších, solidarizovať sa s nimi v úsilí o vytvorenie spravodlivejšej spoločnosti, citlivejšie a ochotnejšie chápať a rozoznávať javy týkajúce sa ekonomického a sociálneho aspektu života, podnecovať rozhodnutia v prospech chudobných: toto mu prikazuje skláňať sa k maličkým, k hriešnikom, k odstrkovaným každého druhu podľa príkladu, ktorý nám dal Ježiš... lebo nikoho nemožno vylúčiť z ohlasovania a z účasti na dare spásy.

Nezabúdajme na prorocký význam kňazskej chudoby, ktorý je zvlášť naliehavý v bohatej a konzumnej spoločnosti: skutočne chudobný kňaz je bezpochyby konkrétnym znakom oddelenia sa, odmietnutia, teda nie podrobenia sa tlaku súčasného sveta, ktorý dôveruje len peniazom a materiálnej istote.

Čiže náš prístup k materiálnym hodnotám má byť súčasťou nášho kňazského poslania a svedectva našej viery, ktorá by bola bez skutkov mŕtva. Ak veríme, že našou istotou je Boh, že vyššími hodnotami než materiálne statky sú dobré skutky, konané aj pomocou vecí tohto sveta, ale s vyšším cieľom, že naším cieľom je večné Božie kráľovstvo – tak by to malo byť vidieť aj na našom živote...

8. Príslušnosť k miestnej cirkvi a oddanosť voči nej

8.1. Duchovný život kňaza má podstatný a neodňateľný duchovný rozmer: je účasťou na svätosti samej Cirkvi... Príslušnosť a oddanosť miestnej cirkvi treba považovať za duchovnú hodnotu kňaza... Vzťah k biskupovi v jednom presbytériu, spoluúčasť na jeho cirkevných starostiach, evanjeliová starostlivosť o Boží ľud v konkrétnych historických podmienkach, to sú prvky, ktoré nemožno zanedbávať... Inkardináciu nemožno zredukovať na čisto právny zväzok, lebo si vyžaduje aj sériu duchovných a pastoračných postojov.

Kňaz si musí uvedomiť, že jeho život v miestnej cirkvi je svojou podstatou prvkom, ktorý mu umožňuje žiť kresťanskú spiritualitu. V tom zmysle kňaz práve v príslušnosti k miestnej cirkvi a v oddanosti voči nej nachádza bohatý prameň hodnôt a kritérií, ktorými sa riadi pri hodnotení a konaní, čo potom formuje jeho pastoračné poslanie i duchovný život.

Tieto slová sú aktuálne pre nás všetkých ako kňazov miestnej cirkvi Ordinariátu, no zvlášť pre tých, čo sú aj do Ordinariátu inkardinovaní. Zdá sa, že mnohí z nás ešte nenadobudli hlbší osobný vzťah k tejto miestnej cirkvi, nie dosť prežívame jej radosti a starosti ako svoje, nejavíme veľký záujem o pastoračné úsilie biskupa. Práve začínajúca sa synoda nám dáva príležitosť aktívne sa zapojiť do tohto spoločného diela a pričiniť sa svojím zaangażovaním, aby prispela ku kvalitatívnemu rozvoju Ordinariátu a jeho budúcnosti.

8.2. Kňazi, ktorí sú členmi rádov alebo rehoľných kongregácií, sú duchovným bohatstvom celého diecézneho presbytéria, ktorému ako svoj vklad prinášajú osobitné

charizmy a kvalifikované služby, takže svojou prítomnosťou povzbudzujú miestnu cirkev väčšmi sa otvoriť všeobecnej Cirkvi.

Sme radi, že aj v našom presbytériu máme rehoľných spolubratov. Bolo by treba spoločne uvažovať, ako by sa vyššie uvedené požiadavky mali prejavovať v Ordinariáte.

8.3. Od všetkých sa očakáva, že spoznajú a rozoznajú svoje charizmy aj charizmy iných ľudí a že ich budú rozvíjať s kresťanskou pokorou, s odvahou k sebakritike, s úmyslom budovať celé spoločenstvo, ktorému má slúžiť každá jednotlivá charizma. Okrem toho sa od všetkých očakáva úprimná snaha o vzájomnú úctu, uznanie a o rozvážne zhodnotenie všetkých pozitívnych a oprávnených rozdielov, ktoré existujú v presbytériu. Aj toto patrí k duchovnému životu kňaza a k jeho trvalej askéze.

Už dávnejšie pozorovať medzi nami vytváranie skupín kňazov podľa jednotlivých rezortov, v ktorých pôsobia. Je prirodzené, že tí, čo majú rovnaké podmienky služby, si majú viac čo povedať a rozvíjajú sa medzi nimi priateľské vzťahy. Ale je zlé a nekňazské, ak sa takéto skupiny uzatvárajú do seba, dávajú najavo nezaujem o iných spolubratov, ba ak niektorými priamo pohrdajú. Rozdielnosti medzi nami nesmú byť dôvodom na oddeľovanie sa a nezaujem, ale práve naopak, majú viesť k vzájomnému dopĺňaniu sa a k hlbšiemu kňazskému priateľstvu. Aj toto musí byť témou našich spoločných porád...

8.4. Duchovný dar, ktorý prijali kňazi pri vysviacke, ich nepripravuje na nejaké obmedzené a zúžené poslanie, ale na veľmi rozsiahle a všeobecné poslanie spásy až po samý kraj zeme, pretože každá kňazská služba má účasť na univerzálnom rozsahu toho poslanca, ktoré Kristus zveril apoštolom.

Z toho vyplýva, že duchovný život kňazov sa musí vyznačovať horúcou misionárskou túžbou a dynamizmom... všetci kňazi musia mať misionárske srdce a zmýšľanie, musia byť otvorení voči potrebám Cirkvi a sveta, vnímaví voči najvzdialenejším, ale predovšetkým voči nekresťanským skupinám v ich okolí. V modlitbe, ale najmä v eucharistickej obeti nech precitujú starosť celej Cirkvi a celé ľudstvo.

Už samotná oblasť našej pôsobnosti je misijným terénom a každý z nás má do činenia s ľuďmi, ktorí nepoznajú kresťanskú vieru, a my musíme hľadať spôsoby, ako im ju priblížiť. Okrem toho by sme mali mať na pamäti skutočnosť, že mnohí ľudia z našich prostredí sa v rámci plnenia svojich povinností dostávajú i do vzdialenejších krajín a do rozličných prostredí. Ak im pomôžeme, aby sa stali uvedomelými kresťanmi, môžu zasa oni svojím vplyvom napomôcť odovzdávaniu evanjelia ľuďom, ku ktorým prichádzajú.

Myslime na to, že ľudia, ktorým sa venujeme v Ordinariáte, môžu veľmi prispieť k obnoveniu a prehĺbeniu viery aj na celom Slovensku – ak ich na to pripravíme. Nie je to krásna a veľká úloha?!

9. Obnov v ich srdciach Ducha svätosti

9.1. Pánov Duch je veľkým protagonistom nášho duchovného života. On tvorí nové srdce, oživuje ho a riadi novým zákonom lásky, pastoračnej lásky. Pre rozvoj duchovného života je rozhodujúce vedomie, že kňazovi nikdy nechýba milosť Ducha Svätého, ktorá je celkom nezaslúženým darom a zodpovednou úlohou...

Kňazské povolanie je v podstate povolaním k svätosti, a to vo forme, ktorá má pôvod vo sviatosti kňazstva. Svätosť je dôverný vzťah s Bohom, je nasledovaním Krista chudobného, čistého a pokorného; je bezhraničnou láskou k dušiam a darovaním sa pre

ich skutočné dobro; je láskou k Cirkvi, ktorá je svätá a chce, aby sme sa aj my stali svätými. lebo také poslanie jej zveril Kristus. Každý z vás sa musí stať svätým, aby pomáhal aj bratom nasledovať ich povolanie k svätosti...

Pri vysviacke ste dostali toho istého Kristovho Ducha, ktorý vás učinil podobnými Jemu, aby ste mohli konať v jeho mene a prežívať jeho vlastné city. Toto dôverné spoločenstvo s Kristovým Duchom zaručuje účinnosť sviatostných úkonov, ktoré vykonávate „in persona Christi“, ale žiada, aby ste ho prejavili horlivou modlitbou, dôslednosťou v živote, pastoračnou láskou v neúnavnej službe zameranej na spásu bratov. Slovom, vyžaduje vaše osobné posvätenie.

Na túto naliehavú výzvu veľkého pápeža, svätého Jána Pavla II., zakladateľa nášho Ordinariátu, nadväzuje svojím spôsobom súčasný Svätý otec František spytovaním svedomia, „zoznamom chorôb“ – ako to on nazval –, ktorý nám má pomôcť spoznať, ako na tom sme, čo by sme mali napraviť:

1. Choroba cítiť sa „nesmrteľným“, „imúnnym“ alebo priamo „nenahraditeľným“. Kto nepraktizuje sebakritiku, kto sa nemení podľa aktuálnych požiadaviek, kto sa nesnaží zlepšovať, je chorý. Návšteva cintorína by nám mohla pomôcť vidieť mená toľkých, z ktorých mnohí si tiež možno mysleli, že sú nesmrteľní a nenahraditeľní! To je choroba hlúpeho boháča z evanjelia, ktorý si myslel, že bude žiť večne, a tiež tých, ktorí sa menia na pánov a cítia sa vyšší od všetkých a nie sú ochotní slúžiť všetkým. Táto choroba sa často odvíja z patológie moci, z komplexu „vyvolených“, z narcizmu, ktorý je zahľadený na vlastný obraz a nevidí Boží obraz vtlačený do tváre druhých, zvlášť do slabších a núdzných. Protilekom na túto epidémiu je uvedomovať si, že sme hriešni, a povedať zo srdca: „Sme neužitoční sluhovia. Urobili sme iba to, čo bolo našou povinnosťou.“
2. Choroba „mortalizmu“ (od Marty), prílišnej pracovitosti: to sú tí, čo sa tak ponárajú do práce, že nevyhnutne prehliadajú „lepší podiel“ – sadnúť si k Ježišovým nohám. Preto Ježiš pozval svojich učeníkov, aby si trocha odpočinuli, pretože zanedbávanie potrebného oddychu vedie k stresu a nervozite. Ten, kto splnil svoje poslanie, si má odpočinúť – je to nevyhnutné a potrebné a treba to brať vážne: stráviť trochu času s príbuznými, duchovné a fyzické odbremenenie sa; treba sa učiť tomu, čo hovorí Kazateľ, totiž, že „každá vec má svoj čas“.
3. Choroba mentálneho a duchovného „skamenenia“: to sú tí, čo majú srdce z kameňa a tvrdú šiju; tí, čo strácajú vnútornú radosť, živosť a odvahu a skrývajú sa za papiere a stávajú sa „strojmi“ namiesto toho, aby boli Božími ľuďmi. Je nebezpečné stratiť ľudskú citlivosť, ktorá nás robí schopnými plakať s plačúcimi a radowať sa s radujúcimi! Je to choroba tých, čo strácajú „Ježišove city“, pretože ich srdce postupom času tvrdne a stáva sa neschopným milovať nepodmienenne Otca i blížneho. Byť kresťanom však znamená mať tie isté city, aké boli v Kristovi Ježišovi (Flp 2, 5), city pokory a sebadarovania, odpútanosti a rozhodnosti.
4. Choroba prílišného plánovania a funkcionalizmu. Keď si apoštol všetko detailne plánuje a je presvedčený, že pomocou perfektného plánovania pôjdu veci efektívne, stáva sa tým účtovníkom alebo obchodníkom. Všetko dobre pripraviť

je potrebné, ale bez upadnutia do pokušenia chcieť uzatvoriť a riadiť slobodu Ducha Svätého, ktorý zostáva vždy oveľa väčší než akékoľvek naše plánovanie. Do tejto choroby sa upadá preto, lebo je vždy ľahšie uvelebiť sa do vlastných statických a nemenných pozícií. V skutočnosti sa Cirkev prejavuje ako verná Duchu Svätému, v akej sa zrieka snahy usmerňovať ho a ho skrotiť... – skrotiť ducha Svätého!... On je sviežosť, fantázia, novosť.

5. Choroba zlej koordinácie. Keď údy strácajú spojenie medzi sebou a telu chýba jeho harmonická funkčnosť a primeranosť a stáva sa orchestrom, ktorý produkuje zmätok, pretože jeho členovia nespolupracujú a nevytvárajú usporiadaný celok. Keď noha hovorí ruke: nepotrebujem ťa, alebo ruka hlave: ja rozkazujem, a zapríčiňuje nepokoj a pohoršenie.
6. Choroba „duchovného alzheimera“: zabúdanie na dejiny spásy, na osobné dejiny s Pánom, na prvú lásku. Ide o progresívny úpadok duchovných schopností, ktorý skôr-neskôr spôsobuje osobe ťažký hendikep, robiac ju neschopnou samostatnej činnosti. Takáto osoba žije v stave absolútnej závislosti od svojich predstáv. Vidíme to na tých, čo stratili pamäť na svoje stretnutie s Pánom; na tých, čo nepraktizujú deutoronomický zmysel života; na tých, čo plne závisia od svojej prítomnosti, od svojich vášní, nálad a mánií; na tých, čo budujú okolo seba múry a zvyklosti, stávajú sa otrokmi bôžikov, ktorých si vytesali vlastnými rukami.
7. Choroba rivality a márnomyseľnosti. To sa deje vtedy, keď sa zovňajšok, farby oblečenia a vyznamenania stávajú primárnym objektom života, zabúdajúc na slová sv. Pavla: „Nerobte nič z nevraživosti ani pre márnú slávu, ale v pokore pokladajte jeden druhého za lepšieho. Nech nik nehľadá iba vlastné záujmy, ale aj záujmy iných“ (Flp 2, 1-4). Je to choroba, ktorá z nás robí nesprávnych mužov a ženy a vedie nás k žitiu falošného mysticismu a falošného kvietizmu. Sám sv. Pavol ich definuje ako „nepriateľov Kristovho kríža“, pretože sa „chvália tým, za čo by sa bolo treba hanbiť a myslia iba na pozemské veci“ (Flp 3, 19).
8. Choroba existenciálnej schizofrénie. Je to choroba tých, čo žijú dvojité život, ovocie typického pokrytectva priemernosti a progresívneho duchovného prázdna, ktoré nemôžu zaplniť diplomy alebo akademické tituly. Je to choroba, ktorá často zasahuje tých, čo opustili pastoračnú službu a ohraničujú sa iba na byrokratické činnosti a tak strácajú kontakt s realitou, s konkrétnymi ľuďmi. Vytvárajú si svoj paralelný svet, z ktorého odstránia všetko to, čo prísne učia druhých, a začínajú žiť skrytý a často nemravný život. Táto veľmi ťažká choroba si nevyhnutne vyžaduje urgentné obrátenie.
9. Choroba klebiet, šomrania a tárania. O tejto chorobe som už hovoril, ale nikdy to nestačí. Je to ťažká choroba, ktorá sa začína jednoducho, snád' porozprávaním sa, a udomácní sa v človeku a spraví z neho „rozsievača kúkol'a“ (ako diabol) a v toľkých prípadoch „chladnokrvného vraha“ dobrého mena svojich kolegov a spolubratov. Je to choroba zbabelých osôb, ktoré nemajú odvahu hovoriť priamo, lež rozprávajú za chrbtom. Svätý Pavol nás napomína: „Všetko robte bez šomrania a pochybovania, aby ste boli bezúhonní a úprimní“ (Flp 2, 14-18). Bratia, chráňme sa pred terorizmom klebiet!

10. Choroba zbožňovania nadriadených: je to choroba tých, čo sprevádzajú nadriadených s nádejou, že získajú ich priazeň. Sú to obeť karierizmu a oportunizmu, uctievať osoby a nie Boha. Sú to osoby žijúce v otroctve, myslia neustále na to, čo môžu dostať, a nie na to, čo majú dať. Úbohí ľudia, nešťastní, pobádaní iba svojím fatálnym egoizmom. Táto choroba môže zasiahnuť aj nadriadených, keď pochlebujú niektorým svojim spolupracovníkom, aby dosiahli ich podriadenosť, lojalitu a psychologickú závislosť, avšak finálny výsledok je skutočné komplotstvo.
11. Choroba ľahostajnosti voči druhým. Keď každý myslí iba na seba a stráca úprimnosť a teplo ľudských vzťahov. Keď niekto skúsenejší nedá svoje poznatky do služby menej skúsenejším kolegom. Keď niekto získa nejakú vedomosť a nechá si to pre seba, namiesto toho, aby sa o to pozitívne podelil s inými. Keď zo závislosti alebo z prefikanosti prežíva radosť z pádu druhého, namiesto toho, aby ho pozdvihol a povzbudil.
12. Choroba pohrebnej tváre. Osoby namrzené, nevľúdne, ktoré si myslia, že aby boli vážne, musia strúhať melancholickú tvár, prísnu a zaobchádzať s druhými – najmä s tými, čo sú považovaní za nižšie postavených – s chladom, tvrdosťou a aroganciou. V skutočnosti teatrálna prísnosť a sterilný pesimizmus sú často prejavmi strachu a vlastnej neistoty. Apoštol sa musí snažiť, aby bol osobou zdvorilou, radostnou, entuziastickou a veselou, ktorá rozdáva radosť, kdekolvek sa nachádza. Srdce plné Boha je srdce šťastné, ktoré osvetľuje a zaplavuje radosťou všetkých okolo seba: to sa vidí hneď! Nestrácajme teda tohto radostného ducha, plného humoru, schopného aj vlastnej irónie, ktorý z nás urobí milované osoby, a to aj v ťažkých situáciách. Ako dobre nám urobí dávka dobrého humoru! Veľmi nám pomôže aj modlitba sv. Tomáša Morusa – ja sa ju modlím každý deň a veľmi mi pomáha.
13. Choroba hromadenia: je to vtedy, keď sa apoštol snaží vyplniť existenciálne prázdno vo svojom srdci materiálnymi vecami bez toho, že by ich potreboval, ale iba preto, aby sa cítil istý. V skutočnosti si nič materiálne nemôžeme zobrať so sebou, pretože „pohrebný rubáš nemá vrečku“ a pretože žiadne pozemské poklady nedokážu vyplniť to prázdno – ani keby boli kráľovské – ba ešte ho zväčšujú. Týmto ľudom Pán opakuje: „Hovoríš: Som bohatý, zbohatol som, nepotrebujem nič – a nevieš, že si biedny, poľutovaniahodný, chudobný, slepý a nahý... Buď teda horlivý a rob pokánie“ (Zjav 3, 17-19). Hromadenie iba zaťažuje a neúprosne spomaľuje cestu! Myslím na jednu anekdotu: Kedysi španielski jezuiti nazývali Spoločnosť Ježišovu „Ľahká jazda Cirkvi“. Spomínam si na prekladanie jedného mladého jezuitu, ktorý nakladal na kamión toľko svojich vecí: škatule, knihy, dary – počul, ako jeden starý jezuita, keď ho pozoroval, s múdrym úsmevom poznamenal: Toto má byť tá „ľahká jazda Cirkvi“? Naše sťahovania sa sú znakom tejto choroby.
14. Choroba uzavretých kruhov, kde príslušnosť do skupinky je silnejšia než príslušnosť k Telu (k Cirkvi), ba niekedy i ako ku Kristovi samému. Aj táto choroba sa začína vždy s dobrými úmyslami, ale s postupom času zotročuje členov a stáva sa rakovinou, ktorá ničí harmóniu Kristovho tela a spôsobuje toľko zla – pohoršenia – zvlášť našim najmenším bratom. Sebadeštrukcia či „priateľský oheň“ spolubojovníkov je veľmi zákerné nebezpečenstvo. Je to zlo,

ktoré zasahuje zvnútra, a ako hovorí Kristus, „každé kráľovstvo, vnútorne rozdelené, sa zrúti“.

15. Poslednou je choroba svetského zisku, exhibicionizmu, keď apoštol premení svoju službu na moc a svoju moc na tovar, aby získal svetské výhody alebo viac moci. Je to choroba ľudí, ktorí nenásytne hľadajú zväčšenie svojej moci, a z takého dôvodu sú schopní ohovárať, klebetiť a diskreditovať druhých, a to až po noviny a časopisy. Robia to preto, aby zdôrazňovali seba a predstavovali sa ako schopnejší než iní. Aj táto choroba robí veľa zla Cirkvi, pretože vedie ľudí k tomu, aby používali akýkoľvek prostriedok, len aby dosiahli svoj cieľ, neraz i v mene spravodlivosti a transparentnosti! A tu mi prichádza na um prípad jedného kňaza, ktorý zavola novinárov, aby im porozprával – a vymyslel – súkromné a tajné záležitosti svojich spolubratov a farníkov. Pre neho bolo najdôležitejšie vidieť sa na prvých stránkach, lebo vtedy sa cítil „mocný a obdivovaný“, zapríčiniac toľko zla druhým a Cirkvi. Chudáčik!

10. Pastoračné výzvy Svätého otca Františka z apoštolskej exhortácie EVANGELII GAUDIUM

10.1. Pokušenia pastoračných pracovníkov

76. Som veľmi vďačný za snahy všetkých, ktorí pracujú v Cirkvi. Nechcem sa teraz zastavovať pri vymenúvaní všetkých aktivít jednotlivcov, ktorí pracujú v pastoračii, od biskupov až po tie najpokornejšie a najskrytejšie služby v Cirkvi. Chcel by som sa skôr zamyslieť nad výzvami, ktorým v kontexte súčasnej globalizovanej kultúry všetci musia čeliť. Musím však na prvom mieste a kvôli spravodlivosti povedať, že prínos Cirkvi pre súčasný svet je naozaj veľký. Naša bolesť a naša hanba pre hriechy niektorých členov Cirkvi, aj pre naše vlastné, nám nesmú dovoliť, aby sme zabudli na kresťanov, ktorí svoje životy obetujú s láskou: pomáhajú mnohým uzdraviť sa a iných sprevádzajú v ťažkých chvíľach zomierania v nemocniciach; na najchudobnejších miestach zeme pomáhajú osobám, ktoré zotročili rozličné závislosti, alebo sa snažia o výchovu detí a mládeže; starajú sa o opustených starcov, snažia sa odovzdávať hodnoty v nepriateľských prostrediach alebo konajú mnohé iné služby dokazujúce ich veľkú lásku k ľuďom, inšpirovanú Bohom, ktorý sa stal človekom. Ďakujem za krásny príklad, ktorý mi dávajú títo kresťania s radosťou obetujúci svoje životy a svoj čas. Toto ich svedectvo ma veľmi teší a pomáha mi v osobnej túžbe prekonať egoizmus a dokázať sa väčšmi darovať.

77. Napriek tomuto všetkému, ako deti dnešnej doby, všetci sme nejakým spôsobom pod vplyvom súčasnej globalizovanej kultúry, ktorá, aj keď nám prezentuje hodnoty a nové možnosti, dokáže nás tiež obmedzovať a limitovať, ba dokonca aj nakaziť. Uvedomujem si, že potrebujeme vytvárať vhodné priestory na motivovanie a uzdravovanie ľudí, ktorí pracujú v pastoračii, „priestory, v ktorých môžu obnoviť svoju vieru v ukrižovaného a vzkrieseného Krista, podeliť sa o svoje najhlbšie otázky a každodenné starosti, a tak na základe kritérií evanjelia premýšľať o svojej existencii a skúsenosti, aby svoje vlastné a spoločné rozhodnutia dokázali orientovať na to, čo je naozaj dobré a krásne“.[62] Zároveň chcem upriamiť pozornosť na niektoré pokušenia, ktoré sa predovšetkým dnes týkajú tých, čo pracujú na poli pastoračie.

Áno výzve misionárskej spirituality

78. Dnes u viacerých ľudí, ktorí pracujú v pastoračii, a to vrátane zasvätených osôb, môžeme vnímať prehnanú starosť o vlastné priestory autonómie a oddychu, ktorá ich privádza k tomu, že svoje úlohy berú len ako privesok k životu, akoby neboli súčasťou ich vlastnej identity. Zároveň sa duchovný život zamieňa s niektorými náboženskými prejavmi, ktoré síce ponúkajú isté povzbudenie, ale nesprostredkujú stretnutie s druhými, angažovanosť vo svete, zápal pre evanjelizáciu. A tak u viacerých pracovníkov na poli evanjelizácie napriek tomu, že sa modlia, možno vnímať dávanie dôrazu na individualizmus, krízu identity a pokles zápalu. To sú tri zlá, ktoré sa medzi sebou živia navzájom.

79. Mediálna kultúra a niektoré intelektuálne prostredia prejavujú voči posolstvu Cirkvi výraznú nedôveru a pochybnosti. V dôsledku toho sa vo viacerých ľuďoch činných v oblasti pastoračie vytvára akýsi druh komplexu menejcennosti, ktorý ich privádza k tomu, že relativizujú alebo ukrývajú svoju kresťanskú identitu a svoje presvedčenie. Tak vzniká začarovaný kruh, pretože nie sú šťastní z toho, čo robia a čím sú, a necítia sa stotožnení s poslaním evanjelizovať: to všetko veľmi oslabuje ich službu. Niekedy udusia misijnú radosť akýmsi posadnutím byť ako ostatní a vlastniť všetko, čo majú druhí. Týmto spôsobom sa úloha evanjelizácie stáva násilnou; venuje sa jej len málo úsilia a veľmi limitovaný čas.

80. U pastoračných pracovníkov sa okrem vlastného štýlu duchovnosti a spôsobu zmýšľania neraz rozvinie aj iný relativizmus, ktorý je ešte nebezpečnejší než ten doktrínálny. Má do činenia s najhlbšími a najúprimnejšími rozhodnutiami, ktoré ovplyvňujú spôsob života. Tento praktický relativizmus spočíva v takom konaní, akoby Boha nebolo; v takom spôsobe rozhodovania, akoby chudobní neexistovali; v takom snívaní, akoby druhí nikomu nechýbali; v takej práci, akoby neexistovali ľudia, ku ktorým sa ešte ohlasovanie nedostalo. Stojí za to všimnúť si, že ešte aj tí, ktorí majú zdanlivo pevné doktrínálne a duchovné postoje, často upadajú do životného štýlu, ktorý ich privádza k naviazaniu sa na ekonomické istoty alebo na ľudskú moc a slávu dosahovanú za každú cenu namiesto toho, aby svoje životy v misii obetovali za druhých. Nenechajme si ukradnúť misijný entuziazmus!

Nie sebeckej ľahostajnosti

81. V čase, keď potrebujeme viac misionárskeho dynamizmu, ktorý dáva svetu soľ a svetlo, mnohí laici sa boja, že ich niekto osloví, aby pomohli uskutočniť nejakú apoštolskú úlohu, a snažia sa utiecť od akejkoľvek povinnosti, ktorá by im mohla ubrať z voľného času. Dnes je napríklad veľmi ťažké nájsť pre farnosti pripravených katechétoch, ktorí by v tejto službe zostali viac rokov. Ale niečo podobné sa deje aj s kňazmi, ktorí sú priam posadnutí starosťou o svoj voľný čas. Príčinou toho býva, že ľudia cítia silnú potrebu zachovať si svoj autonómny priestor, ako keby úloha hlásania evanjelia bola nebezpečným jedom, a nie radostnou odpoveďou na Božiu lásku, ktorá nás povoláva na misiu a robí nás naplnenými a plodnými. Niektorí sa bránia tomu, aby naplno zakúsili ohlasovanie, a zostávajú paralyzovaní ľahostajnosťou.

82. Problémom nie je vždy nadbytok činnosti, ale skôr činnosť žitá nesprávne, bez adekvátnych motivácií, bez duchovnosti, ktorá aktivitu preniká a robí ju želateľnou. Z toho potom vyplýva, že povinnosti nás unavujú viac, než je odôvodnené, ba niekedy z nich priam ochorieme. Nie je to pokojná námaha, ale práca plná napätia; ťaživá, neuspokojivá a v konečnom dôsledku neprijatá. Táto pastoračná apatia môže mať rozličné príčiny. Niektorí do nej upadnú, pretože sa púšťajú do neuskutočniteľných projektov a nežijú ochotne to, čo by pokojne mohli robiť. Iní preto, že nechcú prijať zložitý vývoj procesov a chcú by, aby im

všetko spadlo hotové z neba. Ďalší preto, že sa naviažu na určité projekty alebo na sny o úspechu, ktoré si vysnívali vo svojej márnivosti. Zasa iní preto, že stratili reálny kontakt s ľuďmi v odosobnenej pastoračii, v ktorej venujú väčšiu pozornosť organizácii než osobám, takže ich viac zaujíma „itinerár cesty“ než samotná cesta. Ďalší upadajú do apatie, pretože nedokážu čakať: chceli by vládnuť nad rytmom života. Každodenné napätie z túžby dosiahnuť okamžité výsledky spôsobuje, že tí, čo pracujú v pastoračii, ťažko prijímajú akékoľvek protirečenie, možné zlyhanie, kritiku, kríž.

83. Tak sa formuje to najnebezpečnejšie, teda „sivý pragmatizmus každodenného života Cirkvi, v ktorom všetko zdanlivo normálne napreduje, ale viera sa v skutočnosti opotrebuje a degeneruje na malomyselnosť“.[63] Rozvíja sa psychológia hrobu, ktorá krok za krokom premieňa kresťanov na múmie z múzea. Sklamaní realitou, Cirkvou a sebou samými žijú v neustálom pokušení prepadnúť melancholickému smútku a beznádeji, ktorá sa zmocňuje ľudského srdca ako „najúčinnější elixír démona“.[64] Pozvaní vyžarovať svetlo a sprostredkovať život nechajú sa napokon fascinovať vecami, ktoré produkujú len temnotu i vnútornú únavu a ktoré pomaly oslabujú apoštolský dynamizmus. Kvôli tomuto všetkému si dovoľm naliehať: nenechajme si ukradnúť radosť z hlásania evanjelia!

Nie sterilnému pesimizmu

84. Radosť evanjelia nám nikto a nič nebude môcť vziať (porov. Jn 16,22). Všetky zlá tohto sveta – aj tie, ktoré sa týkajú Cirkvi – nemôžu ospravedlniť zmenšenie nášho úsilia a nášho zápalu. Považujme ich za výzvy na rast. Okrem toho pohľad viery je schopný rozpoznať svetlo, ktoré šíri Duch Svätý uprostred temnoty – pamätajúc na to, že „kde sa rozmnožil hriech, tam sa ešte väčšmi rozhojnila milosť“ (Rim 5,20). Naša viera má pred sebou výzvu vycítiť víno, na ktoré môže byť premenená voda, a objaviť zrnó, ktoré rastie uprostred kúkoľa. Päťdesiat rokov po Druhom vatikánskom koncile, aj keď nás trápia bolesti našej doby a máme už ďaleko od naivného optimizmu, náš väčší realizmus nesmie znamenať menšiu dôveru v Ducha Svätého ani menšiu štedrosť. V tomto zmysle sa môžeme vrátiť a započúvať do slov blahoslaveného Jána XXIII., ktoré povedal v pamätný deň 11. októbra 1962: „Nie bez zármutku počúvame o tých, ktorí – hoc aj zapálení nadšením pre vieru – hodnotia veci bez dostatočnej objektívnosti a rozumného úsudku. V súčasných podmienkach ľudskej spoločnosti nie sú schopní vidieť nič iné ako ruiny a trápenia... Zdá sa nám, že musíme rozhodne nesúhlasit' s týmito prorokmi nešťastia, ktorí ohlasujú stále len to najhoršie, akoby už hrozil koniec sveta. V súčasnom stave vecí, v ktorom sa zdá, že ľudstvo vstupuje do nového poriadku, treba predovšetkým venovať pozornosť tajomným plánom Božej prozreteľnosti, ktoré sa uskutočnia v nasledujúcich časoch prostredníctvom činnosti ľudí, často presahujúc ich očakávania, a s múdrosťou nasmerujú všetko, dokonca aj ľudské protivenstvá, pre dobro Cirkvi.“[65]

85. Jedným z najväčších pokušení potláčajúcich zápal a odvahu je pocit porazenosti, ktorý z nás robí nespokojných, skleslých pesimistov so zamračenou tvárou. Nik nemôže vyraziť do boja, ak už vopred neverí vo víťazstvo. Kto začína bez dôvery, ten už dopredu prehrá polovicu bitky a navyše zakopáva svoje talenty. Aj napriek bolestnému vedomiu o vlastných slabostiach treba kráčať vpred bez toho, aby sme sa cítili porazenými, a pamätať na to, čo Pán povedal svätému Pavlovi: „Stačí ti moja milosť, lebo sila sa dokonale prejavuje v slabosti“ (2 Kor 12,9). Kresťanský triumf je vždy krížom, ale krížom, ktorý je zároveň aj zástavou víťazstva, nesenou s bojovnou jemnosťou proti útokom zla. Zlý duch porazenectva je bratom pokušenia oddeľovať pšenicu od kúkoľa pred naplnením času a toto pokušenie pochádza z egocentrickej a ustráchannej nedôverčivosti.

86. Je zrejmé, že na niektorých miestach sa vytvorila duchovná púšť – plod takého modelu spoločností, ktoré chcú byť vybudované bez Boha alebo ničia svoje kresťanské korene. Na takých miestach „sa kresťanský svet stáva sterilným a vyčerpáva sa, ako keď sa príliš vykorisťovaná pôda postupne premieňa na púšť“.[66] Zasa v iných krajinách násilné odmietanie kresťanstva núti kresťanov žiť svoju vieru takmer v skrytosti – vo vlasti, ktorú milujú. Toto je ďalšia veľmi bolestivá forma púšte. Ale aj vlastná rodina alebo pracovné miesto sa môžu stať tým vyprahnutým prostredím, v ktorom treba udržať kresťanskú vieru pri živote a snažiť sa ju šíriť. Avšak „práve vychádzajúc zo skúsenosti tejto púšte, tejto prázdnoty, môžeme nanovo objaviť radosť z viery, jej životnú dôležitosť pre nás, mužov a ženy. Ako v púšti človek znovu objavuje hodnotu toho, čo je podstatné pre život, tak aj v dnešnom svete je mnoho znamení – často sa prejavujúcich len implicitnou alebo negatívnou formou –, znamení smädu po Bohu, po poslednom zmysle života. A v púšti treba najmä ľudí viery, ktorí svojím životom ukážu cestu do zasľúbenej zeme, a tak udržia nádej nažive“.[67] V každom prípade za týchto okolností sme pozvaní byť džbánmi, z ktorých sa druhí môžu napíť. Niekedy sa džbán premieňa na ťažký kríž, ale veď práve na kríži pribitý Pán sa nám daroval ako prameň živej vody. Nenechajme si ukradnúť nádej!

Áno novým vzťahom vytvoreným Ježišom Kristom

87. Dnes, keď siete a nástroje ľudskej komunikácie dosiahli neslýchaný stupeň vývoja, cítime výzvu objaviť a sprostredkovať tajomstvo spoločného života; schopnosť stretávať sa, objasť sa, podoprieť sa navzájom a byť účastnými na tomto trochu nesúrodnom prílive, ktorý sa môže premeniť na opravdivú skúsenosť bratstva, na karavánu solidarity, na svätú púť. Týmto spôsobom sa lepšie schopnosti komunikácie prejavujú vo viacerých možnostiach stretnutia a vzájomnej solidarity so všetkými. Keby sme mohli kráčať po tejto ceste, bola by to dobrá vec, veľmi oživujúca, veľmi oslobodzujúca, vytvárajúca novú nádej! Vyjsť zo seba samých a pripojiť sa k druhým je prospešná vec. Zatvoriť sa do seba znamená ochutnať horký jed imanencie – sústredenia na seba; a pre ľudstvo bude na škodu každé sebecké rozhodnutie, ktoré učiníme.

88. Kresťanský ideál bude vždy pozývať na prekonávanie podozrievavosti, trvalej nedôvery a strachu z napadnutia; teda k zmene tých obranných postojov, ku ktorým nás vedie dnešný svet. Mnohí sa snažia utiecť pred ľuďmi a zavrieť sa do pohodlného súkromia alebo do najužšieho okruhu svojich blízkych, čím opúšťajú realizmus sociálneho rozmeru evanjelia. Lebo tak ako by niektorí chceli Krista len čisto duchovného, bez tela a bez kríža, existujú aj pokusy viesť medziosobné vzťahy len prostredníctvom sofistikovaných zariadení, cez obrazovky a systémy, ktoré možno zapnúť a vypnúť ovládačom. Evanjelium nás však pozýva nebáť sa riskovať stretnutie s tvárou druhého človeka; s jeho fyzickou prítomnosťou, ktorá je naliehavá; s jeho bolesťou a požiadavkami i s jeho nákazlivou radosťou – v neustálom blízkom vzťahu. Autentická viera v Božieho Syna, ktorý sa stal človekom, je neoddeliteľná od daru seba samého; od príslušnosti k spoločenstvu, od služby, od zmierenia s druhými. Boží Syn nás svojím vtelením pozval na revolúciu jemnosti.

89. Izolovanosť, ktorá je jednou z verzií imanentizmu (uzatvorenia do seba), môže sa prejavovať vo falošnej autonómii, ktorá vylučuje Boha; ale svoje vyjadrenie môže nájsť aj v náboženskom živote – v duchovnom konzumizme blízkom chorobnému individualizmu. Návrat k posvätnosti a duchovné hľadanie, ktoré charakterizujú našu dobu, sú nejednoznačné javy. Viac než ateizmu dnes čelíme výzve adekvátne odpovedať na smäd mnohých ľudí po Bohu, aby sa ho nesnažili uhasiť nezhodnými ponukami alebo Ježišom Kristom bez tela a

bez záujmu o druhého. Ak nenájdu v Cirkvi duchovnosť, ktorá ich naplní životom a pokojom, uzdraví, oslobodí a zároveň povolá do solidárneho spoločenstva a misijnej plodnosti, nechajú sa zviest' ponukami, ktoré človeka nerobia ľudskejším ani neoslavujú Boha.

90. Vlastné formy ľudovej nábožnosti sú vtelené, pretože vyplynuli z vtelenia kresťanskej viery do ľudovej kultúry. Práve preto obsahujú osobný vzťah, a to nie s harmonizujúcimi energiami, ale s Bohom, s Ježišom Kristom, s Máriou, s konkrétnym svätcom. Majú telo, majú tváre. Sú vhodné na udržiavanie vzťahov, nie individualistických únikov. V iných oblastiach našich spoločností rastie reputácia rozličných foriem „duchovnosti blahobytu“ bez spoločenstva, s „teológiou prosperity“ bez bratských záväzkov alebo so subjektívnymi skúsenosťami bez tváre, ktoré sa redukujú iba na vnútorné prežívanie zahľadené do seba.

91. Dôležitou výzvou je ukázať, že riešenie nikdy nespočíva v úteku od osobného a angažovaného vzťahu s Bohom, ktorý nás zároveň núti zaujímať sa o druhých. K tomu dochádza vtedy, keď sa veriaci skrývajú pred pohľadom druhých alebo keď len prebiehajú z jedného miesta na druhé či od jednej úlohy k druhej bez toho, aby si vytvorili hlboké a stabilné vzťahy: „Imaginatio locorum et mutatio multos fefellit.“[68] To je falošné riešenie, ktoré škodí srdcu a často aj celému telu. Je potrebné pomôcť ľuďom pochopiť, že jediná správna cesta spočíva v stretávaní sa s druhými, ktorí majú správny postoj – oceňujúc ich a prijímajúc ako spoločníkov na ceste bez vnútorných sporov. Alebo, ešte presnejšie, ide tu o to, aby sme sa naučili objaviť Ježiša v tvári druhých, v ich hlase, v ich prosbách. Aby sme sa naučili trpieť v náručí ukrižovaného Ježiša vtedy, keď zažívame nespravodlivé útoky alebo nevďačnosť – bez toho, žeby nás unavovala snaha rozhodovať sa stále znovu pre bratstvo.[69]

92. V tom je opravdivé uzdravenie, pretože ten spôsob nadväzovania vzťahov s druhými, ktorý nás skutočne uzdravuje namiesto toho, aby nám škodil, je mystické, kontemplatívne bratstvo, ktoré dokáže vnímať svätú veľkosť svojho blížneho, dokáže spoznať Boha v každom človeku, znášať ťažkosti spoločného života, spoliehajúc sa na lásku Boha, a otvárať tejto Božej láske svoje srdce, hľadajúc šťastie druhých podľa vzoru dobrého Otca. Práve v tomto čase, a to aj tam, kde je len „maličké stádo“ (Lk 12,32), sú učeníci Pána povolání žiť ako spoločenstvo, ktoré je soľou zeme a svetlom sveta (porov. Mt 5, 13-16). Sú povolání vydávať svedectvo o túžbe patriť evanjelizácii vždy novým spôsobom.[70] Nenechajme si ukradnúť spoločenstvo!

Nie duchovnému zosvetšteniu

93. Duchovné zosvetštenie, ktoré sa môže skrývať v pozadí zdanlivej nábožnosti, ba dokonca aj lásky k Cirkvi, spočíva v hľadaní ľudskej slávy a osobného blahobytu namiesto Pánovej slávy. Práve toto Pán vyčítal farizejom: „Ako môžete veriť vy, ktorí sa navzájom oslavujete a nehľadáte slávu, ktorú dáva len Boh?!“ (Jn 5,44). Ide tu o ľstivý spôsob hľadania „vlastných záujmov, nie záujmov Ježiša Krista“ (Flp 2,21). Toto zosvetštenie berie na seba mnohé podoby podľa typu človeka a situácie, do ktorej sa vkráda. Keďže je naviazané na snahu o vonkajškosť, nie vždy ho sprevádzajú verejné hriechy a navonok sa všetko môže javiť úplne v poriadku. Keby však preniklo do Cirkvi, „bolo by omnoho ničujúcejšie než ktorékoľvek iné zosvetštenia čisto morálneho charakteru“.[71]

94. Toto zosvetštenie býva živé najmä dvoma spôsobmi, ktoré sú navzájom hlboko prepojené. Prvým z nich je čaro gnosticizmu, viery uzatvorenej do subjektivismu, v ktorom človeka zaujíma len určitá skúsenosť alebo určitý rad úvah a poznatkov, ktoré vraj dokážu priniesť útechu a svetlo, ale daný človek v konečnom dôsledku zostane pre ne zatvorený v

imanencii svojho vlastného rozumu a citov. Druhým je egocentrický prometeovský neopelagianizmus tých, ktorí sa v podstate spoliehajú len na vlastné sily a cítia sa nadradení nad druhými, pretože sa riadia určitými normami alebo pretože sú neochvejne verní istému katolíckemu štýlu z minulosti. Je to domnelá doktrínálna alebo disciplinárna istota, ktorá však vedie k narcistickému a autoritatívnemu elitarizmu, v ktorom druhých namiesto evanjelizovania analyzujú i klasifikujú a namiesto toho, aby im uľahčili prístup k milosti, míňajú energiu na ich kontrolovanie. V oboch prípadoch ani Ježiš Kristus, ani ľudia nestoja v strede záujmu. Sú to prejavy antropocentrického imanentizmu. Je nemožné si predstavovať, že z týchto obmedzujúcich foriem kresťanstva by mohol vyrásť autentický evanjelizačný dynamizmus.

95. Toto temné zosvetštenie sa prejavuje v mnohých zdanlivo opačných postojoch, ktoré však majú tú istú snahu – „ovládať priestor Cirkvi“. U niektorých možno vnímať ostentatívnu pozornosť venovanú liturgii, učeniu alebo prestíži Cirkvi, avšak bez toho, aby ich skutočne zaujímal hlásanie evanjelia uprostred Božieho ľudu a konkrétnych potrieb dejín.

Takýmto spôsobom sa život Cirkvi premieňa na muzeálny exponát alebo na vlastníctvo malej skupiny. U iných sa to isté duchovné zosvetštenie ukrýva za túžbu pochváliť sa spoločenskými a politickými výdobytkami alebo za márnivosť spojenú s riadením praktických vecí, prípadne za zaľúbenie do sebachvály a do uskutočňovania vlastných túžob. Môže nadobúdať tiež rozličné formy ukazovania toho, aký je človek zainteresovaný do intenzívneho spoločenského života plného ciest, stretnutí, večerí a návštev. Alebo sa prejavuje v manažérskom funkcionalizme, plnom štatistik, plánov a hodnotení, kde však hlavným adresátom dobrodení nie je Boží ľud, ale skôr Cirkev ako organizácia. Vo všetkých týchto prípadoch chýba pečať Krista, vteleného, ukrižovaného a vzkrieseného; je to uzatváranie sa do elitných skupín a nejde tu o skutočné hľadanie vzdialených ani množstva tých, ktorí pociťujú smäd po Kristovi. Niet tam evanjeliového zápalu; je to len prázdne potešenie egocentrickej samofúbskosti.

96. V tomto kontexte svoju obživu nachádza márnivosť ľudí, ktorí sa uspokojujú s pocitom, že majú nejakú moc – a sú radšej generálmi porazených vojsk než jednoduchými vojakmi jednotky, ktorá pokračuje v boji. Koľkokrát snívame o veľkých apoštolských plánoch, úzkostlivo vypracovaných do detailu – typických pre porazených generálov! Popierame tak históriu Cirkvi, ktorá je preslávená obeťami, nádejou, každodenným bojom a životom pomíňajúcim sa v službe a trpezlivej, namáhavej práci, pretože každá práca je „potom na našom čele“. My sa však zdržiavame márnivosťou; hovoríme o tom, „čo by sa malo robiť“ – hriech toho, „čo by sa malo robiť“ –, ako majstri duchovného života a experti na pastoračiu, ktorí rozdeľujú inštrukcie, ale sami zostávajú vonku. Rozvíjame svoju predstavivosť bez hraníc a pritom strácame kontakt s realitou utrpenia nášho veriaceho ľudu.

97. Kto padol do tohto zosvetštenia, ten iba pozerá zvrchu a z diaľky, odmieta proroctvo bratov, diskvalifikuje každého, kto mu kladie otázky, neustále poukazuje na chyby druhých a je posadnutý vonkajším dojmom. Jeho srdce bije len pre zatvorený horizont vlastnej imanencie i vlastných záujmov a v dôsledku toho sa nevie poučiť zo svojich hriechov, takže nie je ani autenticky otvorený pre odpustenie. Je to hrozná skazenosť, ktorá však navonok môže vyzeráť celkom v poriadku. Treba sa jej vyhnúť, a to tak, že Cirkev pohneme k vychádzaniu zo seba samej, k misii zameranej na Ježiša Krista, na snahu pomáhať chudobným. Nech nás Boh chráni od zosvetštenej Cirkvi, ktorá sa ukrýva pod duchovným a pastoračným závojom! Toto dusivé zosvetštenie sa dá vyliečiť ochutnaním čerstvého závanu Ducha Svätého, ktorý nás oslobodzuje od toho, aby sme sa koncentrovali len na seba a

schovávali sa v predstieranom náboženstve, v ktorom niet Boha. Nedajme si ukradnúť evanjelium!

Nie vojne medzi nami

98. Koľko je vojen uprostred Božieho ľudu a v rozličných spoločnostiach. Vo štvrti, v práci, koľko je vojen pre závisť či žiarlivosť aj medzi kresťanmi! Duchovné zosvetštenie niektorých kresťanov vedie k tomu, že sa začnú snažiť o hľadanie moci, prestíže, pôžitku alebo ekonomickej istoty. Navyše niektorí prestávajú žiť srdečnú príslušnosť k Cirkvi, aby mohli živiť ducha nesváru. Než by patrili celej Cirkvi s jej bohatou rôznorodosťou, radšej sa pripájajú len k nejakej skupinke, ktorá sa cíti byť odlišná alebo špeciálna.

99. Svet je bičovaný vojnami i násilím a zranený rozšíreným individualizmom, ktorý rozdeľuje ľudí a stavia ich proti sebe navzájom pri hľadaní vlastného blahobytu. V niektorých krajinách sa znovu otvárajú konflikty a staré spory, o ktorých sa myslelo, že sú už prekonané. Kresťanov všetkých spoločností na svete chcem požiadať, aby vydávali príťažlivé a žiarivé svedectvo o bratskom spoločenstve. Aby všetci mohli obdivovať, ako sa staráte jedni o druhých, ako sa navzájom povzbudzujete a ako sa sprevádzate: „Podľa toho spoznajú všetci, že ste moji učeníci, ak sa budete navzájom milovať.“ (Jn 13, 35) Práve o toto Ježiš intenzívnou modlitbou prosil Otca: „aby všetci boli jedno... v nás... aby svet uveril“ (Jn 17, 21). Dávajme pozor na pokušenie závisť! Sme na tej istej lodi a smerujeme k tomu istému prístavu! Poprosme o milosť, aby sme sa vedeli tešiť z ovocia druhých, ktoré patrí všetkým.

100. Pre tých, ktorí sú zranení starými rozdeleniami, je ťažké prijať, keď ich povzbudzujeme do odpustenia a zmierenia, pretože si myslia, že ignorujeme ich bolesť alebo chceme, aby stratili svoju pamäť a ideály. Ak ale uvidia svedectvo autenticky bratských, zmierených spoločností, bude to pre nich svetlo, ktoré priťahuje. Som preto veľmi nešťastný, keď v niektorých kresťanských spoločnostiach, ba dokonca aj medzi zasvätenými osobami vidím, že dávajú priestor nenávisti, rozdeleniu, klebetám, ohováraniu, pomste, žiarlivosti, túžbe presadiť vlastné myšlienky za akúkoľvek cenu, dokonca aj za cenu prenasledovania, ktoré vyzerá ako neúprosny hon na čarodejnice. Koho chceme evanjelizovať takýmto správaním?

101. Poprosme Pána, aby nám pomohol pochopiť zákon lásky. Aká výborná vec je mať tento zákon! Ako nám dobre padne, keď sa navzájom nadovšetko milujeme! Áno, nadovšetko! Každému z nás je adresované napomenutie sv. Pavla: „Nedaj sa premôcť zlu, ale dobrom premáhaj zlo.“ (Rim 12, 21) A ešte ďalšie: „Neúnavne konajme dobro.“ (Gal 6, 9) Všetci máme svoje sympatie i antipatie a možno práve v tomto okamihu sa na niekoho hneváme. Aspoň toto však povedzme Pánovi: „Pane, som nahnevaný na tohto alebo na tamtú. Prosím ťa za neho a za ňu.“ Modliť sa za tú osobu, na ktorú sa hneváme, je pekným prvým krokom smerujúcim k láske a je to skutok evanjelizácie. Spravme to dnes! Nenechajme si ukradnúť ideál bratskej lásky!

Ďalšie cirkevné výzvy

102. Laici, samozrejme, tvoria obrovskú väčšinu Božieho ľudu. K dispozícii je pre nich menšina: vysvätení služobníci. Povedomie o identite a službe laikov v Cirkvi vzrástlo. Máme množstvo laikov – aj keď stále nie dosť –, ktorí majú hlboký zmysel pre spoločenstvo a sú skutočne verní úsiliu dobročinnnej lásky, katechézy a oslavy viery. Avšak uvedomenie si zodpovednosti, ktorá sa rodí v krste a v birmovaní, sa u všetkých laikov neprejavuje rovnakým spôsobom. V niektorých prípadoch preto, že sa nevyformovali na prijatie

dôležitých a zodpovedných úloh; v iných zasa preto, že vo svojich miestnych cirkvách nenašli priestor na to, aby mohli slobodne vyjadriť svoju mienku a konať; azda pre prílišný klerikalizmus, ktorý ich odsúva na okraj, keď ide o dôležité rozhodnutia. Aj keď v mnohých laických službách možno vnímať intenzívnejšiu angažovanosť, toto úsilie sa neodráža v prenikaní kresťanských hodnôt do sociálneho, politického a ekonomického sveta. Mnohokrát sa obmedzuje len na vnútrocirkevné služby bez skutočnej snahy použiť evanjelium na premenu spoločnosti. Formácia laikov a evanjelizácia profesijného aj intelektuálneho života zostávajú medzi dôležitými pastoračnými výzvami.

103. Cirkev si váži nenahraditeľný prínos žien pre spoločnosť, ku ktorej prístupujú s citlivosťou, intuíciou a určitými osobitnými schopnosťami, ktoré tradične patria skôr ženám než mužom. Napríklad osobitná pozornosť žien voči druhým, ktorá sa zvláštnym spôsobom, aj keď nie výlučným, prejavuje v materstve.

S radosťou vidím, že mnohé ženy sa podieľajú aj na pastoračných úlohách spolu s kňazmi a ponúkajú svoj príspevok pri sprevádzaní osôb, rodín alebo skupín – a predkladajú aj nové prínosy do teologickej reflexie. Treba však ešte viac rozšíriť priestor pre výraznejšiu prítomnosť žien v Cirkvi. Pretože „ženský duch je potrebný vo všetkých prejavoch spoločenského života; z toho dôvodu je potrebné garantovať prítomnosť žien aj v pracovnej oblasti“ [72] a na rozličných miestach, kde sa uskutočňujú dôležité rozhodnutia v Cirkvi, ako aj v spoločenských štruktúrach.

104. Nároky žien na ich legitímne práva, počnúc od pevného presvedčenia, že muži a ženy majú rovnakú dôstojnosť, kladú Cirkvi hlboké i naliehavé otázky a nedajú sa povrchno obísť. Kňazstvo rezervované mužom ako znak Krista Ženícha, ktorý sa daruje v Eucharistii, je jednou z otázok, ktoré sa otvárajú v diskusii, a môže sa stať príčinou konfliktu najmä vtedy, keď sa sviatostná moc príliš identifikuje s konceptom vládnutia. Nesmieme zabúdať na to, že keď hovoríme o kňazskej moci, nachádzame sa „v rovine funkcie, a nie v rovine dôstojnosti a svätosti“.[73] Služobné kňazstvo je jedným z prostriedkov, ktoré Ježiš používa pre dobro svojho ľudu, ale veľkosť dôstojnosti vychádza z krstu, ktorý je prístupný všetkým. Spojenie kňaza s Kristom, Hlavou, – a tu treba poznamenať, že práve on je hlavným zdrojom milosti – neznamena povýšenie, ktoré kňaza dvíha na vrchol všetkého. V Cirkvi jednotlivé úlohy „neodôvodňujú žiadnu nadradenosť jedných nad druhými“.[74] Jedna zo žien, Mária, je de facto ešte dôležitejšia než biskupi. Aj keď sa úloha služobného kňazstva označuje ako „hierarchická“, treba si dobre uvedomiť, že je „zameraná na posvätenie údov Krista“.[75]

Jej kľúčom a jej ohniskom nie je moc v zmysle vládnutia, ale moc vysluhovať sviatosť Eucharistie; odtiaľto pochádza jej autorita, ktorá je vždy v službe ľudu. Tu sa pastierom a teológom ponúka veľká výzva, aby pomohli lepšie pochopiť, čo to všetko znamená pre možnú úlohu ženy na miestach, kde sa robia dôležité rozhodnutia v rozličných sférach Cirkvi.

105. Pastoračiu mládeže – v tej podobe, v ktorej sme ju boli naučení robiť – zasiahli spoločenské zmeny. Mladí vo svojom vlastnom prostredí často nenachádzajú odpovede na svoje neistoty, potreby, problémy a zranenia. Pre nás dospelých nie je ľahké trpezlivo ich počúvať, chápať ich úzkosti a požiadavky, naučiť sa hovoriť s nimi jazykom, ktorému rozumejú. Z tohto istého dôvodu výchovné projekty neprinášajú očakávané ovocie. Stále väčší počet a rast združení a hnutí, predovšetkým mládežníckych, však možno interpretovať ako činnosť Ducha, ktorý pre mladých otvára nové cesty zodpovedajúce ich očakávaniam a hľadaniu hlbokého duchovnosti i konkrétnejšieho pocitu príslušnosti. Je teda nevyhnutné dať stabilnejší priestor týmto združeniam v rámci celku pastoračných snáh Cirkvi.[76]

106. Aj keď nie je vždy ľahké priblížiť sa mladým, v dvoch oblastiach sa podarilo dosiahnuť pokrok: v uvedomení si, že ich má evanjelizovať a vychovávať celé spoločenstvo, a v prijatí toho, že naliehavo potrebujú väčší priestor na realizáciu. Treba tiež uznať, že v súčasnom kontexte krízy angažovanosti a krízy spoločenských väzieb sú to často práve mladí, ktorí ponúkajú svoju solidárnu pomoc pri riešení problémov vo svete a ktorí sa angažujú rozličnými spôsobmi aktivizmu i dobrovoľníctva. Niektorí sa snažia mať účasť na živote Cirkvi, organizujú skupiny pomoci a rozličné misijné iniciatívy vo svojich diecézach alebo na iných miestach. Je krásne vidieť, že mladí sú „pouličnými kazateľmi viery“, šťastnými, že môžu zaniest Krista do každej ulice, na každé námestie, na každý kraj sveta!

107. Na mnohých miestach chýbajú povolania na kňazstvo a zasvätený život. Častou príčinou býva, že spoločenstvám chýba nákazlivý apoštolský zápal, a tak druhých nenadchýňajú, nie sú príťažlivé. Kde je život, zápal a chuť ohlasovať Krista druhým, tam sa objavajú aj pravé povolania. Ešte aj vo farnostiach, kde kňazi nie sú príliš aktívni a plní radosti, bratský a horlivý život spoločenstva dokáže v ľuďoch vzbudiť túžbu naplno sa zasvätiť Bohu i evanjelizácii; predovšetkým vtedy, keď sa tieto živé spoločenstvá intenzívne modlia za povolania a majú odvahu ponúknuť svojim mladým cestu osobitného zasvätenia. Na druhej strane, a to aj napriek nedostatku povolaní, je nám dnes jasná nevyhnutnosť lepšieho výberu kandidátov na kňazstvo. Nie je možné naplňovať semináre na základe akéhokoľvek druhu motivácie a už vôbec nie v prípadoch, keď sa pohnútky kandidátov spájajú s citovou neistotou, túžbou po určitých formách moci, ľudskou slávou či ekonomickými výhodami.

108. Ako som už povedal, nechcem ponúkať kompletnú analýzu, ale spoločenstvá pozývam, aby doplnili a obohatili tieto perspektívy – počnúc od ťažkostí a výzev, ktorým ony samy priamo alebo zblízka čelia. Dúfam, že keď to budú robiť, nezabudnú, že vždy, keď sa v daných okolnostiach snažíme čítať aktuálne znamenia čias, je dobré vypočúť si mienku mladých aj starých. Obidve tieto skupiny sú nádejou národov. Seniori prispievajú pamäťou a múdrosťou skúsenosti, ktorá pozýva hlúpo neopakovať tie isté chyby z minulosti. Mladí nás zasa volajú, aby sme prebudili a posilnili nádej, pretože v sebe nesú nové tendencie ľudstva a otvárajú nás pre budúcnosť takým spôsobom, že nezostávame zakotvení v nostalgii štruktúr a zvykov, ktoré v dnešnom svete už nemajú v sebe život.

109. Výzvy sú na to, aby sa plnili. A tak buďme realisti, avšak bez toho, aby sme stratili radosť, odvahu a odhodlanosť plnú nádeje! Nenechajme si ukradnúť misionársku silu!

10.2. Homília

135. Venujme teraz pozornosť ohlasovaniu v rámci liturgie, ktoré si vyžaduje vážnu pozornosť pastierov. Zastavím sa predovšetkým, a to s veľkou dôkladnosťou, pri homílii a pri jej príprave, pretože v súvislosti s touto dôležitou službou zaznieva mnoho sťažností a nemôžeme ich nepočúvať. Homília je meradlom na hodnotenie blízkosti pastiera a jeho schopnosti stretávať sa so svojím ľudom. Vieme, že veriaci jej prikladajú veľkú dôležitosť; oni, tak ako samotní kňazi neraz trpia – jedni preto, že musia počúvať, druhí preto, že musia kázať. Je smutné, že je to tak. Veď homília môže byť skutočne intenzívnou a radostnou skúsenosťou Ducha, potešujúcim stretnutím so Slovom, prameňom neustálej obnovy a rastu.

136. Obnovme našu dôveru v ohlasovanie, založenú na presvedčení, že sám Boh sa túži priblížiť k ľuďom prostredníctvom kazateľa a prejavuje svoju moc skrze ľudské slovo. Svätý Pavol dôrazne hovorí o potrebe hlásania, pretože sám Pán sa chce priblížiť k druhým aj prostredníctvom nášho slova (porov. Rim 10, 14-17). Slovom nášho Pána získal srdce ľudu.

Prichádzali ho počúvať zo všetkých strán (porov. Mk 1,45). Boli udivení jeho učením (porov. Mk 6,2). Cítili, že k nim hovorí ako ten, ktorý má moc (porov. Mk 1,27). Apoštoli, ktorých ustanovil, „aby boli s ním a aby ich posielal kázať“ (Mk 3,14), prostredníctvom slova pritiahli do lona Cirkvi všetky národy (porov. Mk 16, 15-20).

Liturgický kontext

137. Treba pripomenúť, že „liturgické ohlasovanie Božieho slova, najmä v súvislosti s eucharistickým zhromaždením, nie je natoľko chvíľou meditácie a katechézy, ako skôr dialógom Boha so svojim ľudom; dialógom, v ktorom sa ohlasujú zázračné udalosti spásy a súvisle sa predkladajú požiadavky zmluvy“.[112] V tom spočíva osobitné zhodnotenie homílie, ktoré vyplýva z jej eucharistického kontextu a spôsobuje, že homília prekonáva každú katechézu, pretože je najvyšším momentom dialógu medzi Bohom a jeho ľudom, ktorý predchádza sviatostnému prijímaniu. Homília je pokračovaním v dialógu medzi Pánom a jeho ľudom. Kto káže, musí poznať srdce svojho spoločenstva, aby našiel miesto, kde sa nachádza živá a horlivá túžba po Bohu, a tiež zistil, kde sa zastavil láskyplný dialóg s Bohom alebo prečo nedokázal priniesť ovocie.

138. Homília nemôže byť zábavným divadlom, nezodpovedá logike mediálnych vstupov, ale musí dať zápal a zmysel sláveniu. Je to zvláštny žáner, pretože je kázaním v rámci liturgického slávania; v dôsledku toho musí byť stručná a vyhnúť sa tomu, aby pripomínala konferenciu alebo prednášku. Kazateľ môže byť schopný udržať pozornosť publika aj hodinu, ale v takom prípade sa jeho slová stanú dôležitejšími ako slávenie viery. Ak sa homília príliš predlžuje, ohrozuje dve vlastnosti liturgického slávania: harmóniu medzi jeho jednotlivými časťami a jeho rytmus. Ak sa kázanie uskutočňuje v kontexte liturgie, stáva sa súčasťou obety ponúkanej Otcovi a zároveň sprostredkovaním milosti, ktorú Kristus rozdáva v rámci slávania. Ten istý kontext si vyžaduje, aby kázanie nasmerovalo celé zhromaždenie, ako aj samotného kazateľa na spoločenstvo s Kristom v Eucharistii, ktoré mení život. Preto je potrebné, aby slovo kazateľa nezaberalo príliš veľa miesta a Pán mohol zažiť viac než jeho služobník.

Rozhovor matky

139. Povedali sme už, že Boží ľud vďaka neprestajnej činnosti, ktorú v ňom koná Duch Svätý, neustále evanjelizuje aj seba samého. Čo vyplýva z tejto skutočnosti pre kazateľa? Pripomína nám, že Cirkev je matkou a káže ľudu ako matka, ktorá hovorí so svojim synom vo vedomí dôvery zo strany syna, že to, čo ho matka učí, bude pre jeho dobro, lebo vie, že je milovaný. Okrem toho dobrá matka vie rozpoznať všetko, čo Boh vložil do svojho syna, načúva jeho starostiam a učí sa od neho. Duch lásky, ktorý vládne v rodine, vedie tak matku, ako aj syna v ich dialógoch, v ktorých sa učí i vyučuje; v ktorých sa napomína i vyjadruje ocenenie za dobré veci; a toto sa deje aj v homílii. Duch, ktorý inšpiroval evanjeliá a ktorý koná v Božom ľude, dáva aj inšpiráciu, ako treba počúvať vieru ľudu a ako treba kázať pri každej Eucharistii. Kresťanská kázeň okrem toho v srdci ľudovej kultúry nachádza prameň živej vody – jednak pre to, čo treba povedať, ako aj pre objavenie správneho spôsobu, ako to povedať. Ako sa nám všetkým páči, keď sa rozpráva v našom materinskom jazyku, tak aj vo viere sa nám páči, ak sa nám kazateľ prihovára v duchu našej „materinskej kultúry“ a v duchu materinského nárečia (porov. 2 Mach 7,21-27), lebo naše srdce je vtedy lepšie pripravené počúvať. Tento jazyk je naladený tak, že sprostredkúva odvahu, povzbudenie, silu a entuziazmus.

140. Táto materinsko-cirkevná oblasť, v ktorej sa rozvíja dialóg Pána so svojím ľudom, musí byť podporovaná a udržiavaná prostredníctvom srdečnej blízkosti kazateľa; prostredníctvom lahodnosti tónu jeho hlasu, jemnosti štýlu jeho viet a radosti jeho gest. Aj v prípade, že homília je trochu nudná, ak cítiť tento materinsko-cirkevný duch, padne vždy na úžitok ako „nudné“ rady matky, ktoré však postupne prinášajú ovocie v srdciach jej detí.

141. Nezostáva nám iné, ako obdivovať spôsob, ktorý Pán používa na dialóg so svojím ľudom, aby odhalil svoje tajomstvo všetkým, aby nadchol bežných ľudí takým vysokým a náročným učením. Myslím si, že tajomstvo toho všetkého sa ukrýva v pohľade Ježiša na ľud; v pohľade, ktorý ide ponad všetky jeho slabosti a pády: „Neboj sa, maličké stádo, lebo vášmu Otcovi sa zapáčilo dať vám kráľovstvo“ (Lk 12,32); Ježiš hlása v tomto duchu. Naplnený radosťou v Duchu dobrorečí Otcovi, ktorý priťahuje maličkých: „Zvelebujem ťa, Otče, Pán neba i zeme, že si tieto veci skryl pred múdrymi a rozumnými a zjavil si ich maličkým“ (Lk 10, 21). Pánovi sa páči viesť dialóg so svojím ľudom a kazateľ musí sprostredkovať toto Pánovo zaľúbenie svojim poslucháčom.

Slová, ktoré zapalujú srdcia

142. Dialóg je omnoho viac než len komunikácia o nejakej pravde. Uskutočňuje sa pre radosť z rozprávania a pre konkrétne dobro odovzdávané prostredníctvom slov sa odovzdáva medzi ľuďmi, ktorí sa majú navzájom radi. Je to dobro nespočívajúce vo veciach, ale v osobách, ktoré sa navzájom dobrovoľne darujú v dialógu. Kázanie v čisto moralistickom alebo doktrínálnom duchu a tiež také kázanie, ktoré sa premieňa skôr na lekciiu alebo exegézu, umenšuje túto komunikáciu medzi srdcami, ku ktorej má dochádzať v homílii a ktorá má mať takmer sviatostný charakter: „Viera je z hlásania a hlásanie skrze Kristovo slovo“ (Rim 10, 17). V homílii je pravda sprevádzaná krásou a dobrom. Nejde o abstraktné pravdy alebo o studené sylogizmy, pretože v homílii sa komunikuje aj prostredníctvom krásy obrazov, ktoré Pán používa na podporu konania dobra. Pamäť veriaceho ľudu, tak ako pamäť Márie, mala by zostať naplnená Božími zázrakmi. Máriino srdce otvorené pre nádej uskutočnenia radostnej a novej skúsenosti lásky, ktorá mu bola ohlásená, cíti, že každé slovo Svätého písma je predovšetkým darom, a to skôr než požiadavkou.

143. Výzva inkulturovanej kázne spočíva v odovzdaní syntézy evanjeliového posolstva, nie v komunikácii prostredníctvom nesúvislých myšlienok alebo hodnôt. Kde je tvoja syntéza, tam je aj tvoje srdce. Rozdiel medzi ozrejmovaním syntézy a ozrejmovaním nesúvislých myšlienok je taký istý ako rozdiel medzi nudou a zapáleným srdcom. Kazateľ má krásnu a náročnú úlohu zjednotiť srdcia, ktoré sa navzájom milujú: srdce Pána so srdcom jeho ľudu. Dialóg medzi Bohom a jeho ľudom ešte viac upevňuje ich vzájomné spojenie a utvrdzuje puto dobročinnnej lásky. Počas homílie srdcia veriacich sú v tichu a nechávajú hovoriť jeho. Pán a jeho ľud sa rozprávajú tisíckami priamych spôsobov bez sprostredkovateľov. V homílii však obaja chcú, aby sa niekto stal nástrojom a vyjadril pocity takým spôsobom, žeby každý sa mohol rozhodnúť, ako pokračovať v rozhovore. Slovo je podstatným spôsobom sprostredkujúce a vyžaduje si nielen dvoch rozprávajúcich sa, ale aj jedného ohlasovateľa, ktorý ho v celku predstaví, presvedčený o tom, že „nie seba hlásame, ale Ježiša Krista, Pána; my sme len vaši služobníci pre Ježiša“ (2 Kor 4,5).

144. Hovoriť srdcom znamená udržiavať ho nielen v horlivosti, ale aj vo svetle celistvosti Zjavenia a putovania, ktoré Božie slovo uskutočnilo počas dejín uprostred Cirkvi a nášho veriaceho ľudu. Kresťanská identita, to krstné objatie, ktoré nám ako maličkým daroval Otec, nás ako márnотratných synov – a Máriiných obľúbencov – povzbudzuje túžiť po novom objatí

milosrdného Otca, ktorý nás čaká v sláve. Dokázať, že náš ľud sa cíti akoby uprostred týchto dvoch objatí, je náročnou, ale zároveň krásnou úlohou pre toho, kto ohlasuje evanjelium.

10.3. Príprava na kázeň

145. Príprava na kázeň je natoľko dôležitá, že je potrebné venovať jej dlhší čas štúdia, modlitby, zamyslenia a pastoračnej kreativity. S veľkou láskou sa tu chcem zastaviť, aby som predostrel plán prípravy na homíliu. Sú to smernice, ktoré sa niektorým môžu zdať samozrejmé, pokladám však za vhodné predložiť ich, aby sme si pripomenuli dôležitú potrebu venovať tejto vzácnej službe svoj čas privilegovaným spôsobom. Niektorí farári často namietajú, že to nie je možné pre mnohé povinnosti, ktoré musia plniť; i tak sa odvážim žiadať, aby sa tejto úlohe každý týždeň venoval dostatočne dlhý osobný a spoločný čas, aj keby zostalo menej času na iné povinnosti, nech už sú akokoľvek dôležité. Dôvera v Ducha Svätého, ktorý je činný v ohlasovaní, nie je pasívna, ale aktívna a kreatívna. Vyplýva z nej potreba ponúknuť sa ako nástroj (porov. Rim 12,1) so všetkými svojimi danosťami, aby ich Boh mohol použiť. Hlásateľ, ktorý sa nepripravuje, nie je „duchovný“; je nepoctivý a nezodpovedný voči darom, ktoré dostal.

Kult pravdy

146. Prvým krokom, nasledujúcim po modlitbe k Duchu Svätému, je venovanie pozornosti biblickému textu, ktorý sa musí stať základom ohlasovania. Keď sa človek zastaví a snaží sa pochopiť, aký je odkaz textu, prejavuje tým „úctu k pravde“.[113] Pokora srdca nám pomáha spoznať, že Slovo nás vždy presahuje a že nie sme ani jeho „pánmi, ani pôvodcami, ale iba strážcami, hlásateľmi a služobníkmi“.[114] Takýto postoj plný obdivu a pokornej úcty voči Slovu je vyjadrený v zastavení sa a v štúdiu Slova s maximálnou pozornosťou, ako aj s posvätnou bázňou, ktorá nám bráni ním manipulovať. Aby sme dokázali správne interpretovať biblický text, potrebujeme trpezlivosť; musíme zanechať všetky naše úzkosti a naplno venovať svoj čas, záujem a nezištné nasadenie. Treba odložiť nabok všetky starosti, ktoré nám bránia, aby sme vstúpili do prostredia pokojnej pozornosti. Je zbytočné venovať sa čítaniu biblického textu, ak chceme dosiahnuť rýchle, jednoduché alebo okamžité výsledky. Príprava na kázeň si vyžaduje lásku. Nezištne a bez náhlenia venujeme čas len veciam alebo ľuďom, ktorých milujeme; a tu ide o lásku k Bohu, ktorý sa rozhodol prehovoriť. Ak vychádzame z tejto lásky, nájdeme si všetok potrebný čas – s postojom učeníka: „Hovor, Pane, tvoj sluha počúva“ (1 Sam 3,9).

147. Predovšetkým je potrebné mať istotu, že sme správne pochopili zmysel slov, ktoré čítame. Chcem tu naliehať na niečo, čo sa zdá samozrejmé, avšak zostáva opomenuté: biblický text, ktorý študujeme, má dve alebo tritisíc rokov, jeho jazyk je značne odlišný od toho, ktorý používame dnes. Aj keď sa nám môže zdať, že rozumieme slovám, ako boli preložené do nášho jazyka, neznamená to, že správne chápeme, čo nimi chcel svätopisec vyjadriť. Poznáme mnoho návodov, ktoré nám ponúka textová analýza: venovať pozornosť slovám, ktoré sa opakujú alebo ktoré vystupujú do popredia; rozpoznať štruktúru a vlastný dynamizmus textu, vziať do úvahy miesto, ktoré zaujímajú jednotlivé postavy, atď. Ale zmyslom nie je pochopiť všetky jednotlivé detaily textu; dôležitejšie je objaviť jeho základné poslanstvo, ktoré formuje štruktúru a jednotu celého textu. Ak tomu kazateľ nevenuje dostatočné úsilie, je možné, že ani jeho ohlasovanie nebude jednotné a usporiadané; jeho príhovor bude množinou rozličných nesúvislých myšlienok, ktoré druhých nepovzbudia. Centrálnym poslanstvom je to, čo autor chcel odovzdať na prvom mieste, a to si vyžaduje nielen rozpoznať myšlienku, ale aj efekt, ktorý autor chcel vyvolať. Ak text bol napísaný na

poskytnutie útechy, nemal by byť používaný na nápravu chýb; ak bol napísaný ako napomenutie, nemal by sa používať na vyučovanie doktríny; ak bol napísaný preto, aby ľudí niečo naučil o Bohu, nemal by byť používaný na vysvetľovanie odlišných teologických myšlienok; ak bol napísaný, aby motivoval chválu alebo misionársky zápal, nepoužívajme ho na to, aby sme rozprávali o najnovších správach.

148. Samozrejme, aby sme správne pochopili hlavné posolstvo daného textu, je potrebné vložiť ho do súvisu s učením celej Biblie, ktoré sa odovzdáva prostredníctvom Cirkvi. Toto je dôležitý princíp biblickej interpretácie, ktorý berie do úvahy fakt, že Duch Svätý neinšpiroval len jednu časť, ale celú Bibliu, a že v niektorých otázkach ľud postupne rástol vo svojom chápaní Božej vôle – na základe prežitej skúsenosti. Takýmto spôsobom sa možno vyhnúť chybným alebo čiastočným interpretáciám, ktoré protirečia iným učeniam toho istého Svätého písma. Neznamená to však zoslabovať vlastný a špecifický akcent textu, ktorý ohlasujeme. Jednou z príčin nudného a neefektívneho kázania je práve neschopnosť sprostredkovať vlastnú silu ohlasovaného textu.

Zosobnenie Slova

149. Kazateľ má „ako prvý pestovať hlbokú dôvernú znalosť Božieho slova. Nestačí mu poznať len jeho jazykový a exegetický aspekt, hoci aj ten je potrebný; k Božiemu slovu musí pristupovať s chápaným a modlitbou pripraveným srdcom, aby preniklo hlboko do jeho zmýšľania a cítenia a aby v ňom sformovalo novú myseľ“. [115] Je pre nás dobré, keď každý deň, každú nedeľu obnovujeme svoju horlivosť v príprave homílie a dávame pozor na to, či v našom vnútri rastie láska k Slovu, ktoré hlásame. Nesmieme zabúdať, že „stupeň svätosti vysluhovateľa vplýva na hlásanie slova“. [116] Ako píše svätý Pavol, „hovorme, nie aby sme sa ľudom páčili, ale Bohu, ktorý skúma naše srdcia“ (1 Sol 2,4). Ak v nás žije táto túžba, aby sme ako prví počúvali Slovo, ktoré máme hlásať, podarí sa nám ju preniesť aj na Boží ľud: „z plnosti srdca hovoria ústa“ (Mt 12,34). Nedeľné čítania v plnej kráse zaznejú v srdci ľudu vtedy, ak ešte predtým rovnako zazneli v srdci pastiera.

150. Ježiša hnevali samozvaní učelia, ktorí veľa vyžadovali od druhých, vyučovali Božie slovo, ale sami sa ním nedávali osvietiť: „Viažu ťažké, až neúnosné bremená a kladú ich ľuďom na plecia, ale sami ich nechcú ani prstom pohnúť.“ (Mt 23,4) Apoštol Jakub napomínal: „Bratia moji, nechcete byť mnohí učiteľmi, veď viete, že nás čaká prísnejší súd.“ (Jak 3, 1) Kto chce kázať, musí sa najskôr dať pohnúť Slovom a dovoliť mu, aby sa vtelilo do jeho konkrétnej skúsenosti. Takýmto spôsobom sa ohlasovanie stane intenzívnou a plnou činnosťou „odovzdávania toho, čo človek sám zažil v kontemplácii“. [117] Pre toto všetko ešte predtým, než si kazateľ konkrétne pripraví, čo chce povedať, musí ako prvý prijať zranenie od Slova, ktoré má zraniť aj druhých, pretože toto Slovo je živé a účinné, ako meč „preniká až po oddelenie duše od ducha a kĺbov od špiku a rozsudzuje myšlienky a úmysly srdca“ (Hebr 4, 12). Z tohto pramena aj dôležité pastoračné dôsledky. Aj v dnešnej dobe ľudia radšej počúvajú svedkov: „hovoria, že naša doba dychtí po čestnosti a pravdivosti [...] a tento svet volá po hlásateľoch evanjelia, ktorí by hovorili o Bohu, ktorého sami osobne spoznali ako dôverne blízkeho, ktorého akoby videli“. [118]

151. Nežiada sa od nás, aby sme boli bezchybní, ale aby sme sa stále snažili rásť; aby sme žili s hlbokou túžbou napredovať po ceste evanjelia a nenechali naše ruky ochabnúť. Je nevyhnutné, aby si kazateľ bol istý, že ho Boh miluje, že Ježiš Kristus ho spasil a že jeho láska má vždy posledné slovo. Tvárou v tvár veľkej kráse kazateľ neraz bude pociťovať, že jeho život ju naplno neoslavuje a bude úprimne túžiť lepšie odpovedať na toľkú lásku. Ak sa

však nezastaví, aby počúval Slovo s úprimnou otvorenosťou, ak mu nedovolí, aby sa dotklo jeho života, aby sa preňho stalo výzvou, aby ho napomenulo, aby ním pohlo – a ak nevenuje čas modlitbe so Slovom, stane sa falošným prorokom, podvodníkom a šarlatánom. Ak si však prizná svoju biedu a zatúži nasadiť svoje sily čo najlepšie, dokáže darovať Ježiša Krista ako svätý Peter: „Striebro a zlato nemám, ale čo mám, to ti dám“ (Sk 3,6). Pán nás chce použiť ako živých, slobodných, kreatívnych ľudí, ktorí sa nechajú preniknúť jeho Slovom, skôr než ho odovzdajú ďalej. Jeho poslanstvo najskôr musí preniknúť kazateľa; ale nielen jeho rozum: musí sa zmocniť celého jeho bytia. Duch Svätý, ktorý inšpiroval Slovo, „ako pôsobil v prvotnej Cirkvi, práve tak aj dnes účinkuje v každom hlásateľovi evanjelia, pravda, ak len dovoľí, aby ho viedol. Ostatne on vnuká slová, ktoré by kazateľovi nenapadli“.[119]

Duchovné čítanie

152. Existuje konkrétny spôsob, ako počúvať to, čo nám Pán chce svojim Slovom povedať, a ako sa nechať premeniť jeho Duchom. Tento spôsob voláme *lectio divina*. Spočíva v takom čítaní Božieho slova v rámci modlitby, ktoré Slovu umožní, aby nás osvietilo a obnovilo. Toto modlitbové čítanie Biblie nie je oddelené od štúdia, ktorému sa kazateľ venuje, aby spoznal hlavné poslanstvo textu; naopak, musí začať práve tam, aby sa snažil objaviť, čo dané poslanstvo hovorí jeho vlastnému životu. Duchovné čítanie konkrétneho textu musí vychádzať z jeho literárneho zmyslu. Inak ľahko sklzne do interpretácie textu podľa toho, čo niekomu vyhovuje, čo potvrdzuje jeho vlastné rozhodnutia a čo sa prispôsobuje jeho mentálnym schémam. Toto by v konečnom dôsledku bolo zneužitím posvätného pre vlastnú potrebu a prenesením tohto neporiadku na Boží ľud. Nesmieme nikdy zabudnúť, že občas sa aj „sám satan tvári ako anjel svetla“ (2 Kor 11,14).

153. V Božej prítomnosti, pri pokojnom čítaní textu, je dobré pýtať sa napríklad aj takto: Pane, čo mi hovorí tento text? Čo chceš týmto poslanstvom zmeniť v mojom živote? Čo mi vadí v tomto texte? Prečo ma toto nezaujíma? Alebo: Čo sa mi páči na tomto slove a čo je pre mňa povzbudzujúce? Čo ma priťahuje? Prečo ma to priťahuje? Keď sa snažíme počúvať Pána, je normálne, že prichádzajú pokušenia. Jedným z nich je prepadnúť pocitu znechutenosti alebo stiesnenosti a uzatvoriť sa; ďalším veľmi častým pokušením je začať rozmyšľať nad tým, čo daný text hovorí druhým, aby sme ho nemuseli aplikovať na náš vlastný život. Stáva sa tiež, že človek začne hľadať výhovorky, ktoré mu umožnia zriediť špecifické poslanstvo daného textu. Niekedy sa nám zdá, že Boh od nás vyžaduje príliš veľké rozhodnutia, ktoré ešte nedokážeme urobiť. To mnohým berie radosť zo stretnutia so Slovom; zabúda sa však na to, že nik nie je trpezlivejší ako Boh Otec a nik nevie chápať a čakať lepšie ako práve on. On nás neustále pozýva urobiť krok dopredu, ale nevyžaduje hneď úplnú odpoveď, ak sme ešte neprešli cestu, ktorá takúto odpoveď umožňuje. Jednoducho túži po tom, aby sme s úprimnosťou pozerali na náš život a bez pretvácky mu ho predkladali pred jeho oči; aby sme boli ochotní ďalej rásť a prosili ho o to, čo ešte sami nedokážeme dosiahnuť.

V načúvaní ľudu

154. Kazateľ sa tiež musí snažiť počúvať ľud, aby objavil, čo veriacim treba povedať, čo potrebujú počuť. Kazateľ má kontemplovať Slovo a tiež kontemplovať ľud. Týmto spôsobom objavuje „túžby, bohatstvá i nedostatky, ako aj spôsob modlitby, lásky a životný i svetový názor“, ktoré sú typické pre určitú oblasť života ľudí, a berie ohľad na „národ, ku ktorému sa obracia“;[120] používa jeho jazyk a jeho symboly, všíma si jeho problémy a zaujíma sa o jeho konkrétny život. Ide o prepojenie posolstva biblického textu s ľudskou situáciou; s tým, čo

Ľudia prežívajú, so skúsenosťou, ktorá potrebuje svetlo Slova. Táto snaha nie je výsledkom diplomatického alebo ziskuchtivého postoja; je hlboko náboženská a pastoračná. Vo svojej podstate je to „skutočná vnímavosť na duchovné hodnoty“, potrebná na to, aby sme „vedeli z udalostí vyčítať Božie posolstvo“ [121] – a to je omnoho viac, než len nájsť niečo zaujímavé, čo by sa dalo povedať. Je to snaha objaviť to, „čo náš Pán povedal za podobných okolností“ [122]. Príprava na ohlasovanie sa teda premieňa na cvičenie v evanjeliovom rozlišovaní, v ktorom sa snažíme vo svetle Ducha spoznať „výzvu“ spojenú s „volaním“, „ktoré Boh dáva zaznieť v tejto historickej situácii; v nej a skrze ňu Boh volá veriaceho“ [123].

155. Pri tomto hľadaní je možné použiť nejakú bežnú ľudskú skúsenosť, napríklad radosť z nového stretnutia, sklamanie, strach zo samoty, súčiť s bolesťou druhých, neistotu ohľadom budúcnosti, starosť o drahú osobu atď.; treba však zvýšiť citlivosť na spoznávanie toho, čo sa naozaj týka ľudského života. Pamätajme na to, že nemáme odpovedať na otázky, ktoré si nikto nekladie; takisto nie je potrebné ponúkať správy z aktuálneho diania, aby sme vzbudili pozornosť: na to už máme televízne programy. Samozrejme, je možné odraziť sa od nejakého faktu, aby Slovo mohlo zaznieť v plnej sile svojho pozvania na obrátenie, adoráciu, konkrétne postoje bratstva i služby atď.; je totiž pravda, že niektorí ľudia majú radi, keď sa v kázni komentuje súčasné dianie, ale pamätajme, že to ich ešte nepohne do hlbšieho osobného zamyslenia.

Pedagogické nástroje

156. Niektorí si myslia, že sú dobrými kazateľmi, pretože vedia, „čo“ majú povedať – avšak zanedbávajú „ako“, teda konkrétny spôsob podania kázne. Hnevajú sa, keď ich druhí nepočúvajú alebo nedoceňujú, možno však neurobili dosť pre nájdenie vhodného spôsobu na odovzdanie posolstva. Uvedomme si, že „dôležitosť obsahu evanjelizácie je zrejmá, ale to nesmie zmenšovať význam jej metód a prostriedkov“ [124]. Snaha o správny spôsob hlásania je tiež znakom hlbokého duchovného postoja. Znamená to odpovedať na Božiu lásku tak, že všetky naše schopnosti a našu kreativitu venujeme poslaniu, ktoré nám on zveruje; je to však aj vynikajúce cvičenie sa v láske k blížnemu, pretože nechceme druhým ponúknuť veci pochybnej kvality. V Biblii napríklad nachádzame aj odporúčenie pripravovať hlásanie tak, aby bola zaistená jeho vhodná miera rozsahu: „Neplýtvaj mnohými slovami... sotvačo povedz vo svojej veci!“ (Sir 32,6 n.)

157. Len pre lepšiu príklad si pripomeňme niekoľko praktických rád, ktoré môžu obohatiť kázeň a urobiť ju prítiažlivejšou. Jednou z najdôležitejších vecí je naučiť sa v ohlasovaní používať obrazy, ba mohli by sme povedať, naučiť sa hovoriť s využitím obrazov. Niekedy sa pre lepšie pochopenie používajú príklady, avšak tieto príklady neraz apelujú iba na myseľ; obrazy, naopak, pomáhajú oceniť a prijať posolstvo, ktoré chceme odovzdať. Prítiažlivý obraz dokáže spôsobiť, že ľudia posolstvo počúvajú ako niečo, čo im je známe, blízke, možné, spojené s ich vlastným životom. Dobré použitý obraz môže ľuďom pomôcť vychutnať posolstvo, ktoré chceme odovzdať; prebúdza v nich túžbu a motivuje vôľu v duchu evanjelia. Dobrá homília, ako mi hovorieval starý učiteľ, musí obsahovať „myšlienku, pocit, obraz“.

158. Pavol VI. hovorieval, že veriaci „mnoho očakávajú od kázania pri svätej omši a majú z neho úžitok, ak je prosté, jasné, priame a primerané“ [125]. Jednoduchosť kázania súvisí s použitým jazykom. Musí to byť jazyk, ktorý adresáti chápu, aby sme neriskovali, že budeme hovoriť naprázdno. Často sa stáva, že kazatelia používajú také slová, ktoré si osvojili počas svojich štúdií a v rozličných prostrediach, avšak nepatria do spoločnej reči ľudí, ktorí ich

počúvajú. Medzi slovami používanými v teológii alebo v katechéze sú také, ktorých význam nie je pochopiteľný pre väčšinu kresťanov. Hlavným rizikom pre kazateľa je zvyknúť si na vlastný jazyk a myslieť si, že aj všetci ostatní ho používajú a spontánne mu rozumejú. Ak sa chceme prispôbiť jazyku druhých, aby sme im mohli sprostredkovať Slovo, musíme mnoho počúvať, žiť medzi ľuďmi a ochotne im venovať svoju pozornosť. Jednoduchosť a jasnosť sú dve rozličné veci. Jazyk môže byť veľmi jednoduchý, a kázeň napriek tomu nejasná. Môže byť nezrozumiteľná pre vnútorný neporiadok, chýbajúcu logiku alebo preto, že sa naraz zaoberá viacerými témami. Ďalšou dôležitou úlohou je preto snažiť sa, aby kázanie malo jednotnú tému, jasný poriadok a prepojenie medzi jednotlivými vetami; aby ľudia mohli kazateľa ľahko sledovať a pochopiť logiku toho, čo im hovorí.

159. Ďalšou charakteristikou je pozitívny jazyk. Tento jazyk nehovorí predovšetkým to, čo sa nesmie, ale predkladá to, čo môžeme urobiť lepšie. V každom prípade aj vtedy, keď naznačuje niečo negatívne, snaží sa vždy zároveň ukázať na pozitívnu hodnotu, ktorá priťahuje, a nezastavuje sa pri sťažovaní, lamentovaní, kritizovaní a výčitkách. Okrem toho pozitívne ohlasovanie vždy ponúka nádej, smeruje do budúcnosti a nerobí z nás väzňov negativity. Ako je len dobré, keď sa kňazi, diakoni a laici pravidelne stretávajú, aby hľadali spôsoby, ktoré ich ohlasovanie robia príťažlivejším!

10.4. Evanjelizácia na prehĺbenie kerygmy

160. Súčasťou Pánovho misijného mandátu je výzva šíriť vieru: „naučte ich zachovávať všetko, čo som vám prikázal“ (Mt 28,20). Z toho jasne vyplýva, že prvé ohlasovanie musí ľudí pohnúť aj do toho, aby sa vydali kráčať po ceste formácie a dozrievania. Evanjelizácia sa snaží o rast: znamená to chcieť brať veľmi vážne každú osobu a takisto plán, ktorý s ňou má Boh. Každé ľudské bytie stále viac potrebuje Krista – a evanjelizácia by nemala pripustiť, aby sa niekto uspokojil iba s málom, ale aby každý mohol naplno povedať: „Už nežijem ja, ale vo mne žije Kristus.“ (Gal 2,20)

161. Nebolo by správne túto výzvu na rast primárne interpretovať ako doktrínálnu formáciu. Ide tu skôr o „zachovávanie“ toho, čo nám Pán prikázal, a to v zmysle odpovede na jeho lásku, v ktorej sa spolu so všetkými čnosťami odráža nové prikázanie, prvé a najdôležitejšie – to, ktoré nás najlepšie identifikuje ako učeníkov: „Toto je moje prikázanie: Aby ste sa milovali navzájom, ako som ja miloval vás.“ (Jn 15,12) Je zrejmé, že keď sa autori Nového zákona snažia kresťanské morálne posolstvo syntetizovať do toho, čo je najdôležitejšie, predstavujú nám nevyhnutnú potrebu lásky k blížnemu: „Kto miluje blížneho, vyplnil zákon... naplnením zákona je láska.“ (Rim 13,8-10) „Ak však uskutočňujete kráľovský zákon podľa Písma: ‚Milovať budeš svojho blížneho ako seba samého!‘, dobre robíte“ (Jak 2,8). „Veď celý zákon sa spĺňa v jedinom slove, v tomto: ‚Milovať budeš svojho blížneho ako seba samého!‘“ (Gal 5,14). Pavol svojim spoločenstvám predkladal cestu napredovania v láske: „A Pán nech zveľadí a rozhojní vašu lásku navzájom i voči všetkým tak, ako ju my máme voči vám.“ (1 Sol 3,12)

162. Na druhej strane túto snahu rásť a hľadať odpovede vždy predchádza dar; totiž ešte pred ňou stojí iná Pánova výzva: „krstite ich v mene...“ (Mt 28,19). Otcov nezištný dar, ktorý nás robí jeho synmi a dcérami, a iniciatíva daru jeho milosti (porov. Ef 2, 8-9; 1 Kor 4,7) spoločne umožňujú naše neustále posväcovanie, ktoré je milé Bohu a koná sa na jeho chválu. Ide o to, aby sa človek dal premeniť v Kristovi a postupne začal žiť „podľa Ducha“ (Rim 8,5).

11. Praktické podnety

11.1. Výber kňaza

11.1.1. Modlitba za povolania

Vychádzajúc zo slov Pána Ježiša Krista, Najvyššieho Veľkňaza, ktoré „povedal svojim učeníkom. Žatva je veľká, ale robotníkov málo. Preto proste Pána žatvy, aby poslal robotníkov na svoju žatvu (Mt 9, 37-38), navrhujeme v rámci pastoračného pôsobenia:

Prvý štvrtok v mesiaci, modlitby, formulár sv. omše za povolania, adorácie, vyzvať chorých a trpiacich na obetovanie za nové povolania.

Ak niekto pocíti kňazské povolanie do služby Ordinariátu, ako vieme zabezpečiť jeho formáciu a štúdium?

Účasť kňazov na miništrantských táborov, na akciách venujúcich sa pastoračii povolaní?

Akým prínosom pre Ordinariát je trvalý diakonát?

11.1.2. Prezentácia života a pôsobenia kňaza v špeciálnej pastoračii

Osveta medzi bohoslovcami, prezentácia pred rehoľnými a diecéznymi kňazmi – rekolekcie, osobné stretnutia, médiá (Lux, Lumen).

Ako sme to robili, vidíme v tom zmysle a ako to konkrétne robiť ďalej? S akými témami prichádzať do médií? Kedy sa sfunkční a zaktualizuje web Ordinariátu? S akými témami prísť plošne na rekolekcie vo všetkých diecézach? V akom časovom odstupe navštevovať diecézne rekolekcie?

11.1.3. Podmienky pre vstup

Prijímací proces podľa legislatívy v jednotlivých zložkách, podmienka veku, lekárske a psychologické vyšetrenia, fyzické previerky, potreba, aby vhodnosť kandidáta konzultoval biskup s vikármi, starostlivé sprevádzanie kandidáta v procese prijímania a prípravy, potreba vytvoriť interné normy pre prijatie (Aké podmienky pre prijatie kandidáta - minimálny vek alebo prax v duchovnej službe).

11.1.4. Zabezpečenie kandidáta v čase prípravy

OS SR

11.1.4.1. Po prijatí dekrétu a uvoľnení z predošlého pôsobiska je kandidát zaradený do základného výcviku a následne absolvuje dôstojnícky kurz absolventov vysokých škôl a vstupný odborný dôstojnícky kurz v trvaní 6 mesiacov, počas ktorých poberá minimálnu mzdu. Vzniká problém s ubytovaním a vypuklejšie to pociťujú kňazi východného obradu. Môže Ordinariát v čase prípravy ekonomicky pomôcť kňazovi?

ZVJS + PZ

Po prijatí do Ordinariátu sa kandidát stáva hneď príslušníkom zložky, do ktorej je prijatý. Možnosti ubytovania, vlastné (hypotéka), ubytovňa (nie je vo všetkých mestách pôsobenia, v ubytovniach nemôžu bývať kňazi s rodinou), služobný byt po nejakom čase, ubytovanie v diecéznej fare a s tým súvisiace problémy, rehoľníci v rehoľných domoch, bývanie v

seminári. V mnohých prípadoch bolo medzi uvoľnením z materskej diecézy a prijatím do služobného pomeru aj niekoľko mesiacov vákuum!

11.1.4.2. Ako vie Ordinariát pomôcť s ubytovaním? Z jedného dňa na druhý kňaz nemá kde bývať – je bezdomovec!

Ak si kňaz musel kúpiť vlastné bývanie, zadlžil sa, je dobré, aby sa táto skutočnosť brala do úvahy pri umiestnení kňaza.

11.1.4.3. Otázka zabezpečenia bývania zo strany Ordinariátu – spoločná fara?

Návrh využívania nevyužitých cirkevných budov.

Kto býva, býval v diecéznej fare a aké boli z toho problémy a prečo nakoniec prišlo k odchodu z takého bývania?

11.1.5. Pastoračná služba v čase prípravy

Kandidát pôsobí ako kňaz medzi svojimi kolegami v mieste prípravy a vypomáha miestnemu kňazovi Ordinariátu. Akou pastoračnou činnosťou môže kňaz v príprave pomôcť miestnemu kňazovi? Povinnosť odbornej prípravy (individuálny študijný plán) a nevhodnosť povolávať kňaza z kurzu na akcie Ordinariátu.

11.2. Pôsobenie kňaza

11.2.1. Zabezpečenie

Služobné začlenenie kňaza Ordinariátu v OS SR a ZVJS je v útvare, do ktorého je začlenený. Jeho priamym služobným nadriadeným je veliteľ útvaru (riaditeľ ústavu), odborne je riadený ordinárom.

V PZ je kňaz odborne a služobne zaradený na Vikariát MV SR. Miesto výkonu služby je na jednotlivých vysunutých pracoviskách.

Kňaz v HaZZ je začlenený na Prezídium HaZZ, služobne je riadený kanceláriou prezidenta HaZZ, metodicky ordinárom prostredníctvom vikára MV SR. Miesto výkonu je na vysunutom pracovisku.

11.2.1.1. Výhody a nevýhody jednotlivých foriem riadenia. Akceptácia kňaza priamym služobným nadriadeným, riaditeľom zložky, v ktorej kňaz pôsobí, kolegami.

11.2.1.2. Kto zabezpečuje a akým spôsobom pracovné priestory, kancelárie, pastoračné, liturgické priestory?

11.2.1.3. Aké má mať vybavenie – liturgické predmety, knihy? Kto ich má zabezpečiť?

11.2.1.4. Zabezpečenie miestnosti na spovedanie, aby tam neboli inštalované ITP (ZVJS napr. vo väzbe).

11.2.1.5. Potreba kostolov, kaplniek v správe Ordinariátu (Nitra)? Aký má vzťah kaplnka na Smrekovici k Ordinariátu?

11.2.1.6. Nutnosť účasti kňazov na Zelený štvrtok v katedrále v BA a tým nemožnosť zúčastniť sa/uskutočnenia večernej sv. omše v mieste pôsobenia (fyzická nemožnosť presunúť sa na východ)?

11.2.1.7. V OS SR a ZVJS sú zriadené a využívane kaplnky alebo pastoračné miestnosti. Tieto priestory využíva aj EPS, ale neprispieva na údržbu. Problém využívania „spoločných“ liturgických predmetov (kalich, liturgické oblečenie). Ako to ošetriť?

11.2.1.8. Je potrebné zriaďovať kaplnky v PZ a HaZZ?

11.2.1.9. Kňazi v OS SR vykonávajú pastoračnú činnosť v služobnej rovnošate. Kňazi PZ, HaZZ a ZVJS môžu vykonávať pastoračnú činnosť v služobnej rovnošate, v kňazskom civile alebo v občianskom oblečení.

11.2.2. Pastoračné pôsobenie kňaza

Sv. Ján Pavol II. povedal, že *kňaz sprevádza veriacich k plnosti života v Bohu*. Máme pred sebou teda človeka pri vysluhovaní sviatostí, pri katechéze, pri svätej omši... Kňaz musí rozvíjať styky s ľuďmi. Ľudia sa často na kňaza obracajú, hľadajú posilu a radu, podporu cez modlitbu a rozvážne vedenie. Takýmto spôsobom si kňaz môže overiť, nakoľko je vo svojom povolaní voči ľuďom otvorený a nápomocný. V našich podmienkach je zvlášť potrebné zachovať si kňazskú identitu, nesplynúť s okolím. Byť k dispozícii všetkým bez rozdielu, ochotný a ľudský. Takto to prezentujú aj naši veriaci, keď reagujú na naše poslanie. Veriaci v nás chcú vidieť predovšetkým kňazov. Aj napriek povinnostiam, ktorými sa prejavuje naša služba, zostáva pri koreni všetkého skutočnosť „byť kňazom“. Z podnetov veriacich jasne vyplýva, že oni vnímajú kňaza ako toho, ktorý má podiel na mnohých životných rozhodnutiach, na utrpeniach i radoostiach, sklamaníach i nádejach. Jeho úlohou je poukazovať v každej situácii človekovi na Boha ako na posledný cieľ v jeho osobnom živote. Kňaz je tým, komu sa ľudia zdôverujú so svojimi najvážnejšími záležitosťami a so svojimi niekedy aj dosť bolestnými tajomstvami.

11.2.2.1. Uvedenie kňaza do funkcie ordinárom (vhodný čas, spôsob služobný a liturgický, možnosť dišpenzovať CIC 527). Na základe podnetov od kňazov Ordinariátu sa javí vhodné, aby do úradu (funkcie) na novom pôsobisku uvádzal ordinár osobne! Mal by sa zvoliť vhodný spôsob služobného uvedenia. V dekréte je potrebné uviesť miesto a čas uvedenia. Akým spôsobom to realizovať v jednotlivých zložkách? Sú platné dekréty, ktoré neobsahujú náležitosti podľa CIC? Ak nie, ako ich splatniť?

11.2.2.2. Je vhodné v jednotlivých zložkách mať farnosti alebo duchovné správy? Farnosť je právnická osoba aj pred štátom, DS len v rámci Cirkvi. Aké sú matričné, administratívne, ekonomické a daňové povinnosti pre farárov farností ako štatutárov právnickej osoby?

11.2.2.3. DS – „pri“ alebo „pre“, alebo len „DS KR PZ“.

11.2.2.4. Nie je potrebné zjednotiť názvy farností podľa registrácie na ministerstve kultúry?

11.2.2.5. Zapisovanie do matriky pri vysluhovaní sviatosti, spolupráca s miestnou cirkvou a problémy s tým súvisiace (problémy s niektorými farármi pri poskytovaní liturgického priestoru – potreba dotiahnuť to nariadením na úrovni KBS).

Povinnosti kňaza

11.3. Služobník Božieho slova

11.3.1. Kazateľ, katechéta, príkladným svedectvom, priamou kazateľskou činnosťou (EG 135, 146...) rozoberať učenie Cirkvi alebo aktuálne problémy vo svetle Kristovom (PO).

11.3.2. Katechéza vyzýva k obráteniu a svätosti.

11.3.3. Akým spôsobom je možná katechéza v prostredí OS, PZ, ZVJS, HaZZ?

11.3.4. Akým témam sa má venovať katechéza?

11.3.5. Venovať sa určeným témam alebo skôr aktuálnym otázkam, ktoré zaujímajú príslušníkov?

11.3.6. Pastierske listy (počet). Ako prijímajú veriaci slová biskupa, keď sa im prihovára v pastierskych listoch? Aká je potreba počtu pastierskych listov? Aký má byť ich rozsah?

11.3.7. Ročenka (účinnosť). Aká je potreba počtu ročeniek? Aký má byť jej rozsah? Aký má byť jej obsah? Nie je potrebné zúžiť rozsah ročenky?

11.3.8. Nie je pastoračne účinnejšie urobiť len kalendár s pripravovanými akciami a kontaktmi na duchovných?

11.4. Vysluhovateľ sviatosti a svätenín - najmä Eucharistie

11.4.1. Kňazi krstom uvádzajú ľudí do Božieho ľudu. Sviatosťou pokánia zmierujú hriešnikov s Bohom a Cirkvou, olejom chorých poskytujú úľavu, a predovšetkým slúžením svätej omše sviatostným spôsobom prinášajú Kristovi obeť.

Ostatné sviatosti, ako aj všetky cirkevné služby a apoštolské diela úzko súvisia so svätou Eucharistiou a sú na ňu zamerané.

11.4.2. Vieme sa prostredníctvom vysluhovania sviatostí priblížiť ľuďom a katechézou ich pripraviť na sviatostný život? Ako oceňujú v našich podmienkach veriaci jednotlivé sviatosti? Aká má byť katechéza pred vysluhovaním sviatostí (spôsob, miesto, dĺžka, obsah, podmienky prijatia, miesto vysluhovania)?

11.4.3. Osvedčilo sa prijímanie sviatosti krstu dospelých, sviatosti birmovania spoločne pre všetky zložky?

11.4.4. Slávenie Eucharistie. Aké sú možnosti účasti na sv. omši počas pracovného času (OS, HaZZ, ZVJS, PZ)?

11.4.5. Požehnávanie domov, pohreby, požehnávanie techniky. Vysluhovanie svätenín ako možnosť osloviť aj neveriacich.

11.4.6. Pri kolízii niektorých ordinariátnych akcií je potrebné prehodnotiť priority, t. j. na prvé miesto postaviť pastoračnú starostlivosť o zverený ľud. V duchu slov sv. Vincenta de Paul: „Ak sa modlíš a tvoj brat ťa požiada o službu, zanechaj modlitbu, pretože služba nahrádza modlitbu.“

11.4.7. Ako vnímajú funkcionári a veriaci našu prítomnosť na jednotlivých akciách?

11.4.8. Vysluhovanie sviatostí.

11.4.9. Vysluhovanie svätenín.

11.4.10. Odborné zhromaždenia, ordinariátne akcie.

11.4.11. Ako sa pastoračne využívajú výročné sv. omše za zomrelých príslušníkov?

11.4.12. Ako funguje pastoračná starostlivosť pre pozostalých?

11.5. Vychovávateľ Božieho ľudu

11.5.1. „Pri budovaní Cirkvi kňazi sa musia správať k všetkým podľa príkladu Pánovho s nevšednou ľudskosťou.“ (PO 6) Ako túto základnú požiadavku plníme pri našich oficiálnych akciách?

11.5.2. Ako sa staráme o katechumenov? Ako sa staráme o mladých? Ako sa staráme o rodiny? Ako sa staráme o starých a zomierajúcich? Ako sa staráme o spoločenstvá?

11.5.3. Potreba farských pastoračných rád.

11.5.4. Ako sú kňazi zapojení do krízovej intervencie?

11.5.5. Ako veriaci využívajú kňaza v krízovej životnej situácii?

11.5.6. Ako sú kňazi zapojení do posttraumatickej intervencie?

11.5.7. Možnosti a spôsoby CISM?

11.5.8. Do akej miery vidíme potrebnosť organizovania detských táborov? Ako sa osvedčili? Ako ich vnímajú rodičia detí? Ako tieto tábory materiálne zabezpečiť?

11.5.9. Aká je koncepcia pôsobenia kňaza na rezortných školách? Ako to vidia jednotliví kňazi? Aké majú možnosti vstúpiť do vyučovacieho procesu? Ako prezentujú školskí kapláni prácu kňazov na jednotlivých útvaroch?

11.5.10. Cirkev, a zvlášť v prostredí OS a OZ, je ako poľná nemocnica (pápež František).

11.5.11. Kňaz je oporou pre príslušníkov. Svetielkom nádeje v ich náročnej službe.

11.6. Vzťahy kňazov k iným

11.6.1. Sú vzťahy medzi biskupom a kňazmi v zmysle PO7? „Keďže kňazi dostali pri vysviacke dar Ducha Svätého, biskupi v nich majú nevyhnutných pomocníkov a poradcov v službe...”

Chápe biskup, že kňazi Ordinariátu sú viazaní aj služobnými predpismi?

11.6.2. Ako vnímajú príslušníci OS a OZ SR ordinára v jeho službe a čo od neho očakávajú (ak niečo očakávajú)?

11.6.3. Potreba a intenzita oblastných, dekanských, vikariátnych a ordinariátnych stretnutí, ich obsah a dosah na praktický život.

11.6.4. Ak je kňaz Ordinariátu rehoľníkom, ako vedie rehoľný život?

11.6.5. Aký kontakt so svojou materskou diecézou má kňaz inkardinovaný v materskej diecéze?

11.6.6. Vidíme potrebu zapojiť sa do projektu Eklezia.sk (kontaktné miesto na vybavovanie krstných listov)?

11.6.7. Každý kňaz potrebuje zázemie. Aké má možnosti vytvorenia zázemia? Kde a ako môže kňaz načerpať sily?

11.6.8. Má kňaz možnosť pomôcť svojim rodičom, postarať sa o nich?

11.6.9. Vieme vytvoriť s laikmi jeden tím, s ktorým vieme viesť vzájomnú spoluprácu, či sú veriaci alebo neveriaci?

11.6.10. Využívame pastoračne teologicky vzdelaných laikov na zveľadenie duchovného života Ordinariátu? Neobávame sa komunikácie s teologicky vzdelanými laikmi?

11.6.11. Vieme akceptovať vo svojich farnostiach spoločenstvá a hnutia? Vieme s nimi spolupracovať pre dobro Cirkvi?

11.6.12. Ako vnímame dvojzložkové pôsobenie duchovnej služby (Ordinariát/EPS)?

Aké sú pozitíva spolupráce s EPS? Aké sú ťažkosti spolupráce s EPS (predstavení EPS, dohoda o využívaní spoločných priestorov, vzťah – štóla na misiách, používanie liturgických predmetov, aby nedošlo k profanácii, zmena názvov funkcií v EPS)?

11.6.13. Majú sa kňazi MV SR pastoračne venovať Centru podpory? (CP po reforme ESO v r. 2014 sa navýšilo o cca 100 000 ľudí – úrady školské, dopravné, životného prostredia, kataster, okresného úradu...). Máme nad nimi jurisdikciu? Dá sa to vôbec pri takomto počte stíhať? Policajný kaplán má cca 2000 príslušníkov + ich rodiny a ako sa má popritom ešte starať o CP?

11.6.14. Vieme sa ľudsky a pastoračne priblížiť nepokrsteným a nepraktizujúcim kolegom? Aké pastoračné metódy pritom používame? Vidíme aj výsledky svojej práce v tejto oblasti?

11.6.15. O ktoré aktivity majú veriaci reálny záujem? O ktoré záujem nemajú?

11.6.16. Sú naši veriaci presvedčení, že katedrála je duchovné centrum Ordinariátu a matkou všetkých našich kaplniek?

11.6.17. Aké je pastoračné pôsobenie v katedrále pre obyvateľov Krasňan?

11.6.18. Berie sa ohľad pri prekladaní kňaza na jeho doposiaľ vytvorené životné podmienky?

11.6.19. Berie sa ohľad na vzťahy v personálnej pastoračii v našich zložkách, ktoré sa budujú dlhé roky? Prekladaním sa tieto vzťahy narušia a roky trvá, kým sa vytvorí dôvera a vôbec sa dá účinne pastoračne pôsobiť!

11.6.20. Jurisdikcia kňaza Ordinariátu. Téma jurisdikcie pri uzatváraní manželstva, ak príslušník nie je katolík, ale jeho domáci áno – napríklad partnerka, s ktorou už býva alebo má dieťa. Bolo by vhodné to doriešiť do záväznej právnej podoby po konzultácii s cirkevnými právnikmi.

11.7. Špecifiká pôsobenia kňaza Ordinariátu

11.7.1. OS SR

11.7.1.1. Duchovná služba vo vojenských operáciách a misiách

Do učiacej úlohy Cirkvi (Kán. 747-833 CIC) patrí aj misijná činnosť Cirkvi (Kán. 781-792 CIC). Takúto úlohu z istého hľadiska plnia aj vojenský duchovní v rôznych vojenských operáciách – misiách mimo Slovenskej republiky. Je to ďalšia pastoračná činnosť vojenských kaplánov.

Táto úloha vojenských duchovných predpokladá aj potrebnú odbornú prípravu po vojenskej i duchovnej línii.

Momentálne nedisponujeme žiadnym služobným predpisom ani cirkevným dokumentom, ktorý by túto otázku riešil. A tak sa spoliehame na skúsenosti kaplánov, ktorí rôzne situácie na takýchto misiách prežili.

Príprava na misiu

Vojenský duchovný je v procese prípravy na misiu odkázaný sám na seba. Je to zapríčinené aj absenciou spomínaných vojenských dokumentov pre vojenskú duchovnú službu.

Pri príprave na misiu je dôležitá aj jazyková pripravenosť. Momentálne sa najčastejšie vyžaduje znalosť anglického jazyka, a to podľa štandardov STANAG NATO. Čo tiež medzi duchovnými absentuje.

I. Zabezpečenie materiálu

Táto úloha je momentálne tiež malým problémom. Kým všetok materiál potrebný na chod misie zabezpečuje logistika OS SR, vojenský kapláni si musia zabezpečiť materiál na chod duchovných aktivít sami. Ide hlavne o liturgický materiál (liturgické oblečenie, liturgické knihy, hostie a omšové víno).

II. Pastoračná činnosť v misii

Pastorácia na misiách je podobná pastorácii v našich vojenských duchovných správach a vojenských farnostiach.

Je jednoduchšia z toho dôvodu, že duchovný je s vojakmi v kontakte 24 hod. denne v jednej lokalite. Na misiách je vojenský duchovný zväčša v jednom vojenskom kempe, okrem nejakých strážnych stanovišť a odlúčených jednotiek. Preto je priestor na pastoráciu jednoduchší. Môže byť stanovený fixný čas na rôzne pravidelné duchovné aktivity počas dňa, ako sú sv. omše, katechézy a ďalšie stretnutia. Vojaci majú svojho duchovného stále poruke, čo v bežných domácich podmienkach nie je možné. (Mnohí vojaci do zamestnania denne cestujú alebo sú tam na týždňovky a niektorí vojenský kapláni podobne.)

Z druhej strany je táto pastorácia na misiách náročnejšia z dôvodu plnenia operačných úloh misie, z dôvodu bezpečnostnej situácie a hlavne pri plnení krízových situácií, ktorým nie je možné sa vo vojenských operáciách vyhnúť.

Vojenský duchovný tak musí byť pripravený okrem plnenia bežných pastoračných povinností (vysluhovanie sviatostí a svätenín, celebráciu slávností podľa liturgického obdobia) aj na plnenie krízových situácií vyplývajúcich z dlhodobého odlúčenia vojakov od svojich rodín a tiež na situácie, ako sú tragické udalosti vojenských konfliktov, pri ktorých sa nevyhneme ani úmrtiu.

Pri pôsobení vojenského duchovného v operáciách medzinárodného krízového manažmentu vzniká otázka, ako je právne ošetrená jurisdikcia vojenských kaplánov počas misie na vysluhovanie sviatostí pre cudzích štátnych príslušníkov (vojaci, personál, študenti a pracovníci prichádzajúci do kempu)?

III. Odovzdanie skúseností z pôsobenia vo vojenskej operácii

Tento bod, aj keď je na konci, pre niekoho je to začiatok pôsobenia na misii. Býva to pri rotácii – výmene vojenského personálu v prvý týždeň pôsobenia na misii. Každý profesionálny vojak odovzdáva svoju funkciu svojmu nástupcovi. Je na to len týždeň, pričom je potrebné odovzdať čo najviac informácií a skúseností novému duchovnému, aby mohol bez problémov pokračovať v pastoračii a nemusel mnohé veci objavovať sám, keď už dávno boli objavené a vyriešené.

11.7.2. PZ SR, HaZZ

Špecifikum pastoračnej práce v PZ je hlavne v tom, že naši veriaci – príslušníci PZ sú roztratení po celom kraji na jednotlivých útvaroch. Nemožnosť ich zhromaždiť ani na sv. omšu, počas pracovného času nemôžu, po práci majú opustiť svoje režimové pracoviská, nemožnosť budovania spoločenstva. Je to pastoračia čisto personálna.

11.7.2.1. Základné definície

- definovať vo vestníku MV SR okolnosti, za akých môže kňaz pôsobiť,
- definovať spoločenstvo v PZ, definícia liturgických a neliturgických činností (návrh: využitie diplomovej práce z prostredia duchovnej služby v ozbrojenom zbore v Českej republike),
- zadefinovať pohyblivý pracovný čas duchovného SAP,
- práva a povinnosti v spolupráci s nadriadenými na KR PZ a na školách PZ (nárok na pastoračné priestory, vytvorenie podpôložky na liturgické vybavenie, právo príslušníka vyžiadať si službu duchovného),
- definícia pojmov a hľadanie nových akceptovateľných pojmov v rámci rezortu (ako SVS: spoločný výkon služby).

11.7.2.2. Liturgické činnosti:

- príprava na sviatosti,
- vysluhovanie sviatostí,
- vysluhovanie svätenín (najmä pohreby, požehnania služobných vozidiel, kancelárií, domov),
- skrytá modlitba.

11.7.2.3. Neliturgické činnosti:

- služba prítomnosti, pastoračná prítomnosť,
- autonómna a skupinová odborná príprava,
- konzultácie, poradenstvo, rozhovor, duchovné sprevádzanie,
- rodinná kuratela, pastoračná návšteva rodín,
- cirkevnoprávne poradenstvo,

- krízová intervencia (úloha duchovného, forma vyrozumenia, ochranné prostriedky pri intervencii, právo prednostnej jazdy služobnými motor. vozidlami),
- posttraumatické poradenstvo,
- prevencia kriminality,
- mediačná činnosť,
- podpora stavovskej hrdosti príslušníkov PZ,
- budovanie etického rozmeru príslušníka PZ,
- integrita na mieste pôsobiska,
- prednášková a vzdelávacia činnosť (návrh na zavedenie samostatného predmetu religionistiky, resp. podobného predmetu do osnov škôl PZ mimo predmetu etiky),
- blízka a cezhraničná spolupráca.

11.7.3. ZVJS SR

Špecifikum pastoračnej práce v ZVJS je hlavne v tom, že kňazi sa okrem príslušníkov, zamestnancov a ich rodinných príslušníkov venujú aj osobám pozbavených slobody rozhodnutím štátneho orgánu, ktoré sú vo výkone väzby, výkone trestu odňatia slobody (obvineným a odsúdeným). Nemožnosť zhromaždiť na sv. omšu príslušníkov a zamestnancov počas pracovného času (režimové pracovisko). Pastорácia pre príslušníkov a zamestnancov je čisto personálna.

- Definovať v interných predpisoch pôsobenie kňaza voči príslušníkom, zamestnancom a ich rodinným príslušníkom ako i voči výsluhovým dôchodcom.
- Duchovná služba pre obvinených a odsúdených je zadefinovaná v zákonoch o výkone väzby a o výkone trestu odňatia slobody a v interných predpisoch.

11. 8. Odchod kňaza

Kontakty s emeritnými kňazmi a suspendovanými kňazmi, chorými kňazmi (pozývanie na výročia a slávnosti; Juruš, Vrábel, Kaník, Polťák...).

Čo navrhujete urobiť, aby sa kňazi po odchode z pastoračnej služby v Ordinariáte necítili opustení a bolo o nich primerane postarané?

V akom stave sú hroby zosnulých kňazov Ordinariátu a kto sa o ne stará? Konajú sa zádušné bohoslužby za zosnulých kňazov, ktorí pôsobili v Ordinariáte? Čo navrhujete pre udržiavanie spomienky na zosnulých kňazov?

Lineamenta k druhému tematickému okruhu KREŠŤANSKÁ FORMÁCIA ČLENOV ORDINARIÁTU, BUDOVANIE FARSKÉHO A ORDINARIÁTNEHO SPOLOČENSTVA

Pre danú tému synody boli navrhnuté nasledovné cirkevné dokumenty:

- Apoštolská konštitúcia Spirituali militum curae o novej úprave vojenskej duchovnej správy
- Apoštolská exhortácia Evangelii gaudium
- Štatút Ordinariátu OS a OZ SR
- Kódex kánonického práva (CIC)

právne dokumenty:

- Zmluva medzi Slovenskou republikou a Svätou stolicou o duchovnej službe katolíckym veriacim v ozbrojených silách a ozbrojených zboroch Slovenskej republiky
- Vykonávací protokol o zabezpečení vykonávania pastoračnej činnosti v pôsobnosti colnej správy
- Vykonávací protokol o zabezpečení pastoračnej činnosti v pôsobnosti HaZZ

d'alšie predpisy:

- Organizačný poriadok MV SR
- Koncepcia rozvoja duchovnej služby v OS SR
- RGR o poskytovaní duchovnej služby obvineným a odsúdeným

d'alšie zdroje informácií:

- Pripomienky členov synody
- Vizitácie
- Profesijné vyjadrenia (zosúladenie s právnymi predpismi)

1. Pastoračná reflexia ako pracovná metóda

Synoda nám dáva po 12 rokoch existencie Ordinariátu OS a OZ SR možnosť pastoračnej reflexie: „Ako funguje naša duchovná služba, čo sa ukázalo ako dobré a hodnotné? Naopak, kde sme urobili chyby? Čo sa zmenilo v rámci jednotlivých rezortov a na čo by mala duchovná služba pozitívne reagovať? Porovnanie našej činnosti s magistériom Cirkvi. – **kairologická citlivosť**. Čo by bolo vhodné zmeniť? Akým spôsobom? Vytvorenie predpisov o duchovnej službe v rámci jednotlivých rezortov: MO SR, MV SR (policajti, hasiči a horskí záchranári), MS SR (príslušníci ZVJS a väzni), MF SR – **pastoračné projektovanie**.

Na základe zadania témy boli stanovené hlavné východiskové body pre prácu komisie:

- **Ordinariát OS a OZ SR**
Súčasný stav, vikariáty ako súčasť Ordinariátu a spoločenstvo Ordinariátu (kuriálne spoločenstvo, presbyteriálne spoločenstvo a spoločenstvo kňazov a laikov).
- **Personálna farnosť**
Súčasný stav. Kumulatívna jurisdikcia. Matriky. Farské spoločenstvo.
- **Pastoračné prostriedky**

Pastoračný rozhovor, služba prítomnosťou, liturgická služba, služba tichej modlitby, vzdelávanie.

V koncilovej konštitúcii *Gaudium et spes* čítame: „*Tí, ktorí sa venujú službe vlasti vykonávajú svoje povolanie vo vojsku (ozbrojených zložkách), sa majú považovať za služobníkov bezpečnosti a slobody svojich národov a ak správne vykonávajú svoje povinnosti, prispievajú aj oni skutočne k upevneniu mieru.*“ (GS,79)

V kódexe kánonického práva sa však považuje vojenská služba pre klerický stav za menej vhodnú. Klerici, ako aj kandidáti na posvätné rády nemajú sa bez povolenia svojho ordinára dobrovoľne hlásiť k vojsku. Klerici majú využívať výnimky spod vykonávania úloh a verejných občianskych úradov, cudzích klerickému stavu, ktoré v ich prospech udeľujú zákony a dohody alebo zvyky, ak v jednotlivých prípadoch vlastný ordinár nerozhodol ináč (Kán. 289). Na druhej strane sa v kódexe zveruje pastoračná starostlivosť o nejaké spoločenstvo alebo osobitnú skupinu ľudí. V našom prípade do tejto kategórie spadá aj starostlivosť o veriacich, ktorí pôsobia v štruktúrach ozbrojených zložiek, ako je vojsko, väzenstvo, polícia, colníci a v našich podmienkach aj záchranári (Kán. 564). A zároveň Kán. 569 sa odvoláva, že vojenský duchovní, správcovia sa riadia zvláštnymi zákonmi.

To znamená, že Cirkev pripúšťa a privileguje prácu duchovných v bezpečnostných zložkách štátu a kvôli špecifickosti tohto povolania vydáva ďalšie nariadenia v apoštolskej konštitúcii Jána Pavla II. *Spirituali militum curae*,¹ ktorá kanonicky upravuje duchovnú správu v ozbrojených silách a ozbrojených zboroch formou samostatnej diecézy s personálnou, kumulatívnou pôsobnosťou na príslušníkov ozbrojených síl a ozbrojených zborov (vojenských ordinariátov alebo ordinariátov ozbrojených síl a ozbrojených zborov) na čele s biskupmi ozbrojených síl alebo ordinármi. Duchovná správa v ozbrojených silách a ozbrojených zboroch tak nachádza oporu v cirkevnej legislatíve, čo umožňuje špecifickým spôsobom, ale pritom dôsledne, plniť poslanie Cirkvi v polícii, armáde a medzi záchranármi. A dekrét *Christus Dominus* podčiarkuje: „Keďže duchovná asistencia vojakom vzhľadom na ich zvláštne okolnosti života si vyžaduje zodpovednú starostlivosť, nech sa, nakoľko je to možné, zriadi v každom národe vojenský ordinariát.“ (ChD 43)

Apoštolská konštitúcia SMC umožňuje kvalitatívne nové a najlepšie usporiadanie právneho stavu správy cirkevného a náboženského života príslušníkov ozbrojených síl a ozbrojených zborov: „Cirkev vždy chcela zabezpečovať s chvályhodnou starostlivosťou a primeraným spôsobom voči rozličným požiadavkám duchovnú starostlivosť o vojakov.“² Toto usporiadanie je založené na báze vzájomného porozumenia medzi štátom, Cirkvou a ozbrojenými zbormi (v našich podmienkach zahŕňa aj záchranné zbory) a ozbrojenými silami na trvalý spôsob. Tým je zabezpečené plnenie svätého posolania Cirkvi, ktoré jej dal Ježiš Kristus aj pre tých členov Božieho ľudu, ktorí slúžia ozbrojenej ochrane a obrane štátu. Cirkev považuje vojenské povolanie (vrátane polície) za šľachetnú aktivitu.

2. Duchovná služba v silových rezortoch

Každý štát má svoje náboženské tradície, ktoré sa viac alebo menej odrážajú aj v ozbrojených silách a ozbrojených zboroch. Základná funkcia činnosti duchovnej služby v ozbrojených zboroch spočíva v zabezpečení duchovných potrieb ich príslušníkov a v odstraňovaní možných konfliktov medzi ich svedomím a charakterom plnených úloh.

¹ *Spirituali militum curae*, Rím, 1986, preklad: Kvas, Trnava, 2001.

² HERANZ, J.: *Prirodzenosť vojenských ordinariátov vo svetle apoštolskej konštitúcie Spirituali militum curae a následných dokumentov magistéria*. Vatikán, 24. 10. 2006. Prednáška na stretnutí vojenských ordinárov.

Duchovná služba v prvom rade slúži kresťanskému životu príslušníkov v jednotlivých zboroch a zložkách. Duchovný zabezpečuje plnenie náboženských povinností, rozvoj duchovného života, vykonávanie bohoslužieb a náboženských obradov, vysluhovanie sviatostí, katechézu, spoločenskú a mravnú výchovu či sociálnu a charitatívnu činnosť. V spolupráci s lekármi, psychológmi a sociálnymi pracovníkmi sa duchovný môže venovať aj starostlivosti o chorých i o rodiny a deti policajtov. Môže sa zaoberať aj odstraňovaním stresov či zisťovaním príčin konfliktov a napätí v medziľudských vzťahoch. Môže spolupracovať pri navrhovaní riešení, ako predchádzať uvedeným situáciám, a mal by byť činiteľom pri nastoľovaní fóra dôvery medzi príslušníkmi.

Duchovná služba, hoci je väčšinou spojovaná len so starostlivosťou o náboženské potreby veriacich príslušníkov, však nespočíva len v zabezpečovaní náboženských potrieb. V dnešných moderných časoch medzi ľuďmi v jednotlivých rezortoch, ktorí hľadajú hodnoty života, je duchovná služba otvorená na princípe dobrovoľnosti aj ostatným príslušníkom bez ohľadu na ich svetonázor. Každý človek má svoju duchovnú stránku, uznáva ľudské i určité duchovné hodnoty a ak majú byť v silových rezortoch tieto hodnoty udržiavané a rozvíjané tak, aby neupadali, musí sa niekto starať o ich prehlbovanie. A to je úloha pastoračnej starostlivosti.³

Duchovná služba okrem iného zabezpečuje aj všeobecnú starostlivosť o nemateriálne záležitosti každého jedinca v služobnom pomere, vrátane ich rodinných príslušníkov. K jej úlohám patrí aj obmedzovanie rušivých vplyvov prostredia jednotlivých útvarov, pôsobiacich na ľudskú psychiku, starostlivosť o medziľudské vzťahy, o morálny stav jedincov a sociálnych skupín, podporenie pozitívnej motivácie k charakternému jednaniu, k poctivosti, k priateľstvu, disciplíne, sebaovládaniu, vlastenectvu, odvahe, prekonávaniu stresov a ich dôsledkov či poskytovanie útechy v bolesti a strádaniach. Včasným venovaním pozornosti osobným problémom možno účinne predchádzať mnohým nežiaducim vplyvom alebo neskôr nutným zásahom psychológa či dokonca psychiatra alebo prokurátora. Duchovná služba tým pomáha nastoľovať vzťahy bez násilia, hrubosti, ponižovania, zosmiešňovania a šikanovania.⁴ V úvode apoštolskej konštitúcie *Spirituali militum curae* sa kladie dôraz na to, aký úmysel sledovala Cirkev zriadením ordinariátov. Cirkev sa vždy starala osobitným spôsobom o vojenskú duchovnú správu v súlade s jej rozličnými požiadavkami. Pretože Slovenská republika v porovnaní s inými štátmi je krajina s malým počtom obyvateľstva, Ordinariát zahŕňa okrem vojakov aj iné špecifické ozbrojené a záchranné zložky štátu. Ordinariát má byť osobitnou inštitúciou v štruktúrach ozbrojených síl a ozbrojených zborov (porov. ZoDS čl. 1/2). Takisto aj kňazi a diakoni, ktorí budú trvale poverení duchovnou službou v Ordinariáte, budú v služobnom pomere v štruktúrach ozbrojených síl a ozbrojených zborov (ZoDS čl. 7/1). Príslušníci ozbrojených síl, ozbrojených a záchranných zborov predstavujú totiž jednu osobitnú spoločenskú vrstvu a potrebujú „kvôli ich osobitným životným podmienkam“ konkrétnu a špecifickú formu duchovnej starostlivosti. Jurisdikcia Ordinariátu je síce samostatná, ale kumulatívna, pretože osoby, ktoré patria do ordinariátu, sú naďalej tiež veriacimi onej čiastkovej cirkvi národa, pretože ju tvoria na základe miesta bydliska alebo obradu. Pričom oblasti a miesta vyhradené príslušníkom podliehajú v prvom rade a hlavne pod jurisdikciu vojenského ordinára, v druhom rade pod jurisdikciu diecézneho biskupa, a to vždy, keď chýba vojenský ordinár alebo jeho kapláni. V tomto prípade koná diecézny biskup a aj farár na základe svojho práva a aj kňazi, ktorí sa volajú v ordinariáte kaplánmi, majú

³ Porovnaj: UJLACKÝ, T.: Masmédiá v duchovnej službe v OS na Slovensku vo svetle učenia Cirkvi po II. vatikánskom koncile. Lublin, 2003, s. 47.

⁴ Tamtiež, s.49.

práva a povinnosti farárov v rámci im určených hraníc a voči zvereným osobám, ale spoločne s miestnym farárom, podľa ustanovenia článku (porov. SMC 5).

Pretože všetci veriaci musia spolupracovať na výstavbe Kristovho Tela, ordinár a jeho presbyterium sa majú starať o to, aby veriaci laici ordinariátu ako jednotlivo, tak aj spoločne uskutočňovali svoju úlohu ako apoštolskú a zároveň misionársky pôsobili medzi tými, s ktorými žijú.

3. Dôvod existencie Ordinariátu OS a OZ SR

V tejto časti sa chceme podrobnejšie zamerať na dôvod existencie vojenských ordinariátov alebo Ordinariátu OS a OZ. Jeden z najhlbších dôvodov je obsiahnutý v Novom zákone: Všetci v Cirkvi, či patria ku hierarchii alebo sú ňou riadení, sú povolani k svätosti podľa výroku apoštola: „Božia vôľa je vaše posvätenie.“ (1 Sol 4,3) A v konštitúcii *Lumen Gentium* čítame: „Nasledovníci Krista majú s Božou mocou zachovávať vo svojom živote a zdokonaľovať svätosť, ktorú prijali.“ Je teda jasné, že všetci veriaci každého stavu alebo stupňa sú povolani k plnosti kresťanského života a k dokonalosti lásky (LG 4). Teda ak veriaci majú morálnu povinnosť snažiť sa o kresťanskú dokonalosť, je tiež jasné, že majú právo používať nevyhnutné prostriedky určené samým Ježišom Kristom na dosiahnutie tohto cieľa, totiž samotná konštitúcia *Lumen Gentium* vyhlasuje, že „všetci veriaci majú právo hojne prijímať – *Abundanter accipiendi* – od posvätených pastierov duchovné dobro Cirkvi, predovšetkým pomoc Božieho slova a sviatostí“.⁵ Ak celá pastoračná činnosť Cirkvi – aj tá, čo sa uskutočňuje vo farnostiach – má smerovať ku ľahčeniu dosiahnutia plnosti kresťanského života veriacich, tým viac sa to má tvrdiť o pastorácii realizovanej v ordinariáte. Existuje akási duchovná schizofrénia v našej spoločnosti, lebo ak hovoríme o duchovnom živote, ako keby bola reč o niečom inom, než je náš vlastný život. Akoby išlo o časť života, o ktorú sa máme starať len niekedy. Možno jednu hodinu v nedeľu pri sv. omši alebo v týždni niekoľko minút. A mimo toho si žijeme svoj všedný pracovný, často dravý a tiež spoločenský život. Neraz sa veľmi líši od duchovného života. V osobnej pastorácii vychádzame z myšlienky, že duchovný a môj vlastný život je jeden a ten istý. Duchovný život je život pod vedením Ducha Svätého v konkrétnom živote vo svojej rodine, vo vzťahoch s priateľmi atď. „Ordinariát je darom a veľkým duchovným dobrom. Boh k vám poslal pastierov, aby boli vašimi spoločníkmi v osobnom a rodinnom živote a aby vám na vašej životnej ceste pomáhali dôstojne, v pokoji a s radosťou realizovať vaše povolanie.“ – povedal 1. marca 2004 v Kostole sv. Jána z Mathy apoštolský nuncius Józef Henryk Nowacký. „Viera a láska k Bohu a k blížnemu nech oživuje každú vašu prácu, každé stretnutie, dialóg medzi ľuďmi vo vašej každodennej práci. Vaša angažovanosť za dobro pre všetkých vyrastá totiž z kresťanského chápania života, preto má hlboký zmysel a spoločnosť ju potrebuje. Cirkev je na vašej strane a chce vám vo vašej službe pomáhať tým, že vás bude posilňovať, že bude posilňovať vašu vieru, nádej a lásku a že vám bude ponúkať motiváciu pre túto službu. Cirkev sa o vás stará, lebo vie, že vaša služba je náročná, vyčerpávajúca a často aj nebezpečná, preto si od vás vyžaduje silu ducha a dobrú vnútornú kresťanskú formáciu. Cirkev sa stará aj o vaše rodiny, o vaše manželky, o vašich rodičov a o vaše deti.“⁶

„Ordinariát chce duchovne povzbudzovať k tomu, aby veriaci uskutočňovali svoje povolanie slobodne a presvedčivo. Aby kresťania nemali strach byť kresťanmi v prostredí, v ktorom plnia svoju službu a kde prežívajú svoj všedný život. Dáva príležitosť k hrdosti svojho

⁵ Porov.: LG 4.

⁶ NOWACKI, H. J.: 1. výročie inaugurácie a vzniku Ordinariátu OS a OZ SR. Bratislava, 1. 3. 2004, príhovor nuncia.

stavu.⁷ Mons. František Rábek má ambíciu, aby sa vytvárala ordinariátna rodina. „Rodina jestvuje tam, kde sú vzájomné vzťahy, a tie predpokladajú stretávanie. Naším základným vzťahom je viera v Božiu lásku, ktorá sa prejavila v Kristovi. Pokúsme sa hľadať príležitosti na vzájomné stretnutie hoci i v malých skupinkách, v rodinách, okolo svojich kňazov... Urobme všetko pre to, aby tieto stretnutia napomáhali kvalitu života...“⁸ V inom pastierskom liste ordinár píše, že snahou duchovných pastierov je oboznámiť sa so životom a problémami príslušníkov, ktorí patria do Ordinariátu a v týchto súvislostiach života sa snažia im slúžiť v oblasti vzťahu k Bohu.⁹

„Ordinariát sa bude snažiť“ – píše Mons. František Rábek – „slúžiť duchovným potrebám všetkých, ktorí doň patria, a to hlavne prostredníctvom kňazov, ktorí medzi vami pôsobia. Takto sa vám chce Cirkev priblížiť svojou službou a pomáhať vám, aby ste sa stávali dokonalými nasledovníkmi Ježiša Krista a uskutočňovateľmi Jeho evanjelia všade tam, kde sa nachádzate a kde si plníte svoje povinnosti.“¹⁰ V duchu prehĺbenia viery a dokonalejšieho kresťanského života sú písané aj všetky ostatné pastierske listy ordinára. V knihe *Mozaika pravdy* Mons. František Rábek vyjadril túžbu, aby všetci tí, ktorí podliehajú duchovnej starostlivosti Ordinariátu, mohli sa oboznámiť so základnými informáciami o Bohu, človeku i o svete, ako nám ich na základe Božieho zjavenia podáva Katolícka cirkev... Iba s pomocou pravdy, zaručenej autoritou Boha, môžeme zmysluplne žiť, spokojne zomierať a dosiahnuť účasť na večnom živote trojjediného Boha.¹¹

Úloha duchovnej služby je povzbudzovanie k radosti

Svätý otec František v apoštolskej exhortácii *Evangelii gaudium* píše: „Veľkým nebezpečenstvom v dnešnom svete, poznačenom rôznorodou a vtieravou ponukou konzumizmu, je sebecký smútok, ktorý vyviera z pohodlného a skúpeho srdca, z horúčkovitého vyhľadávania povrchných radostí, z izolovaného svedomia. Keď sa vnútorný život uzavrie do vlastných záujmov, nezostane v ňom miesto pre druhých, chudobní tam už nemajú priestor, Boží hlas nepočuť, ustane sladká radosť z jeho lásky, vyhasne entuziazmus pre konanie dobra. Aj veriacim hrozí vážne a trvalé riziko. Mnohí mu prepadnú a premenia sa na hnevliwych, nespokojných ľudí bez života.“

Kade učeníci prešli, tam „nastala veľká radosť“ (Sk 8,8) a oni uprostred prenasledovaní „boli naplnení radosťou“ (Sk 13,52). Aj eunuch, keď bol pokrstený, „šiel svojou cestou plný radosti“ (Sk 8,39) a strážca väzenia „sa radoval s celým svojím domom, že uveril Bohu“ (Sk 16,34) (porov. EG 5). Ďalej nás pápež František vyzýva, že „nemôžeme viac zostať pokojní, len v pasívnom očakávaní, vnútri našich kostolov“ a že je nevyhnutné prejsť od „pastorácie jednoduchého udržiavania k pastorácii rozhodne misijnej“ (porov. EG 15). To znamená, že máme mať na mysli pastoráciu prostredia. Prostredie, v ktorom sa človek nachádza, žije a pracuje, pôsobí na neho, ale aj na jeho rodinu. Preto duchovná služba prichádza do konkrétneho prostredia, ktoré človeka najviac ovplyvňuje. Keď dokážeme pozitívne pôsobiť na zmenu prostredia, odzrkadlí sa to aj na konkrétnych osobách daného prostredia, ale

⁷ Tamtiež.

⁸ RÁBEK, F.: Pastiersky list ordinára OS a OZ SR k Vianociam. 2006.

⁹ RÁBEK, F.: Pastiersky list biskupa – ordinára Advent a Vianoce. 2003.

¹⁰ RÁBEK, F.: Pastiersky list biskupa – ordinára katolíckym veriacim, pôsobiacim v ozbrojených silách a ozbrojených zboroch SR a ich rodinným príslušníkom, Veľká noc. 2003.

¹¹ RÁBEK, F.: *Mozaika pravdy*. Ordinariát OS a OZ SR, Marianka 2006, zadná strana obalu.

zároveň si treba uvedomiť, že pastorácia prostredia je v podstate pastoráciou osoby v konkrétnom prostredí. Je potrebné dobre poznať pastoračné prostredie, ako aj ľudí, ktorí v ňom pracujú. Aké majú úlohy, problémy, obmedzenia, hraničné situácie, ako aj lákavé ponuky, ktoré z druhej strany prichádzajú. Je tiež úlohou synody, aby sme mohli pripraviť také predpisy o duchovnej službe v jednotlivých rezortoch, aby táto pastorácia prostredia bola účinná, zrozumiteľná a dostupná.

Radostná evanjelizácia sa stáva krásnou v liturgii ako súčasť každodennej snahy šíriť dobro. Cirkev súčasne evanjelizuje a je evanjelizovaná krásou liturgie, ktorá je oslavou evanjelizačnej činnosti a zároveň prameňom obnovennej túžby po sebadarovaní. (EG 24)

Duchovná služba v Ordinariáte nie je vyčkávajúca, ale misionárska

Nestačí iba vyčkávať v kancelárii alebo kaplnke, či niekto príde, a smutne konštatovať, že čím ďalej, tým menej má ľudí záujem o Boha. Je potrebné ísť medzi kolegov, zaujímať sa o ich život, pýtať sa na ich očakávania a vedieť vypočúť ich trápenia a obavy, ale tiež vedieť ich aj povzbudiť. „... sme pozvaní byť džbánmi, z ktorých sa druhí môžu napiť. Niekedy sa džbán premieňa na ťažký kríž, ale veď práve na kríži pribitý Pán sa nám daroval ako prameň živej vody. Nenechajme si ukradnúť nádej!“ (EG 86) Byť Cirkvou to znamená byť Božím kvasom uprostred ľudstva. Znamená to ohlasovať a prinášať Božiu spásu do tohto nášho sveta, ktorý sa často stráca a má potrebu počuť povzbudzujúce odpovede, plné nádeje a novej sily do ďalšieho putovania. Cirkev musí byť miestom nezištného milosrdenstva, kde sa všetci cítia prijatí a milovaní, kde nájdú odpustenie a povzbudenie žiť podľa vzoru dobrého života evanjelia. (EG 114) „Ak Cirkev túži zažiť hlbokú misijnú obnovu, je tu jedna forma ohlasovania, ktorá sa nás všetkých týka ako každodenná úloha. Je to sprostredkovanie evanjelia osobám, s ktorými sa stýkame, najbližším, ako aj neznámym. Je to neformálne ohlasovanie, ktoré možno uskutočniť počas rozhovoru; ohlasovanie, aké robí misionár, keď príde k niekomu na návštevu. Byť učeníkom znamená byť stále pripravený prinášať druhým Ježišovu lásku – a to sa môže uskutočniť na akomkoľvek mieste, na ceste, na námestí, v práci, na ulici.“ (EG 127)

Evanjelizácia je poslaním každého veriaceho človeka

„Bolo by nesprávne predstavovať si evanjelizáciu ako aktivitu, ktorá prináleží len niekoľkým kvalifikovaným veriacim, zatiaľ čo zvyšok veriaceho ľudu by mal byť iba prijímateľom ich činnosti. Nová evanjelizácia si vyžaduje nové zaangažovanie každého z pokrstených. Toto presvedčenie sa stáva výzvou adresovanou každému kresťanovi, aby sa nikto nevzdával svojej úlohy hlásať evanjelium, pretože od okamihu, keď niekto osobne zakúsil Božiu zachraňujúcu lásku, nepotrebuje veľa času na prípravu, aby mohol ísť a hlásať; nemôže predsa čakať na prednášky a dlhé vysvetľovania. Každý kresťan je misionárom v tej miere, v akej sa stretol s láskou Boha v Ježišovi Kristovi.“ (EG 120) „Evanjelizácia by bola neúplná, keby nebrala do úvahy aj stály, vzájomný, tesný vzťah medzi evanjeliom a konkrétnym osobným a spoločenským životom človeka.“ (EG 181)

Vytvárať priestor pre vzájomnú komunikáciu

Sám Ježiš je vzorom tohto rozhodnutia hlásať evanjelium, ktoré nás uvádza do srdca ľudu. Ako nám len dobre robí, keď ho vidíme všetkým nablízku! Keď s niekým hovoril, pozeral sa mu do očí s hlbokou pozornosťou plnou lásky: „Ježiš naňho pozrel s láskou.“ (Mk 10,21) Vidíme jeho otvorenosť pre stretnutie, keď sa približuje k slepému pri ceste (porov. Mk 10,46-52) a keď je i pije s hriešnikmi (porov. Mk 2,16) bez toho, aby sa staral o to, či ho budú

pokladať za pažravca a pijana (porov. Mt 11,19). Vidíme jeho ochotu, keď dovolí, aby mu prostitútka umyla nohy (porov. Lk 7,36-50) alebo keď v noci prijme Nikodéma (porov. Jn 3,1-15). Ježišovo darovanie sa na kríži nie je ničím iným než vyvrcholením tohto štýlu, ktorý poznačil celú jeho existenciu. Nadšení týmto vzorom, chceme sa aj my intenzívne vložiť do spoločnosti, prežívame život so všetkými ľuďmi, počúvame ich starosti, materiálne a duchovne sa podieľame na ich potrebách, tešíme sa s tými, ktorí sa radujú, plačeme s tými, ktorí plačú, a snažíme sa budovať nový svet bok po boku s ostatnými. Neberieme to však ako povinnosť, ako záťaž, ktorá nás vyčerpáva, ale ako osobné rozhodnutie, ktoré nás naplňa radosťou a dáva nám vlastnú identitu. (EG 269)

4. Ordinariát OS a OZ SR

Ordinariát je podľa kánonického práva a podľa Apoštolskej konštitúcie *Spirituali militum curae* postavený na úroveň diecézy a je zároveň osobitnou inštitúciou v štruktúrach ozbrojených síl a ozbrojených zborov¹² a svoju pastoračnú činnosť vykonáva prostredníctvom troch vikariátov, na čele ktorých sú vikári¹³. Generálny vikár a biskupskí vikári konajú v intenciách ordinára a informujú ho o činnosti vikariátu.¹⁴ Logistika, ako aj pastoračná práca každého vikariátu je odlišná, pretože vikariáty podliehajú jednotlivým rezortom z hľadiska organizačných štruktúr a finančno-materiálneho zabezpečenia a pastoračná situácia je v každom rezorte špecifická. Navyše duchovní jednotlivých vikariátov sú aj príslušníkmi Ozbrojených síl SR, Policajného zboru SR, Zboru väzenskej a justičnej stráže, ako aj Hasičského a záchranného zboru.¹⁵

Každý vikariát teda zároveň funguje ako samostatný organizačný celok v rámci rezortu. Na čele vikariátu je generálny vikár alebo biskupský vikár a jeho zástupca. Vikárovi pomáhajú aj administratívni pracovníci v rámci kancelárie vikára. K vikariátu patria duchovní¹⁶, ktorí sú určení pre daný rezort a pôsobia na vysunutých pracoviskách, veliteľstvách, útvaroch, školách a väzniciach.

Podľa Základnej zmluvy, keď hovoríme o Katolíckej cirkvi, máme na mysli Katolícku cirkev dvoch obradov: západného obradu (rímskokatolíckeho) a východného obradu (gréckokatolíckeho), nakoľko Svätá stolica ako strana Základnej zmluvy je hlavou oboch týchto častí a zastupuje ich,¹⁷ pričom jednotliví klerici a členovia Ordinariátu sú viazaní pre rímskokatolícky obrad normami CIC a pre gréckokatolícky obrad normami CCEO, Zmluvou medzi Slovenskou republikou a Svätou stolicou o duchovnej službe katolíckym veriacim v ozbrojených silách a ozbrojených zboroch Slovenskej republiky, Apoštolskou konštitúciou *Spirituali militum curae*, ako aj Štatútom Ordinariátu¹⁸. Počet duchovných jednotlivých

¹² Porov. ZDS, čl. 1 / 2.

¹³ Porov. ZDS, čl. 4 / 1.

¹⁴ Kán. 480 – Generálny vikár a biskupský vikár musia diecéznemu biskupovi referovať o hlavných záležitostiach, ktoré sa majú vykonať aj ktoré sa vykonali, a nikdy nemajú konať proti vôli a úmyslu diecézneho biskupa.

¹⁵ Porov. ZDS, čl. 7/1, čl. 10.

¹⁶ Porov. ZDS, čl. 4/1.

¹⁷ Porov. ŠMID, M.: *Základná zmluva medzi Svätou stolicou a Slovenskou republikou s komentárom*. Bratislava: LÚČ, 2001, s. 46.

¹⁸ Porovnaj ZDS, čl. 1/2, čl. 11.

obradov sa stanovuje na základe štatistických údajov o počte obyvateľov SR a aktuálnych potrieb Ordinariátu OS a OZ SR, pričom klerici gréckokatolíckeho obradu sú umiestňovaní do tých častí Slovenska, kde žije najväčší počet členov tohto obradu. Kvôli špecifickému poslaniu Ordinariátu klerici východného obradu slúžia liturgiu aj podľa noriem CIC, teda rímskokatolícku.

Neodmysliteľnou zložkou Ordinariátu OS a OZ SR je sekretariát Ordinariátu, ktorý administratívne zabezpečuje chod Ordinariátu, komunikuje s jednotlivými vikariátmi, ostatnými zložkami Katolíckej cirkvi na Slovensku, s ministerstvami SR a inými štátnymi zložkami SR. Stará sa a nadväzuje kontakty s vojenskými ordinariátmi v zahraničí. Riadi mediálnu a vydavateľskú činnosť. Má na starosti archív, personalistiku a ekonomicko-materiálne zabezpečenie Ordinariátu OS a OZ SR. Sekretariát riadi a koordinuje kancelár. Spolu s ordinárom a jednotlivými vikariátmi tvorí Kúriu ordinariátu - **Kuriálne spoločenstvo Ordinariátu**.

Presbyterium Ordinariátu tvoria svetskí a rehoľní kňazi, ako aj diakoni, ktorí v Ordinariáte vykonávajú službu – **presbyteriálne spoločenstvo Ordinariátu**.

Ordinárovi bola zverená pastoračná starostlivosť o katolíckych veriacich vo všetkých silových rezortoch (MO SR, MV SR, MS SR – ZVJS, MF SR – FS). V troch rezortoch má ordinár svojho zástupcu – vikára. Ordinár spolu so všetkými kňazmi Ordinariátu a tiež s veriacimi, ktorí majú účasť na duchovnej službe Ordinariátu OS a OZ SR tvorí **ordinariátne spoločenstvo**.

Katedrálным chrámom Ordinariátu OS a OZ SR sa stal pôvodne filiálny kostol vo farnosti Rača, v časti Krasňany.

5. Praktické podnety

5.1. Vikariáty sú súčasťou jednotlivých rezortov. V rámci Ordinariátu je postavenie vikariátov jasné, ale každý vikariát je v rámci rezortov na inej úrovni: vikariát MV SR na úrovni úradu ministerstva s personálnou právomocou voči duchovným (20 zamestnancov), vikariát MO SR na úrovni úradu generálneho štábu s kompetenciou metodického riadenia duchovných (4 zamestnanci) a vikariát ZVJS na úrovni referátu ZVJS s kompetenciou metodického usmernenia (2 zamestnanci). Zjednotiť riadenie vikariátov alebo je lepšie ponechať variabilitu?

5.2. Málokto rozumie, čo je to vikariát (aj keď tušia, že to má súvis s duchovnou službou) viac z toho nevedia prečítať, lebo by si museli najskôr preštudovať komplikované znenie organizačného poriadku. Celkovo to v rámci rezortu pôsobí zmätočne, pretože s terminológiou majú problém aj veriaci katolíci, nieto ešte zamestnanci iného vierovyznania alebo bez vyznania...

- Objavil sa návrh, aby sme sa v opačnom garde pozreli na zmenu názvu vikariátov na „Úrad katolíckej duchovnej služby“ a v poznámkach, kvôli čistým právnym vzťahom, ako aj v zmysle toho, že vikariáty sú súčasťou Ordinariátu OS a OZ SR, by bolo uvedené:

- Úrad katolíckej duchovnej služby je vikariátom Ordinariátu OS a OZ SR;
- riaditeľ Úradu katolíckej duchovnej služby je generálny alebo biskupský vikár ordinára OS a OZ SR;
- jednotliví duchovní Úradu katolíckej duchovnej služby sú kaplánmi Ordinariátu OS a OZ SR;
- vysunuté pracoviská alebo útvary, kam sú pridelení jednotliví duchovní, sú personálnymi farnosťami Ordinariátu OS a OZ SR.

5.3. Nie sú aktualizované vykonávacie protokoly pre záchranárov (HaZZ a HZS - chýba).

5.4. Predpis o duchovnej službe v rezorte MV SR, prípadne v jednom dokumente ošetriť aj duchovnú službu medzi záchranármi a vydať ho v rámci vestníka ministra vnútra, čo by bol zaväzujúci predpis pre celý rezort, a potom by sme sa mohli vyhnúť čiastkovým dokumentom s jednotlivými záchranými zbormi rezortu.

5.5. Aktualizovať právny predpis o duchovnej službe v ZVJS, hlavne o postavení biskupského vikára a vikariátu.

5.6. Vytvorenie dokumentu na vykonávanie duchovnej služby v rezorte MF SR medzi colníkmi.

6. Personálna farnosť

Duchovné správy sú teda personálnymi farnosťami na základe dikcie Apoštolskej konštitúcie *Spirituali militum curae* (1986) a každý kaplán má práva a povinnosti farára. Pritom právomoc kaplána je osobná, čiže je vykonávaná iba vo vzťahu k osobám patriacim do Ordinariátu v medziach jemu zverenej farnosti alebo duchovnej správy, a je kumulovaná s právomocou miestneho farára. Okrem toho má každý veriaci patriaci do Ordinariátu plnú možnosť rozhodnúť sa slobodne, koho požiada o vyslúženie sviatosti, vrátane manželstva, či sa obráti na kaplána alebo na miestneho farára (Štatút čl. 29/3). Konštitúcia *Spirituali militum curae* však zdôrazňuje, že je potrebná spolupráca s miestnou Cirkvou, s ktorou je príslušník prepojený cez bydlisko, rodinu alebo aj tým, že v ozbrojených či záchraných zložkách je iba na určitý čas. Našou úlohou je prepojenie farskej pastorácie (ak nejaká je) s pracovnou sférou, kde človek pracuje, kde tvorí svoje rozhodnutia a prežíva mnohé chvíle. Človek prežíva veľkú časť dňa vo svojej práci. Úlohou Ordinariátu s celou jeho štruktúrou je prísť za človekom tam, kde sa nachádza. Môže mu byť nápomocný pri riešení problémov, ktoré práve má. Čiže, inak povedané, stáť vedľa neho. Nie ho moralizovať, ale skôr ho povzbudiť.¹⁹

Cez jednotlivé personálne farnosti je možné uskutočňovať kapilárnu a hlbšiu pastoráciu v silových rezortoch, ktorá bude schopná evanjelizovať prostredie, ktoré je často náročné, a tak poskytovať veriacim nevyhnutné prostriedky na dosiahnutie svätosti pri vykonávaní ich povolania. Z takéhoto hľadiska treba počítať so špeciálne pripravenými kňazmi, ktorí budú schopní zdieľať zvláštne životné podmienky príslušníkov a chápať mentalitu i problémy vlastné ich životu takým spôsobom, že im a ich príbuzným môžu ponúknuť učenie viery a potrebné podnety pre život zhodný s vierou. Ak by sa ordinári obmedzili na rozvíjanie „minimalistickej“ pastoračnej aktivity, ťažko by sme pochopili ich užitočnosť, keďže tieto služby by mohli byť poskytnuté aj teritoriálnymi farnosťami.²⁰

Personálna farnosť v rezorte MV SR má skôr charakter spoločenstva spoločenstiev. Kde jednotlivé spoločenstvá zastrešuje a spája osoba kaplána.

Každý kaplán Ordinariátu vedie a uchováva matriky.

7. Praktické podnety

7.1. Zbytočná právna duplicita personálnych farností?

7.2. Medzi personálnou farnosťou a duchovnou správou nie je fakticky žiadny rozdiel. Je postačujúce, aby právnickou osobou podľa predpisov kánonického práva boli iba Ordinariát a prípadne farnosť Katedrály (alebo katedrála) sv. Šebastiána.

¹⁹ BARTOŠ, F.: Duchovne osloviť dnešného človeka. In: Katolícky súčasník, 1-2/2004, ročník II., s. 3.

²⁰ HERRANZ, J.: Prirodzenosť vojenských ordinariátov vo svetle apoštolskej konštitúcie *Spirituali militum curae*, 24. október 2006.

7.3. Zistiť, aká je skúsenosť jednotlivých duchovných v rámci Ordinariátu. Väčšinu duchovných iba zbytočne zaťažuje zdvojená právna subjektivita (ak nepoužívajú vo svojej pastoračnej službe IČO, účet ani pečiatku farnosti, ktorá je zaregistrovaná na MK SR).

7.4. Niektorí duchovní skôr požiadajú o delegáciu miestneho farára, aby nemali následné problémy hlavne so sobášnymi zápisnicami. Zistiť stav ohľadne sobášnych matrik alebo registrov aj to, aké pečiatky jednotliví kapláni používajú pri sobášnych zápisniciach a či majú zriadené IČO či bankový účet.

7.5. Ako je to so zdvojovaným zápisom do dvoch matrik (územná a personálna)?

7.6. Je vhodné, aby každý kaplán viedol cirkevnú matriku, keď sú napr. traja v jednom meste?

8. Pastoračné prostriedky

(Spracované podľa diplomovej práce „Psychologická a duchovní podpora v Policii ČR“. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Teologická fakulta, Katedra praktické teologie; autor: Bc. Jaroslav Kozák.)

8.1. Pastoračný rozhovor ako základ pastoračnej starostlivosti

Pastoračný rozhovor je najobvyklejší a najpoužívanější prostriedok pastoračného pôsobenia. Pastoračný rozhovor môžeme vymedziť ako rozhovor, ktorý vychádza zo situácie, želaní a potrieb toho, komu je poskytovaná pastoračná starostlivosť. Zmyslom pastoračného rozhovoru nie je vyriešenie problému ani poučenie klienta, ale snaha dať človeku najavo, že od tejto chvíle nezostáva so svojím problémom sám. Cieľom, ktorý nemusí byť za každých okolností dosiahnutý, je, aby klient našiel ako najdôležitejšieho a najmocnejšieho spojenca vo svojej situácii Boha – čím nie je vylúčená pomoc na ľudskej úrovni. Účelom rozhovoru je prispieť k ľudsky dôstojnému zvládnutiu situácie na úrovni viery klienta a má byť podporou jej ďalšieho rastu. Primárnym cieľom nie je ani evanjelizácia, ani náprava morálnych nedostatkov, ale ľudská pomoc človeku v jeho ťažkej situácii. Medzi základné princípy vedenia takéhoto rozhovoru patrí otvorenosť voči realite, bezpodmienečná sloboda a otvorenosť voči osobe. K týmto princípom je možné priradiť zodpovedajúce teologické kategórie: otvorenosť voči realite nachádza svoju analógiu v pravde; bezpodmienečná sloboda je príbuzná s teologickou kategóriou lásky a otvorenosť voči osobe v zmysle spoluprežívania „com-passio“. Dôležité je samozrejme zachovávanie mlčanlivosti zo strany duchovného, ktoré býva aj vysoko hodnotené.

8.2. Služba prítomnosťou

Ide o významnú formu služby, najviac cenenú asi v armáde. Touto službou prítomnosti sa myslí prítomnosť na služobnej činnosti od aktívnej účasti cez prítomnosť v spoločenskom a mimoslužobnom živote až k vlastnej bohoslužobnej činnosti. Tu je možné hovoriť aj o zásadnej odlišnosti armádneho a policajného prostredia. Duchovný sa môže pýtať, ako sa darí? Zaujímať sa o človeka ako o človeka. V tej chvíli sú ľudia otvorenejší na rozhovor. Nemusi ísť hneď o spoveď. Duchovný je vnímaný ako ten, ktorý nemá povinnosť hlásiť zistené veci ďalej, dokonca to nesmie.

8.3. Služba liturgických úkonov ako vytváranie vzťahu k transcendentnu

Táto služba nachádza svoje uplatnenie pri významných udalostiach polície, ale aj pri pohrebných obradoch, napr. pri úmrtí policajta. Spomienkové bohoslužby môžu byť významnou pomocou v procese zmierňovania ľudských bolestí, taktiež konanie bohoslužieb

po náročných policajných akciách (zabezpečovanie samitov, festivalov, zahraničných návštev a pod.).

8.4. Služba skrytej modlitby ako nádeje pre človeka

Táto forma služby znamená modliť sa za každého policajta. Aj keď si to mnohokrát neuvedomujeme, ale práve takto sa vytvára zázemie pre aktívnu duchovnú službu v policajnom prostredí. Je to špecifický nástroj každého duchovného. Niekedy sa stretáme s prípadmi, že sami policajti nás požiadajú o modlitbu. Treba poslúžiť nenásilnou, nenútenou formou.

8.5. Pastoračná služba na rezortných školách

Rezortné školy sú významným priestorom pre duchovnú službu. Študenti sa v nich oboznamujú teoreticky s činnosťou ozbrojených síl a ozbrojených a záchranných zborov. V rámci celkovej informovanosti príslušníkov by aj naša duchovná služba mala mať ambíciu ponúknuť celkovú vstupnú informáciu o svojej činnosti a možnostiach využívania tejto služby. Tiež je tu vhodný priestor vstúpiť do vyučovacieho procesu v oblasti etiky práce príslušníka či religionistiky.

V rezorte MV SR je celkovo 5 vzdelávacích inštitúcií (Akadémia PZ v Bratislave, SOŠ PZ v Pezinku, Košiciach a v Devínskej Novej Vsi a SOŠPO HaZZ v Žiline. V nich sú, okrem školy v Devínskej Novej Vsi, duchovní na všetkých plne etablovaní. Do vyučovacieho procesu duchovná služba vstúpila len na SOŠPO v Žiline a na Akadémii PZ v Bratislave. Na všetkých školách sú zriadené kaplnky.

V rezorte MO SR funguje Akadémia OS generála M.R. Štefánika v Liptovskom Mikuláši, kde pôsobí vojenský duchovný, ktorý je zároveň začlenený aj do vyučovacieho procesu v predmete religionistika.

8.6. Semináre

Priestor je napríklad v etickom vzdelávaní, pri zavádzaní etického kódexu polície do praxe. Pomoc pri vzdelávaní z oblasti religionistiky – spoločnosť je multikultúrna, policajt a vojak potrebuje pri svojej práci základnú orientáciu v problematike náboženstiev a pod.

9. Praktické podnety

Prostredie, v ktorom pracujeme, je v niektorých regiónoch menej sekulárne a viac preniknuté náboženským duchom z rodinnej výchovy. V praxi sa stretávame aj s príslušníkmi, ktorí žijú duchovným životom, prijímajú sviatosti a viac-menej pravidelne sa zúčastňujú na bohoslužbách. Preto netreba zanedbávať ani nasledujúce pastoračné prostriedky:

9.1. Sv. omša

Aj pre slávenie sv. omše sú rôzne podmienky. Vo väzenstve je to aj viac sv. omší pre úzku skupinku odsúdených, iné to je na útvaroch a iné je to v rezorte MV SR, kde duchovný zabezpečuje duchovnú starostlivosť v jednom alebo vo viacerých krajoch. Tu sa ukázala ako vhodná príležitosť sláviť sv. omšu počas prikázaných sviatkov, ktoré pripadnú na deň počas pracovného týždňa. Takúto sv. omšu je možné poňať komplexne aj s prípravou: výveska, webstránka, ale aj letáčik či pozývací mail, ktorý môže obsahovať krátku katechézu k sviatku (advent, pôst, sviatky Pána, PM...). K niektorým takýmto sv. omšiam (napr. Popolcová streda,

Pamiatka zosnulých...) je možné ponúknuť aj možnosť prijatia sviatosti zmierenia či duchovného rozhovoru. K príprave ďalej patrí zabezpečenie liturgických služieb počas sv. omše – čítania, príp. asistencia – nie však na poslednú chvíľu. Takto sa takáto sv. omša stáva pre spoločenstvo veriacich niečím výnimočným a buduje ho. Nedel'ná sv. omša za farnosť...; Pravidelné sv. omše...

9.2. Sviatosti

9.2.1. Pri sviatosti krstu vhodne využiť stretnutia s rodičmi na to, aby sa posunuli o krôčik ďalej vo viere. Robiť to veľmi citlivo a nezaťažovať ich, nakoľko príchod dieťaťa do rodiny je veľká skutočnosť a vyžaduje si veľa starostlivosti. Zároveň je vhodné udržať kontakt s rodinou dieťaťa aj po prijatí sviatosti krstu.

9.2.2. Krst dospelých – aké sú naše skúsenosti z prípravy katechumenov?

9.2.3. Sviatosť pokánia – pred sviatkami: Vianoce, Veľká noc, Pamiatka zosnulých. Ponúknuť možnosť. Mimo tohto obdobia ponúknuť aspoň nejaký priestor, dobré je, keď je to pravidelný a stály termín.

9.2.4. Niektorí nechcú alebo nemôžu prijať sviatosť pokánia. Tu je na mieste **duchovný rozhovor**, ktorý je slobodný, otvorený, empatický a zároveň dôverný a diskretný. Vedie k formovaniu zdravého svedomia, k modlitbe a dôvernému vzťahu s Pánom, ako aj k zmysluplnej askéze a ku správne zameranej apoštolskej aktivite.

9.2.5. Sviatosť manželstva – máme veľkú výhodu v tom, že každej snúbeneckej dvojici sa môžeme venovať individuálne. Na prvom stretnutí je možné v rozhovore zistiť okrem administratívnych záležitostí aj stupeň ich viery ako východisko pre ďalšie stretnutia. Potom je možné sústrediť sa na to, aby urobili určitý krok smerom k vyzretejšej a živšej viere. Nemôžeme mať ambíciu všetkých priviesť k rovnakej méte, ale skôr, aby sa na svojom stupni viery utvrdili a prehĺbili. Ako zabezpečiť tie časti sobášnej prípravy, ktoré nás presahujú (PPR)? Posledné stretnutie pred sobášom – liturgické a sviatostné – sv. spoveď, obrad sobáša (možno spomenúť naše propriety – či sobášiť v uniformách a pod.) Nezabúdať na to, že je potrebné pokúsiť sa udržať kontakt s mladomanželmi aj po sobáši – navštíviť ich, poslať vianočný pozdrav a pod.

9.2.6. Naše skúsenosti s vysluhovaním ďalších sviatostí (prvé sv. prijímanie, birmovanie, pomazanie chorých) – čo z toho robiť, čo len príležitostne?

9.2.7. Sv. omša za veriacich, sv. omša za účasti príslušníkov rezortu, ordinariátne sv. omše.

9.2.8. Aké sú podmienky na slúženie sv. omší. Zabezpečenie právne, technicko-materiálne a zabezpečenie možnosti účasti na sv. omši.

9.2.9. Modlitba duchovného za problémy jednotlivých príslušníkov, ktorí prosia o modlitbu.

9.2.10. Príprava na sviatosti (katechéza), vysluhovanie sviatostí a liturgických úkonov (pohreb, požehnanie).

9.2.11. Pastoračná prítomnosť, pastoračná návšteva (pracovisko, rodina), pastoračný rozhovor, poradenstvo, krízová a posttraumatická krízová intervencia, návštevy chorých (nemocnica, doma), detské tábory, duchovné obnovy, púte a iné spoločenské aktivity, pri ktorých je možné vytvoriť priestor pre stretnutie a rozhovor.

9.2.12. Prednášková činnosť na školách a mediálna činnosť o informovaní duchovnej služby v jednotlivých rezortoch.

9.2.13. Iné vhodné projekty duchovnej služby.

Lineamenta k tretiemu tematickému okruhu PASTORAČNÁ STAROSTLIVOSŤ O RODINY

Dokumenty potrebné na poznanie a oboznámenie sa s témou „rodiny“:

- „Familiaris consortio“ (1981) – apoštolská exhortácia pápeža Jána Pavla II.
- „Gratissimam sane“ (1994) – apoštolský list pápeža Jána Pavla II. rodinám
- Mimoriadna synoda biskupov o rodine v Ríme (2014 -)
- Katechizmus Katolíckej cirkvi (4. B.p. – rodina v Božom pláne; 6. B.p. – manželská láska) (1992)
- Charta práv rodiny (1983)
- List kardinála Tettamanziho rodinám v skúške (2009)
- Vyhlásenie k rozhodnutiu Európskeho parlamentu o rešpektovaní ľudských práv (2000)
- Vyhlásenie KBS o rodovej rovnosti

1. Rodina ako základ spoločnosti

Zákon z 19. januára 2005 o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov pojednáva o rodine hneď vo svojom úvode v čl. 2: „*Rodina založená manželstvom je základnou bunkou spoločnosti. Spoločnosť všetky formy rodiny všestranne chráni.*“ Hneď v nasledujúcom článku 3 poznamenáva ďalej: „*Rodičovstvo je spoločnosťou mimoriadne uznávaným poslaním ženy a muža. Spoločnosť poskytuje rodičovstvu nielen svoju ochranu, ale aj potrebnú starostlivosť, najmä hmotnou podporou rodičov a pomocou pri výkone rodičovských práv a povinností.*“ Následne sa v čl. 4 zdôrazňuje dôležitá skutočnosť ohľadom náboženského vierovyznania: „*Rodičia majú právo vychovávať deti v zhode s vlastným náboženským a filozofickým presvedčením a povinnosť zabezpečiť rodine pokojné a bezpečné prostredie.*“ Všetky tieto skutočnosti jasne vyjadrujú kladný postoj Slovenskej republiky k otázke rodín a rodinného spolužitia všetkých jej občanov. Právna legislatíva SR chápe týmto zákonom vážnosť a dôležitosť inštitúcie rodiny v spoločnosti a pre spoločnosť. Aj § 1 spomínaného zákona o rodine jasne vyjadruje podstatu rodiny postavenú na manželstve: „*(1) Manželstvo je zväzok muža a ženy, ktorý vzniká na základe ich dobrovoľného a slobodného rozhodnutia uzavrieť manželstvo po splnení podmienok ustanovených týmto zákonom. (2) Účelom manželstva je vytvoriť harmonické a trvalé životné spoločenstvo, ktoré zabezpečí riadnu výchovu detí.*“ Dodržiavaním ducha litery zákona v reálnom živote sa reálne stáva rodina základom spoločnosti, bez nej totiž spoločnosť nemôže riadne jestvovať a plniť svoju spoločenskú a sociálnu funkciu. Zdravá a fungujúca rodina je predpokladom rozvoja zdravej ľudskej osobnosti každého jej jedinca. Fungujúca rodina dáva jednotlivcovi pocit bezpečia, istoty, dôvery a lásky (úplného prijatia). Toto všetko potrebuje človek k svojmu harmonickému rozvoju, okrem materiálneho zabezpečenia. V prípade nefunkčnosti rodiny je ohrozený aj rozvoj zdravej ľudskej osobnosti človeka, ktorý v nej žije.

Katechizmus Katolíckej cirkvi zdôrazňuje túto myšlienku rodiny ako základnej bunky života spoločnosti: „*Rodina je základná bunka života spoločnosti. Je to prirodzená spoločnosť, v ktorej sú muž a žena povolaní k tomu, aby sa sebe navzájom dávali v láske a v dare života. Autorita, stálosť a prežívanie vzťahov v lone rodiny tvorí základ slobody, bezpečnosti a bratstva v rámci spoločnosti. Rodinný život je uvádzaním do života spoločnosti.*“ (čl. 2207) Z toho jasne vyplýva vážnosť úlohy rodiny v spoločnosti. Úloha rodiny je vo svojej vnútornej podstate pre spoločnosť i pre jednotlivca nezastupiteľná. Jej nedostatok vždy spôsobuje ujmu

tak jednotlivcovi, ako aj spoločnosti. Rodina je nevyhnutná pre život i blahobyt spoločnosti a z toho spoločnosti vyplýva aj určitá povinnosť voči rodinám: *„Dôležitosť rodiny pre život a blahobyt spoločnosti ukladá spoločnosti zvláštnu zodpovednosť pri podporovaní a upevňovaní manželstva a rodiny.“* (čl. 2210) Katechizmus dokonca priamo a konkrétne pomenúva povinnosti spoločnosti voči rodine, ktoré by mali byť naplnené a zabezpečené, aby sa rodiny a cez ne i sama spoločnosť mohli harmonicky rozvíjať: *„Politické spoločenstvá majú povinnosť vážiť si rodiny, pomáhať im a zaisťovať im zvlášť: - slobodu založiť rodinu, mať deti a vychovávať ich podľa svojho mravného a náboženského presvedčenia; - ochranu stálosti manželského zväzku a rodinného zriadenia; - slobodu vyznávať svoju vieru, odovzdávať ju, vychovávať v nej deti a použiť k tomu nutné prostriedky a inštitúcie; právo na súkromné vlastníctvo, na slobodu podnikania, na slobodu obstaráť si prácu a bývanie, právo vystáť sa; - právo na lekárske ošetrovanie, na pomoc starým osobám a na rodinné prídavky; - ochranu bezpečnosti a zdravia, zvlášť na nebezpečenstvo, akým sú drogy, pornografia, alkoholizmus...; - slobodu vytvárať združenia s inými rodinami a mať tak zastúpenie pred občianskymi orgánmi.“* (čl. 2211) Toto všetko platí hlavne preto, lebo *„Ľudská spoločnosť sa skladá z osôb.“* (čl. 2213) Takáto spoločná kooperácia rodiny a spoločnosti je na oboch stranách. Preto zrelá spoločnosť dbá na potreby rodiny a chráni ju vo svojom vlastnom záujme. Spoločnosť bez rodín nemá budúcnosť.

2. Rodina ako základ Cirkvi

Rodina nezohráva jedinečnú funkciu iba v laickej spoločnosti, ale zároveň má nezastupiteľnú funkciu v živote Cirkvi. Ide o kresťanské rodiny, ktoré sú *„špecifickým vyjadrením a uskutočnením cirkevného spoločenstva. Preto rodina môže a má byť nazývaná domácou cirkvou, lebo je spoločenstvom viery, nádeje i lásky.“* (čl. 2204) Dokonca, kresťanskú rodinu môžeme prirovnať obrazu Trojjediného Boha: *„Kresťanská rodina je spoločenstvom osôb, stopou a obrazom spoločenstva Otca a Syna v Duchu Svätom. Jej plodivá a výchovná činnosť je odleskom stvoriteľského diela Otca. Kresťanská rodina pôsobí evanjelizačne a misionársky.“* (čl. 2205) Z tohto dôvodu vnímame obrovskú dôležitosť kresťanských manželov. Dar plodnosti ich privádza priamo k stvoriteľskej moci odovzdávania života: *„Plodnosť je dar a cieľ manželstva. Preto Cirkev stojí na strane života. Manželia, povolání odovzdávať život, podieľajú sa na stvoriteľskej moci a na otcovstve Boha. Manželia vedia, že plnením úlohy dávať život a vychovávať sa stávajú spolupracovníkmi lásky Boha Stvoriteľa a akoby jeho tlmočníkmi. Preto majú plniť svoju úlohu s ľudskou a kresťanskou zodpovednosťou.“* (čl. 2366 - 2367)

Rodina a manželstvo v Božom pláne

1. Vytváranie osobného spoločenstva.
2. Služba životu a poslanie rodičov.
3. Úloha rodiny v spoločnosti.
4. Kresťanská rodina ako rodinná svätyňa Cirkvi.
5. Evanjelizačné poslanie rodín v spoločnosti.

Toto sú hlavné úlohy rodiny a manželstiev v spoločnosti podľa Božieho plánu spásy ľudského pokolenia. Človek je tvorom spoločenským a potrebuje k rozvoju seba druhých ľudí. Rodičia majú obrovské poslanie *„služby životu“* skrze svoju plodnosť a zároveň láskavú výchovu. Rodiny budujú spoločnosť výchovou a prípravou jednotlivcov. Kresťanské rodiny sú povolané byť obrazom Trojjediného Boha v tomto svete prežívaním svojej vzájomnej lásky. Radosť zo spoločného života v kresťanských rodinách je tým najlepším evanjelizačným poslaním rodín v spoločnosti.

3. Čo je základom manželstva kresťanov?

Rozlišujeme manželstvo prirodzené a sviatosťné. Prirodzené manželstvo má svoj pôvod v stvorení človeka ako muža a ženy a v ich povolaní k vzájomnej láske a k službe životu Stvoriteľom. Preto muž a žena, ktorí sa slobodne rozhodnú uskutočňovať toto povolanie do manželstva a v zhode so spoločenskými zvyklosťami či právnymi ustanoveniami uzavru aj pred spoločnosťou platnú zmluvu o vzájomnej láske, uzatvárajú platné a nerozlučiteľné manželstvo.

Ježiš Kristus povýšil manželstvo pokrstených na sviatosť.

V čom spočíva sviatosť manželstva a čo ona dáva manželom?

Na prvý pohľad by sa mohlo zdať, že ide iba o náboženskú formalitu – že veriaci a pokrstení partneri neuzatvárajú manželstvo na civilnom úrade lež pred kňazom v kostole, v atmosfére modlitby a v cirkevnom spoločenstve.

V skutočnosti však ide o niečo hlbšie a dôležitejšie.

Musíme vychádzať zo skutočnosti, čo znamená pre človeka, že je pokrstený. Krstom sa muž či žena stávajú prijatými Božími deťmi, dostávajú Ducha Svätého, ktorý ich robí schopnými rozvíjať svoj život v podobnosti s vlastným Božím Synom, v ktorom má Otec záľubu, s Ježišom Kristom. Pre pokrsteného je Ježiš Kristus záväzným vzorom a Jeho učenie absolútnou smernicou pre život.

Z toho vyplýva, že keď sa dvaja pokrstení rozhodujú uzavrieť manželstvo, chcú a sú k tomu aj viazaní žiť svoju vzájomnú lásku a všetky úlohy manželstva a rodiny podľa Kristovho slova a príkladu.

Čo hovoril Ježiš Kristus o láske, čo hovoril o manželstve?

O láske: celý Jeho život bol uskutočňovaním úprimnej a nezištnej lásky k ľuďom. Ale zvlášť v posledných chvíľach, pred svojou dobrovoľnou obetou na kríži, vyslovil jasnú požiadavku o tom, ako má vyzeráť láska Jeho nasledovníkov: „Toto je moje prikázanie: Aby ste sa milovali navzájom, ako som ja miloval vás. Nik nemá väčšiu lásku ako ten, kto položí život za svojich priateľov. Vy ste moji priatelia, ak robíte, čo vám prikazujem.“ (Jn 15,12-14)

Kresťan je teda povolaný milovať svojho bližného nielen ako seba samého, lež viac než seba samého, má byť ochotný z lásky k nemu, pre jeho opravdivé dobro, položiť aj život. (Spravidla nemusia ísť o jednorazové polozenie života, lež obetovanie niečoho, čo momentálne vytvára „náš život“ – vlastné pohodlie, vlastný záujem, výhody...)

Princíp takejto nezištnej a obetavej lásky sú povolani žiť vo svojom vzťahu tí pokrstení, ktorí vstupujú do manželstva. Z uvedeného môže byť jasný aj ten najhlbší dôvod, prečo nemá prichádzať u kresťanských manželov do úvahy rozvod: ak majú žiť takú lásku, ktorá je ochotná obetovať pre druhého život, tak vlastne nejestvuje dôvod, pre ktorý by sa mali vzdať lásky k tomu druhému.

Mohla by sa v tejto súvislosti uviesť výhrada, že Ježiš Kristus nemôže byť dokonalým vzorom pre život kresťanských manželov, pretože sám nežil v manželstve. Je pravdou, že Ježiš Kristus nebol ženatý, nemal vlastnú rodinu. Mal však tie najhlbšie skúsenosti s láskou, prežíval a uskutočňoval snúbenecký vzťah – a to k celému ľudstvu a celkom konkrétne k svojej Cirkvi.

Apoštol Pavol píše v liste Efezanom: „Muži, milujte manželky, ako aj Kristus miluje Cirkev a seba samého vydal za ňu, aby ju posvätil očistným kúpeľom vody (=krst) a slovom (=evanjelium), aby si sám pripravil Cirkev slávnú, na ktorej niet škvrny ani vrásky...“ (5,25-27).

Možno spokojne povedať, že Ježiš Kristus sa zamiloval do Cirkvi a preto, aby si získal našu lásku, ktorá je predpokladom nášho dobra a šťastia, našej duchovnej krásy, neváhal prijať

utrpenie i smrť na kríži. Možno povedať, že Jeho smrť na kríži bola Jeho zásnubami s Cirkvou.

Keď hovoril o večnej budúcnosti, ku ktorej nás Boh Otec povoláva, zobrazoval ju podobenstvom o svadbe kráľovho syna. Tým synom je On sám a nevestou sú všetci ľudia, ktorí prijali pozvanie Božej lásky, ktoré nám Ježiš priniesol a v tej najväčšej miere dosvedčil svojou obetou na kríži.

V poslednej knihe Nového zákona v Apokalypse opisuje apoštol Ján videnie, ktoré mu dal vzkriesený Pán: „A videl som, ako z neba od Boha zostupuje sväté mesto, nový Jeruzalem, vystrojené ako nevesta, ozdobená pre svojho ženícha. A počul som mohutný hlas od trónu hovoriť: Hľa, Boží stánok je medzi ľuďmi! A bude medzi nimi prebývať; oni budú jeho ľuďom a sám Boh – ich Boh – bude s nimi. Zotrie im z očí každú slzu a už nebude smrti ani žiaľu; ani náreku, ani bolesti viac nebude, lebo prvé sa pominulo.“ (Zjav 21,2-4)

Boh teda rozvíja ľudskú skutočnosť manželstva na vzťah medzi ním a ľuďmi, čo uverili v Jeho lásku. A tento vzťah má vyvrcholiť vo večnom spoločenstve lásky medzi Bohom a vykúpeným ľudstvom. Manželstvo kresťanov má aj túto dôležitú úlohu: aby si manželia a členovia rodiny navzájom pomáhali k takému životu, ktorý by ich viedol k dosiahnutiu tohto večného cieľa.

Stále hlbšie chápanie obsahu sviatostného manželstva má byť tým najsilnejším impulzom pre uskutočňovanie povolania manželstva a rodiny. A to nielen silou Kristovho príkladu a slova, ale aj uvedomovaním si skutočnosti, že Kristus svoju lásku realizuje práve vo vzťahu konkrétnych pokrstených manželov, oni sa stávajú zviditeľnením Jeho obetavej a víťaznej lásky a súčasne je On stálym zdrojom sily Ducha Svätého a Jeho milosti, vďaka ktorej môžu zvládnuť všetky úlohy, ktoré si od nich vyžaduje uskutočňovanie Kristovej lásky v rámci ich manželského a rodičovského povolania.

Najzákladnejšou úlohou, vyplývajúcou z tejto synodálnej témy, by malo byť pomáhanie kresťanským manželom a rodičom čo najlepšie poznať túto skutočnosť sviatosti manželstva, aby z nej dokázali odhodlane a radostne plniť svoje povolanie.

4. Reálna situácia rodín na Slovensku

Základom vnímania reálnej situácie na Slovensku sa stalo posledné sčítanie obyvateľstva z roku 2011, ktoré prinieslo konkrétne údaje o stave slovenských rodín. Z uvedeného vyplýva nie ideálny stav rodín na Slovensku. Realitou našej spoločnosti sú nielen sobáše, ale aj rozvody. Súčasťou našej spoločnosti sú stále viac neúplné rodiny či vzrast „neformálnych zväzkov“. Zaznamenávame silný vplyv nezamestnanosti i iných skutočností, ktoré negatívne ovplyvňujú stav rodín v našej spoločnosti. Sčítanie ľudu z roku 2011 prinieslo aj pohľad na rozdielnosť postavenia rodín v jednotlivých regiónoch Slovenska. V spoločnosti sa šíri negatívne a úpadkové myslenie: „*plodnosť je pre civilizáciu ohrozením a dieťa agresorom*“. Takéto myslenie je začiatkom úpadku spoločnosti, v ktorej sa tieto myšlienky živia a podporujú. Pomaly sa mediálne pretláčajú myšlienky, že základom pojmu rodina nie je manželstvo muža a ženy vytvárajúce prirodzené prostredie pre narodenie a výchovu detí, ale vágny termín „*zodpovedné spoločenstvo*“. Pričom štruktúra lásky a dôvery v rodine je tým najdôležitejším pre zdravý vývin jednotlivca a cez neho i celej spoločnosti.

Demografické vývojové trendy v rozvodovosti

Najčastejšie faktory rozpadu manželstiev v súčasnosti sú: nečinnosť partnerov, ich narastajúci egoizmus, hedonizmus (pôžitkárstvo), neochota i neschopnosť odovzdať sa bezvýhradne jeden druhému. Napriek tomu, že manželstvo a rodina sú základným pilierom všeobecného blaha, vystupuje v západnej kultúre do popredia zvyrazňovanie vzťahov, ktoré odborníci

charakterizujú ako „*sériová monogamia*“. Toto myslenie sa šíri aj v našej spoločnosti, ktorá, pochopiteľne, nie je hermeticky uzavretá pred rôznymi vplyvmi vonkajšieho prostredia, nakoľko dochádza k veľkej fluktuácii obyvateľov Slovenska v rámci Európy, ba celého sveta. Z legislatívneho hľadiska povolený inštitút rozvodu v našej spoločnosti (podľa Zákona o rodine z r. 2005) len ešte viac znevýhodňuje rodinu v jej vlastnom poslaní. Jej poslaním je byť pevnou štruktúrou lásky a dôvery.

Fakty o rozvodoch v SR: klesá počet návrhov na rozvod i samotných rozvodov (v r. 2011 bolo rozvedených 11 102 manželstiev; stropom v SR bol rok 2006 – 12 716 rozvodov); úhrnná rozvodovosť je 0,37 (rozvodom u nás končí v súčasnosti 37 % uzavretých manželstiev; najvyšší počet rozvodov v SR je v Bratislavskom kraji, v meste Košice, okresoch Liptovský Mikuláš, Zvolen, Dunajská Streda a v oblasti Gemera - mestá Revúca, Rožňava, Rimavská Sobota, Poltár a Lučenec); zvyšuje sa priemerný vek pri rozvode (u mužov 41,5 rokov, u žien 38,7 rokov – je to spôsobené predovšetkým odkladaním manželstva do vyššieho veku); najvyššia miera rozvodovosti je vo vekových skupinách medzi 30 až 44 rokov; nízka sobášnosť u mladších vekových kategórií spôsobuje aj „znižovanie“ miery rozvodovosti u mladších; vyššia rozvodová aktivita je u žien (podávajú až dve tretiny návrhov); hlavnou príčinou rozvratu partnerského vzťahu je „rozdielnosť pováh, názorov a záujmov“; pozitívnym zistením je klesajúci podiel rozvodov s maloletými deťmi (s jedným dieťaťom 59,2 %, s dvomi deťmi 34 % a s tromi a viac deťmi iba 6,8 %); zvyšujú sa počty rozvedených na úkor zosobášených (rozvedení muži v r. 2001 – 96 483 a v r. 2011 – 183 119...); vyšší vek rodičov prvého dieťaťa znižuje realizovať plánovanú plodnosť a tým aj znižuje veľkosť vlastnej rodiny (mení sa tak štruktúra vzťahovej siete v rodine: nižší počet detí spôsobuje zužovanie „horizontálneho“ bohatstva vzťahov – bratraci, ujovia... a nastupuje „vertikalita“ rodinných vzťahov – dnes má vnuk viac starých rodičov...); po rozvodoch nastupujú neprehľadné „siete vzťahov“ s bývalými rodinami a na opačnej strane sa zároveň rozširuje počet jednočlenných domácností bez potomstva a príbuzenstva.

Zmeny formy spoluzitia: oproti klasickej rodine v pevnom manželstve sa vytvárajú iné formy spoluzitia jednotlivcov našej spoločnosti. Ide o „spoluzitie na diaľku“ (Long Distance Relationship); jednorazové spoluzitie (One Night Stands); víkendové manželstvo (Weekend Marriage); otvorené vzťahy/priateľ do nepohody (Open Relationships); oddelené spoluzitie/spolu, ale oddelene (Living Apart Together). Posledné spomínané je rozšírené najmä u mestského a dobre situovaného obyvateľstva. Všetky tieto formy spoluzitia sú menej stabilné, navyše sa v nich rodia deti, ktorých budúcnosť môže byť tiež neistá. V poslednom období sa aj v podmienkach SR stretávame so snahou legalizovať právnu formou vzťah ľudí rovnakého pohlavia, tzv. „registrované partnerstvá“ (Registered Partnership). Táto forma je však skôr dôsledkom postmodernej kultúry a kvalitatívne neporovnateľná s tradičným manželstvom postaveným na heterosexuálnej štruktúre.

Negatívne dôsledky rozvodov pre deti, ale i dospelých

Okrem špecifických patologických prípadov má rozvod negatívny dosah najmä na deti. Ony sú takto vystavené vo väčšej miere riziku chudoby či neukončenia vzdelania. V dospelosti majú väčší problém s udržaním dlhodobých vzťahov. Častejšie sa u nich vyskytuje tehotenstvo mladistvých, psychické ochorenia a delikvencia. Do budúcnosti majú až 80 % väčšie riziko rozvodovosti ako deti žijúce v úplných rodinách. Deti v rozvodových konaniach strácajú citovú väzbu k rodičovi. Musia zažívať dusivú atmosféru sporov o majetok, výživné a riešenie otázky pridelenia k jednému z rodičov.

U dospelých rozvod spôsobuje strach z ďalšieho vzťahu, náklonnosť skôr k povrchnejším vzťahom, stratu osobnej prestíže, samotu, hľadanie „adekvátnej“ náhrady a väčší sklon k rôznym závislostiam (najmä u mužov).

Pozitíva našej doby

Pre mladých ľudí je najvyššou hodnotou láska. Čím väčšiu neistotu vyvoláva prítomná doba, tým viac sa ľudia vracajú k istote domova, stabilite vzťahov v manželstve a rodine. Pozitívny odkaz šiesteho prikázania nabáda mladých ľudí k vernosti a zodpovednosti za seba i za partnera. Vernosť má mnohé podoby a týka sa vernosti slovu, sľubu, spoločne prežitej chvíli, hodnote, sebe i druhému. V konečnom dôsledku sa spája so stálosťou, pevnosťou a vytrvalosťou. Preto je veľmi dôležitá príprava na manželský život.

Technické riešenia podpory rodín:

- Vhodná transformácia rodinného práva.
- Eliminácia otvorených útokov voči tradičnej rodine.
- Preferovanie tradičnej rodiny ako optimálneho modelu rodinného života.
- Deklarovanie a dodržiavanie morálnych postojov v súvislosti s rodinným životom.
- Rozvíjanie výskumov zameraných na rodinu s dôrazom na regionálne špecifiká.
- Flexibilita a odbornosť spracovania výstupov do tvorby rodinnej politiky.

5. Rodina „uniformovaných“

Náročnosť prežívania rodín uniformovaných príslušníkov silových rezortov spočíva v náročnej službe príslušníkov na svojich pracoviskách.

1. Striedanie miesta profesionálnej služby (najmä v OS SR).
2. Odlúčenosť od rodiny počas výkonu služby v zahraničí (najmä misie vojakov).
3. Telesná i psychická náročnosť služby v OS a OZ SR.

V rezortoch MO SR, MV SR či MS SR je vysoká miera narušenia rodinného spolužitia. Je to spôsobené už spomenutými skutočnosťami tejto špecifickej služby príslušníkov voči našej spoločnosti. Rovnako prežívajú realitu života na Slovensku so všetkými kladmi i zápornmi. Pozitívom je stabilný a relatívne dobrý pravidelný finančný príjem, avšak je to za cenu mnohých odriekaní a náročnosti služby týchto profesionálov.

Pastoračná pomoc zo strany duchovnej služby Ordinariátu OS a OZ SR

Prítomnosť kňazov Ordinariátu OS a OZ SR medzi profesionálnymi príslušníkmi je formou služby Cirkvi týmto ľuďom v špecifických podmienkach.

1. Pravidelná sviatostná pastoračia.
2. Medzinárodné púte.
3. Letné detské tábory.
4. Rodinné spoločenstvá.
5. Individuálne sprevádzanie príslušníkov i ich rodín.
6. Modlitba, sviatostný život a solidarita s núdnymi v akejkoľvek podobe.
7. Návštevy rodín kňazmi Ordinariátu (aj rozvedených, neúplných – individuálny prístup).
8. Aktívna pomoc mladým rodinám (okrem vážnosti predmanželskej prípravy).
9. Podpora stretania rodín.
10. Aktívna spolupráca s aktívnymi laikmi vo vzťahu k hľadajúcim i „strateným“ profesionálom.
11. Oceňovanie sviatostného manželstva a sviatostného aktívneho života.
12. Vnímanie sociálno-ekonomickej situácie rodín v spoločnosti.

13. Starostlivosť o nesviatostné zväzky (civilné, bez záväzkov, rozvedené páry, zranené rodiny).
14. Pomoc pri hľadaní kvalitných citových vzťahov vedúcich k zodpovednosti a solidarite.
15. Podpora šírenia „evanjelia rodiny“ (t. j. radosti zo spoločného sviatostného života v sebadávajúcej láske a v bezpodmienečnom prijímaní každého člena rodiny).
16. Potreba aktívneho načúvania dnešnej rodine.
17. Prístup s rešpektom a citlivosťou voči mužom a ženám s homosexuálnymi sklonsmi (pričom nevytvárať žiadne prirovnávania ani analógie medzi Božím zámerom s manželstvom a rodinou a homosexuálnymi zväzkami).
18. Pozitívny význam spolupráce s pastoračnými kňazmi daného regiónu.

Sv. Ján Pavol II.: *„Kňaz sprevádza veriacich k plnosti života v Bohu.“*

Mimoriadna synoda biskupov v Ríme (2014): *„Kresťanské poslanstvo má v sebe vždy skutočnosť a dynamiku milosrdenstva a pravdy, ktoré v Kristovi existujú vo vzájomnom súlade.“*

6. Praktické podnety členov komisie z jednotlivých rezortov

6.1. MO SR

- 6.1.1.** Prihliadať na situáciu rodín v prípade personálnych rozkazov (nútený presun v rámci SR z dôvodu „vyplnenia“ tabuľkového miesta profesionálnym vojakom alebo z dôvodu kariérneho rastu...).
- 6.1.2.** Organizovať zo strany kňazov Ordinariátu pre profesionálov v rámci spoločného zamestnania eticko-náboženskú výchovu.
- 6.1.3.** Zdôraznenie potreby kaplnky v každom vojenskom útvere (jedinečná podpora duchovného života na útvere, ale aj pomoc pri búraní predsudkov a zábran).
- 6.1.4.** Záujem a citlivý prístup k rozvedeným a slobodným, ktorí odmietajú manželstvo.
- 6.1.5.** Budovať na väčšej otvorenosti voči viere u príslušníkov.
- 6.1.6.** Riešiť rodinné problémy oboch uniformovaných manželov (sklbiť služobné povinnosti s rodinným životom; hľadať spôsoby vzájomnej pomoci medzi vojakmi a nevojakmi).
- 6.1.7.** „Penalizácia materstva“ – služobné voľno je rovnaké pre páry bezdetné i viacdetné.
- 6.1.8.** Nedoriešená bytová otázka profesionálov; školy a škôlky pre deti a práca pre manželky/manželov (najmä pri personálnych presunoch).
- 6.1.9.** Vítaná by bola podpora možnosti slobodnej voľby pre vojaka s rodinou, čo sa týka personálneho zámeru s jeho osobou, kvôli ochrane jeho rodiny.
- 6.1.10.** Aby nadriadený zohľadňoval potreby rodiny u profesionálneho vojaka.
- 6.1.11.** V prípade nutného personálneho presunu zabezpečiť potreby rodiny profesionálnych vojakov.
- 6.1.12.** Pozitíva medzinárodných pútí Ordinariátu.
- 6.1.13.** Pozitíva letných detských táborov detí profesionálnych vojakov.
- 6.1.14.** Myšlienka usporiadania „letných stacionárov“ pre deti profesionálov (bola by vhodná podpora MO SR ohľadom príspevku na autobus, jedlo, priestory, poistenie).
- 6.1.15.** Veľký význam spolupráce s kňazmi dekanátu, kraja...
- 6.1.16.** Otvorená otázka starostlivosti o výsluhových dôchodcov v rezortoch a podpora ich rodinného života.
- 6.1.17.** Podpora starostlivosti o rodiny v prvých rokoch manželstva.
- 6.1.18.** Na púte využívať aj možnosti cestovných kancelárií, ktoré organizujú takéto zájazdy, aby sa zväčšila kapacita účastníkov a možnosť púte celých rodín (tak, ako sa organizujú dovolenky v rezorte).

6.1.19. Dost' odrádza, keď si na celú púť profesionálny vojak musí brať dovolenku, čím (najmä pri školopovinných deťoch s množstvom prázdnin a rôzneho voľna) má veľmi obmedzené možnosti účasti na púti, za zváženie stojí využitie dní určených na preventívne rehabilitácie, ak ich profesionálny vojak v daný rok nevyužije (nielen o telo sa musí človek starať).

6.1.20. Zo strany veliacich dôstojníkov a poddôstojníkov a ženatých kňazov nepohoršovať vojakov, snažiť sa viesť príkladný rodinný život. Taktiež veriaci, ak navštevuje sv. omše na útvare, často je vysmievaný, že taký hriešnik a ako sa pretvaruje. Ľudia majú tendencie posudzovať a odsudzovať, treba sa rozprávať a evanjelizovať. Ak sú veriaci, nebáť sa určovať trend a ukázať, že je normálne byť veriaci, nebyť ako menšina, ale prirodzene hlásať morálne hodnoty podľa evanjelia – veľmi citlivo, nenútene, ale pravdivo a pevne. A, samozrejme, ukázať aj ľudskú tvár a priznať si chyby.

6.1.21. Veľa sa modliť v spoločenstvách, na omšiach prosiť o milosti pre rodiny, pre manželov a deti, ale aj pre rodiny v sťažovaných prípadoch a s láskou podporovať vojakov v konaní dobra, evanjelizovať a povzbudzovať dospelých, že oplatí sa žiť pre Nebo aj za cenu veľkých obetí. Bez modlitby môžeme chcieť čokoľvek, ale nepôjde to. Modlitba je základ pre pomoc rodinám a pre ďalšie aktivity, ktoré chceme pre rodiny organizovať.

6.1.22. Snažiť sa vytvárať svoje rodiny podľa vzoru svätej rodiny. Trpezlivosť, radosť, miernosť a LÁSKA majú byť základom pre rodinný život a z toho vyplývajú konkrétne záväzky ako ochotná pomoc iným, byť otvorení iným, mať záujem o iných, zdieľať svoje radosti a starosti s inými. Z toho vyplýva konkrétna pomoc rodín navzájom ako v spoločenstve prvých kresťanov.

6.1.23. Organizovanie duchovných podujatí (modlitby – spoločné), kultúrnych podujatí (napr. pantomíma Paľa Danko, možnosť nejakej relácie v TV Lux pre vojakov), športových podujatí (turistika s modlitbou, detské športové hry, ručné práce).

6.1.24. Pokračovať vo vynikajúcich aktivitách, ako sú detské kresťanské tábory, púte do Ríma a Lúrd a na iné pútnické miesta, stretávanie sa rodín na strelnici.

6.1.25. Zorganizovať na útvare besedy, ak to bude časovo vyhovovať úlohám, ktoré musíme plniť, s lekárom napr. o využívaní obdobia neplodnosti, so psychológom, s kňazom ohľadom manželstva – pre chystajúcich sa na manželstvo, aj pre obnovenie manželských sľubov, ohľadom výchovy detí a evanjelizácie, napr. ako prijateľne podávať pravdy o viere.

6.2. MV SR

6.2.1. Vnímať príslušníkov PZ ako ľudí, ktorí sú vychovávaní k nestrannosti voči všetkému (voči rasám, politickým stranám, ale i voči náboženstvám...).

6.2.2. Zvažovať angažovanosť kňaza Ordinariátu „do výkonu“ spolu s príslušníkmi kvôli lepšiemu osobnému vzťahu s nimi. Otázka je, nakoľko má mať v rôznych situáciách s nimi súčinnosť (aj ohľadom držania zbrane). Je tu aj nebezpečenstvo zneužitia duchovného do takéhoto „výkonu“.

6.2.3. Väčšia pozornosť Strednej odbornej školy PZ v Devínskej Novej Vsi – je tu najlepšia možnosť osloviť zreľých a starších policajných poddôstojníkov počas ich odborného vzdelávania.

6.2.4. Otázka použitia zbraní kňazov a ich účasti na spoločných streľbách spolu so všetkými.

6.2.5. Možnosť kňazov Ordinariátu zasiahnuť do vyučovacieho procesu pre policajtov.

6.2.6. Dôležitosť pôsobenia kňaza v rámci vyučovacieho procesu na Policajnej akadémii.

6.2.7. Časová zaneprázdnenosť kňaza mimo pracovného času.

6.2.8. Dobrá skúsenosť s letnými detskými tábormi v PZ SR.

6.2.9. Nutná kooperácia kňaza s laikmi kvôli lepšej a širšej pastoračii v rezorte.

- 6.2.10.** Sledovať prenášanie agresivity z práce do rodinných vzťahov (nebezpečenstvo narušenia rodiny).
- 6.2.11.** Reálne pokušenie vytvárania „párov“ z dôvodu častejšieho kontaktu príslušníkov.
- 6.2.12.** Skryté a neriešené problémy z „nemožnosti padnúť“ v očiach druhých, lebo mám silnú pozíciu policajta v spoločnosti.
- 6.2.13.** Má sa kaplán zapájať do citlivých personálnych zmien?!
- 6.2.14.** Vnímanie veľkého problému korupcie (z dôvodu kariérneho rastu).
- 6.2.15.** Pozitívne prezentovať rodiny v povedomí spoločnosti, ktorá je značne znechutená a bez radosti z prežívania rodinných záväzkov.
- 6.2.16.** V čom môže reálne pomôcť biskup príslušníkom na úrovni rokovania s rezortným ministrom?!
- 6.2.17.** Situácia nedovoľuje z fyzického hľadiska, aby kňaz zaradený do služobného pomeru dokázal obhospodarovvať všetko, čo sa týka jeho pastoračnej služby na takom veľkom území, ako sú kraje, preto sú mu potrební na túto službu aj laici, ktorí by mali byť v tomto smere aj od toho kňaza poučení, povzbudení a neustále dopĺňaní, aby laik túto službu vykonával na 100 % v mieste daného oddelenia alebo pri súčinnosti s výkonom iných útvarov PZ. Čo sa tohto bodu týka, tak sa istému kňazovi osvedčilo, že jeho prítomnosť, postoje a samotná evanjelizácia utvrdzuje iných príslušníkov, aby aj oni sami boli dobrými ohlasovateľmi evanjelia Ježiša Krista na konkrétnych pracoviskách. Výchova niekoho na túto službu je otázkou niekoľkých rokov.

6.3. ZVJS

- 6.3.1.** Veľmi dôležitá je otázka vzťahov kaplána s riaditeľom ústavu (od tohto momentu sa rozvinie aj jeho pôsobenie v ústave; výmena riaditeľov spôsobuje náročnosť služby).
- 6.3.2.** Väzenskí kapláni potrebujú „rozkaz ministra spravodlivosti“ (RMS) kvôli ošetrovaniu pôsobenia kňaza vo väznici !!!
- 6.3.3.** Dostať príslušníkov do skupinovej práce je problém (skôr majú záujem o individuálnu prácu).
- 6.3.4.** Všetko stojí vo väznici na individuálnej úrovni.
- 6.3.5.** Rodina pre odsúdených je pomoc, ale pre niektorých iba zdrojom pomoci počas trestu (vonku už rodinu nepotrebujú).
- 6.3.6.** Okrem väzňov a príslušníkov ZVJS má sa kaplán starať aj o rodiny väzňov?!
- 6.3.7.** Pamätať na veľkú psychickú záťaž pre príslušníkov (urobiť psychologický výskum).
- 6.3.8.** Mimopracovná pastoračia po pracovnom čase v spolupráci s diecéznym klérom alebo kňazmi Ordinariátu.
- 6.3.9.** Pokračovať v dobrej spolupráci s laickými spolupracovníkmi od ľudí „zvonku“ pre pastoračiu odsúdených.
- 6.3.10.** Spolupráca s „domácimi“ spolupracovníkmi je veľmi obmedzená vzhľadom na výkon služby vo väzniciach.
- 6.3.11.** Väzenský kaplán by mal využiť príležitosť zapojiť sa do akcií riaditeľa ústavu, ktoré sa uskutočňujú 2 – 3-krát v roku, aby mohol mať osobný kontakt s príslušníkmi ZVJS, a to neformálnou osobnou formou.
- 6.3.12.** Radostným svedectvom manželov budovať rodinu ako domácu cirkev.
- 6.3.13.** Lokálne podľa oblasti spolupracovať s diecéznymi centrami pre rodinu, ponúkať duchovné obnovy pre rodiny (t. j. manželia s deťmi spolu na duchovnej obnove).
- 6.3.14.** V pastoračii príslušníkov dominuje individuálny prístup, budovať spoločenstvo rodín je nesmierne namáhavé, preto navrhujeme pastoračiu rodín riešiť spoločne vo všetkých rezortoch v rámci Ordinariátu.

6.3.15. Kňazi majú byť svedkami viery a duchovného života, preto navrhujeme, aby podľa oblasti miesta sa vykonávali duchovné obnovy rodín, na ktorých sa zúčastnia rodiny gréckokatolíckych kňazov Ordinariátu.

6.3.16. Zahrnúť do duchovnej starostlivosti o rodinu aj rodiny výsluhových dôchodcov.

6.3.17. Odporučiť kňazom dobrovoľne sa zapojiť do detských rekreačných turnusov na Santovke, výletov organizovaných v rámci útvarov, je tam veľká možnosť zblíženia sa a pastorácie s rodinami.

6.3.18. Pracovať na internom predpise RGR, ktorý jasne hovorí o spôsobe pastorácie príslušníkov a ich rodín v rámci času pracovného fondu, na základe čoho kaplán opustí ústav a venuje sa pastorácii príslušníkov mimo ústavu.

7. Charta práv rodiny (z 22. 10. 1983)

- veľká pomoc zo strany Apoštolskej stolice, ktorá ju vypracovala na základe práce Synody biskupov v Ríme (1980),
- je veľkou výzvou na život rodín v pravde a v láske,
- hneď v úvode vysvetľuje neodňateľné ľudské práva každého človeka i rodín,
- zdôrazňuje vážnosť a dôležitosť rodiny z heterosexuálneho manželstva muža a ženy,
- zároveň pobáda zainteresované vlády na miestnych úrovniach k starostlivosti o rodiny, siroty, postihnuté deti i starých,
- zaoberá sa právami a povinnosťami spoločnosti, rodičov (právo výchovy, voľby školy) i detí,
- vystríha pred potratmi, genetickými manipuláciami s ľudskými zárodkami,
- zdôrazňuje právo dieťaťa na ochranu pred narodením i po ňom,
- hlása právo rodiny na byť vhodný na rodinný život,
- neopomína ani práva rodín migrantov i utečencov.

Lineamenta k štvrtému tematickému okruhu LAICKÝ APOŠTOLÁT ČLENOV ORDINARIÁTU

Dokumenty, s ktorými budeme pracovať pri štvrtej téme:

- Dogmatická konštitúcia Lumen gentium – Svetlo národov o Cirkvi, Štvrtá kapitola Laici
- Dekrét o apoštoláte laikov Apostolicam actuositatem – Apoštolská činnosť
- Apoštolská exhortácia Christifideles laici – o povolání a poslaní laikov v Cirkvi a vo svete
- Apoštolská exhortácia Evangelii gaudium – Radosť evanjelia
- Katechizmus Katolíckej cirkvi
- Kódex kánonického práva, Kán. 204-231; 298-329; 536,537
- Kódex kánonov východných cirkví, Kán 399-409; 573-594

Špecifické dokumenty:

- Základná zmluva medzi Slovenskou republikou a Svätou stolicou
- Zmluva medzi Slovenskou republikou a Svätou stolicou o duchovnej službe katolíckym veriacim v ozbrojených silách a ozbrojených zboroch Slovenskej republiky
- Štatút Ordinariátu OS a OZ SR

1. Návrhy zaslané od kňazov Ordinariátu OS a OZ SR – usporiadané na zasadaní prípravnej komisie 26. novembra 2014

- Pastорácia a misijná činnosť medzi nepokrstenými a nepraktizujúcimi kolegami a kolegynami.
- Príležitostná katechéza na pracovisku i po zamestnaní.
- Ponuka na stretnutia pri organizovaní pútí a rodinných stretnutí.
- Osloviť členov Ordinariátu aj pre jednoduchú formu apoštolátu. V našich podmienkach je aj účasť na aktivitách farského spoločenstva v rámci útvaru/ústavu významným apoštolátom.
- Púte – definovanie púte, domáce, zahraničné.
- Pastoračné stretnutia.
- Povzbudzovanie k apoštolátu.
- Sprevádzanie spoločenstva Dizmas.
- Pastорácia povolání dobrovoľníkov v ZVJS – Katolícka väzenská dobrovoľná služba (KVDS), sprevádzanie a formácia dobrovoľníkov, hľadanie nových povolání.
- Akým spôsobom je možné u laikov zvýšiť povedomie začlenenia sa do Ordinariátu?
- Kde je priestor na využitie pomoci laického apoštolátu v našich farnostiach?

- Možnosti realizácie laikov v špecifických podmienkach rezortov OS a OZ SR.
- Apoštolát laických členov Ordinariátu mimo pracoviska, svedectvo viery mimo rezortu (rodina, nemocnica, charita...).

2. Návrh jednotlivých bodov, ktoré boli pripravené odbornou komisiou

- Účasť laikov na poslaní Cirkvi.
- Rôzne formy apoštolátu.
- Ciele apoštolátu laikov.
- Rozličné oblasti apoštolskej činnosti.
- Špecifické odlišnosti pôsobenia laického apoštolátu.
- Pomoc, ktorú má duchovenstvo poskytovať apoštolátu laikov.
- Charitatívna činnosť.
- Misie.
- Ekumenizmus, Cirkev a nekresťania.
- Potreba formácie apoštolátu.
- Právo na náboženskú slobodu.
- Panna Mária – prvá apoštolka.

3. Laický apoštolát členov Ordinariátu

„Pod názvom laici sa tu rozumejú všetci veriaci v Krista (okrem príslušníkov posvätného stavu a v Cirkvi schváleného rehoľného stavu), teda veriaci v Krista, ktorí – keďže krstom boli včlenení do Krista, boli ustanovení za Boží ľud, a svojím spôsobom dostali účasť na Kristovom kňazskom, prorockom a kráľovskom úrade – vykonávajú primerane svojmu stavu poslanie celého kresťanského ľudu v Cirkvi a vo svete.“ (KKC 897)

„Apoštolátom“ sa volá „každá činnosť“ veriacich zameraná na šírenie „Kristovho kráľovstva po celej zemi“. Každý laik je poslaný práve tak, ako apoštolí Ježišom do miest a dedín „*všade tam, kam sa on sám chystá ísť*“ (porov. Lk 10,1), aby sa mu stal spolupracovníkom v rozmanitých podobách a spôsoboch jediného apoštolátu Cirkvi, ktorý treba ustavične prispôbovať novým, aktuálnym potrebám.

Slovo „*laik*“, často vnímame aj synonymom neodborník, nevedomý alebo nevyučený. Avšak „*laici*“ veriaci v Krista, ak žijú svoju vieru, už nie sú neodborníci. Stávajú sa profesionáli.

3.1. II. vatikánsky koncil

Laici sú plnohodnotnými členmi Božieho ľudu a mystického Tela Kristovho. Prostredníctvom krstu majú účasť na trojakom – kňazskom, prorockom a kráľovskom – úrade Krista. Dosvedčujú a uskutočňujú bohatstvo tejto dôstojnosti prostredníctvom svojho života vo svete. To, čo pre vysvätených nositeľov úradu môže byť dodatočnou alebo mimoriadnou úlohou, to je špecifickým poslaním laikov. Ich vlastným povolaním je „hľadať Božie kráľovstvo v spravovaní a usmerňovaní časných vecí podľa Božej vôle“. (LG 31)

V Dekréte o apoštoláte laikov **Apostolicam actuositatem** je naliehavá prosba v mene Pána Ježiša adresovaná všetkým laikom, aby ochotne, veľkodušne a s otvoreným srdcom odpovedali na Kristov hlas, ktorý ich práve teraz volá so zvýšenou nástojčivosťou, i na podnety Ducha Svätého. Najmä mladší nech prijímú túto výzvu s nadšením a veľkoryso vo vedomí, že sa vzťahuje na nich. Lebo sám Pán prostredníctvom tohto posvätného cirkevného snemu opätovne volá všetkých laikov, aby sa čoraz tesnejšie zomkávali okolo neho a zúčastňovali sa na jeho spasiteľnom poslaní, aby pokladali jeho záujmy za svoje vlastné (porov. Flp 2,5). On ich znovu posielal do každého mesta a všade tam, kam sa sám chystá ísť (porov. Lk 10,1), aby sa mu stali spolupracovníkmi v rozmanitých podobách a spôsoboch jediného apoštolátu Cirkvi, ktorý treba ustavične prispôbovať novým, aktuálnym potrebám. Nech teda ustavične veľkodušne pracujú na Pánovom diele s vedomím, že ich námaha v Pánovi nie je daromná (porov. 1 Kor 15,58) (pozri AA 33).

3.2. Kódex kánonického práva

Laici

Kán. 204 - § 1. Veriaci sú tí, ktorí ako krstom včlenení do Kristovho tela sú ustanovení za Boží ľud, a tým, že sa svojím spôsobom stali účastní na Kristovej kňazskej, prorockej a kráľovskej úlohe, sú podľa svojho vlastného postavenia povolaní uskutočňovať poslanie, ktoré Boh zveril Cirkvi, aby ho plnila vo svete.

§ 2. Táto Cirkev, ustanovená a usporiadaná na tomto svete ako spoločnosť, jestvuje v katolíckej cirkvi, spravovanej nástupcom Petra a biskupmi v spoločenstve s ním.

Kán. 205 - V plnom spoločenstve katolíckej cirkvi tu na zemi sú tí pokrstení, ktorí sa v jej viditeľnom organizme spájajú s Kristom, a to zväzkami vyznania viery, sviatostí a cirkevného riadenia.

Kán. 206 - § 1. Zvláštnym spôsobom sú s Cirkvou spojení katechumeni, ktorí totiž z podnetu Ducha Svätého prejavenu vôľou žiadajú, aby boli do nej včlenení, a tak sa touto samou túžbou, ako aj životom viery, nádeje a lásky, ktorý žijú, spájajú s Cirkvou, ktorá sa o nich stará už ako o svojich.

§ 2. Zvláštnu starostlivosť o katechumenov prejavuje Cirkev, ktorá keď ich vyzýva, aby žili podľa evanjelia, a uvádza ich do slávenia posvätných obradov, udeľuje im už rozličné výsady, ktoré sú vlastné kresťanom.

3.3. Kódex kánonov východných cirkví

Kán. 399 - Pod menom laikov sa v tomto kódexe rozumejú veriaci v Krista, ktorým je vlastný a osobitý svetský stav a ktorí sa životom vo svete, avšak neustanovení v posvätnom stupni, ani nezapísaní do rehoľného stavu, podieľajú na poslaní Cirkvi.

Kán. 401 - Predovšetkým laikom, na základe ich povolania, náleží spravovať časné veci a ich usporiadaním podľa Božích zámerov hľadať Božie Kráľovstvo a tak v súkromnom, rodinnom a politicko-spoločenskom živote byť svedkami Krista a ukazovať ho iným, bojovať za spravodlivé zákony v spoločnosti a tiež planúc vierou, nádejou a láskou stavať sa kvasom posvätenia sveta.

Kán. 402 - Laici majú právo, aby sa im vo veciach pozemskej obce priznala sloboda, ktorá prislúcha všetkým občanom; avšak pri užívaní tejto slobody sa majú starať, aby ich aktivity boli preniknuté evanjeliovým duchom a aby pozorne sledovali náuku predkladanú Magistériom Cirkvi, pričom sa majú chrániť, aby v názorových otázkach vlastnú mienku nepredkladali ako náuku Cirkvi.

3.4. Katechizmus katolíckej cirkvi

Apoštolát

863 Celá Cirkev je apoštolská, pretože prostredníctvom nástupcov svätého Petra a apoštolov zostáva v spoločenstve viery a života so svojím počiatkom. Celá Cirkev je apoštolská, pretože je „poslaná“ do celého sveta. Na tomto poslaní majú podiel všetci členovia Cirkvi, hoci rozličným spôsobom. „Kresťanské povolanie je totiž svojou povahou aj povolaním na apoštolát.“ „Apoštolátom“ sa volá „každá činnosť tajomného tela“ zameraná na šírenie „Kristovho kráľovstva po celej zemi“.

864 „Keďže Kristus, ktorého poslal Otec, je pôvodcom a počiatkom celého apoštolátu Cirkvi, je zrejmé, že plodnosť apoštolátu“ vysvätených služobníkov, ako aj laikov „závisí od ich životného spojenia s Kristom“. Apoštolát nadobúda najrozličnejšie formy podľa rôznych

povolání, požiadaviek čias a rozmanitých darov Ducha Svätého. Ale láska, čerpaná najmä z Eucharistie, je vždy „akoby dušou celého apoštolátu“.

865 Cirkvev je jedna, svätá, katolícka a apoštolská vo svojej najhlbšej a konečnej totožnosti, pretože v nej už jestvuje a na konci čias sa zavŕši „nebeské kráľovstvo“, „Božie kráľovstvo“, ktoré prišlo v osobe Ježiša Krista a tajomne rastie v srdci tých, čo sú do neho včlenení, až kým sa plne neprejaví vo svojom eschatologickom zavŕšení. Vtedy všetci ľudia, ktorých Ježiš Kristus vykúpil a ktorí sa v ňom stali „svätí a nepoškvrnení v láske“ (Ef 1,4) pred Božou tvárou, budú zhromaždení ako jediný Boží ľud, „Baránkova nevesta“ (Zjv 21,9), „sväté mesto“, ktoré „zostupuje z neba od Boha, ožiarené Božou slávou“ (Zjv 21,10-11); a „hradby mesta“ majú „dvanásť základných kameňov a na nich dvanásť mien dvanástich Baránkových apoštolov“ (Zjv 21,14).

4. Účasť laikov na poslaní Cirkvi

Základom účasti laikov na apoštoláte je to, že sme prijali sviatosti: krst a birmovanie.

Krstom kresťan dostal nový život a ten život treba žiť ako kresťan. Čiže žiť svoju vieru všade, nielen v kostole, ale aj v zamestnaní, v rodine, vo verejnom živote. Človek, ktorý by bol kresťanom iba medzi štyrmi stenami vlastnej izbičky a pohanom v ostatnom živote, bol by hodný nasledovania? Život viery na každom mieste totiž značí už svedectvo Kristovi čiže apoštolát, a to aj bez slov, lebo skutky hovoria a svedčia.

Sviatosťou birmovania sa stávame dospelými kresťanmi. Dostávame dary – silu Ducha Svätého. Ak budeme spolupracovať s Duchom Svätým, používať tento dar, môže sa potom ten dar rozvíjať a prinášať úrodu v podobe príkladných životov otcov, mám, príslušníkov, príslušníčok a je to už apoštolát.

V Eucharistii – svätom prijímaní prichádza Pán Ježiš do nášho srdca. Živí sa v nás láska k Bohu i láska k ľuďom. Aká by to bola láska, ktorá by sa nechcela navonok prejavíť? Ak sa však prejaví navonok, je to už apoštolát. Nie povinnosť, ale skôr naša vďačnosť za prijatie sviatostí by nás mala viesť k apoštolátu.

Svet bez Boha sa skôr či neskôr začne budovať proti človeku.

Kto sa snažil organizovať nejaké apoštolské podujatie, aby Boha prinášal do sveta, istotne narazil u niektorých kresťanov na obvyklú námietku: „Nechajte ma na pokoji, ja mám prácu, rodinu, som zamestnaný. Svoje povinnosti si odbavím, v nedeľu a sviatky idem do kostola, ročnú spoveď si vykonávam, viac spraviť nemôžem.“ Pôsobí to tak, ako keby apoštolát bol úlohou iba tých, čo majú voľný čas. Ako keby sa mal vykonávať iba v kostole alebo okolo kostola. Uvedomme si však, že apoštolát nie je dobrovoľným športom niekoľkých vyvolených ani výsadou príslušníkov nejakej organizácie. Apoštolom je vlastne každý jeden z nás, či už ako dieťa, mladý, dospelý a aj v starobe. Prežívaním života s Bohom Boh sa stáva cez nás prítomný vo svete, všade tam, kde sa nachádzame.

Pius XII. ešte v roku 1946 povedal: „*Veriaci, a ešte presnejšie laici, stoja v prvých líniah života Cirkvi. Cirkvev je pre nich životným princípom ľudskej spoločnosti, preto musia práve oni nadobúdať stále hlbšie vedomie, že nielen patria k Cirkvi, ale že sú Cirkvou.*“²¹ To znamená, že sú spoločenstvom veriacich na zemi pod vedením pápeža ako spoločnej hlavy, biskupov a kňazov, ktorí sú s ním zjednotení. Laici sú teda Cirkvou.

Ak by sa stalo, že niekto by povedal: „mňa nikto neposlal“, nuž tu je poslanie Pána Ježiša: „*Chodte aj vy do mojej vinice.*“ (Mt 20,3-4)

4.1. Katechizmus katolíckej cirkvi

²¹ Pozri Acta Apostolicae Sedis 38, 1946, s. 149.

„Veriaci v Krista a konkrétnejšie laici stoja v prvej línii života Cirkvi. Ich prostredníctvom je Cirkev životným princípom ľudskej spoločnosti. Preto si majú najmä oni stále jasnejšie uvedomovať, že nielenže patria do Cirkvi, ale sú Cirkvou, to jest spoločenstvom veriacich v Krista na svete pod vedením spoločnej hlavy, totiž rímskeho pápeža a biskupov v spoločenstve s ním. Oni sú Cirkev.“ (Pozri KKC 897)

4.2. Praktické podnety

4.2.1. Som vdáčný za to, že som kresťanom?

4.2.2. Uvedomujem si, že som krstom a birmovaním pozvaný k účasti na živote Cirkvi v prostredí, kde vykonávam svoju službu, aby som tam vykonával apoštolát podľa svojich možností a schopností?

5. Rôzne formy apoštolátu

Apoštolát má svoj výdatný prameň v opravdivom kresťanskom živote. Je základom a podmienkou každého apoštolátu laikov, aj organizovaného, a nedá sa ničím nahradiť. Existujú rozmanité druhy apoštolátu, ktorými laici budujú Cirkev, posväcujú svet a obrodzujú ho v Ježišovi Kristovi. Budeme sa venovať apoštolátu: osobnému, v zvláštnych podmienkach, živote v spoločenstve.

- osobný

Osobný apoštolát vykonávajú jednotlivci. Je základom a podmienkou každého apoštolátu laikov. Nedá sa ničím nahradiť. Uskutočňovať ho môžu všetci bez toho, aby boli niekde organizovaní. Ide o osobitnú formu apoštolátu, ktorá je aj v našich časoch veľmi výstižným znakom Krista žijúceho vo svojich veriacich.

Vykonáva sa:

- svedectvom celého laického života, ktorý vyviera z viery, nádeje a lásky,
- apoštolátom slova podľa svojich možností a schopností vysvetľovať to, čo žijem a verne vyznávam „*stále pripravení obhájiť sa pred každým, kto vás vyzýva zdôvodniť nádej, ktorá je vo vás*“ (1 Pt 3,15),
- spolupracou na výstavbe a správe časného poriadku v rodinnom živote a vo svete zamestnania, kultúry a spoločenského života,
- verejným uctievaním Boha, modlitbou, pokáním a dobrovoľným znášaním životných námah a trápení.

Po krste dospelaj mladej dámy sa jej otec biskup opýtal: „*Čo Vás priviedlo k tomu, že ste sa rozhodli dať pokrstiť?*“ Jej odpoveď znela: „*Videla som príklad našej pani riaditeľky, ktorá to, v čo verí, aj žije. Jej príklad života ma priviedol k tomu, že aj ja chcem takto prežívať svoj život.*“

- v zvláštnych podmienkach

Osobný apoštolát je potrebný a naliehavý zvlášť tam, kde je vážne obmedzená sloboda Cirkvi. Laici, pokiaľ možno, nahrádzujú kňazov, vystavujú nebezpečenstvu aj svoju osobnú slobodu, ba niekedy i život: vyučujú kresťanské náboženstvo tých, ktorí žijú v ich prostredí, učia ich nábožne žiť a katolícky zmýšľať, nabádajú ich často pristupovať k sviatostiam a pestovať nábožnosť, najmä eucharistickú.

Osobitné miesto má najmä tam, kde je katolíkov málo a sú rozptýlení. Kde sú laici apoštolsky činní iba ako jednotlivci z dôvodov vyplývajúcich napr. z povahy ich zamestnania, je vhodné, aby sa schádzali na rozhovory v menších skupinách bez akejkoľvek bližšie stanovenej záväznosti alebo organizačnej formy, ale takým spôsobom, aby to vždy bolo pre iných viditeľným znakom cirkevného spoločenstva a skutočným svedectvom lásky. Takto si budú priateľstvom a spoločnou výmenou skúseností navzájom duchovne pomáhať a posilňovať sa, aby prekonávali ťažkosti života a práce, vyplývajúce z prílišnej osamelosti, a aby ich apoštolát prinášal hojnejšie ovocie.

- život v cirkevnom spoločenstve

Človek je svojou prirodzenosťou spoločenský tvor. Bohu sa zapáčilo zhromaždiť veriacich v Krista ako Boží ľud (porov. 1 Pt 2,5-10) a jedno telo (porov. 1 Kor 12,12). Organizovaný apoštolát teda dobre zodpovedá ľudským i kresťanským požiadavkám veriacych a zároveň sa javí ako znak cirkevného spoločenstva a jednoty v Kristovi, ktorý povedal: „*Kde sú dvaja alebo traja zhromaždení v mojom mene, tam som ja medzi nimi.*“ (Mt 18,20)

Spoločný apoštolát má aj preto svoj význam, lebo v cirkevných spoločenstvách i rozličných prostrediach je často potrebná spoločná apoštolská činnosť. Veď združenia, ktorých cieľom je spoločná apoštolská činnosť, sú oporou pre svojich členov, vychovávajú ich pre apoštolát a náležite zladujú a usmerňujú ich apoštolské úsilie, takže sa dá od nich očakávať omnoho hojnejšie ovocie, ako keby ich uskutočňovali jednotlivci, každý osobitne.

V tomto ohľade je zvlášť dôležité, aby apoštolská činnosť ovplyvnila aj spoločné zmýšľanie a sociálne podmienky tých, na ktorých sa sústreďuje, lebo ináč by neraz nedokázali odolávať tlaku verejnej mienky alebo ustanovizní.

Možnosti zapojiť sa do spoločenstva:

- farské – rôzne modlitbové spoločenstvá (matiek, otcov) spevokol, estetické, ministranti, mládež, dospelí, dôchodcovia,
- SKV – Spoločenstvo katolíckych veriacych,
- Dizmas – spoločenstvo väznených osôb,
- Katolícka väzenská dobrovoľná služba.

„Pretože sú všetky služby a charizmy rôzne a komplementárne, sú všetky, zodpovedajúce svojmu druhu, potrebné pre rast Cirkvi. Laici musia byť stále viac presvedčení o zvláštnom význame apoštolského zaangažovania sa vo svojej farnosti.“ (Pozri ChfL 27)

5.1. Praktické podnety

5.1.1. Ako vyzerá svedectvo môjho života?

5.1.2. Čítam Sväté písmo, Katechizmus katolíckej cirkvi, aby som vedel slovom zdôvodniť nádej, že som veriaci?

5.1.3. Ako preukazujem na verejnosti uctievanie Boha?

5.1.4. Ako sa zapájam do farského spoločenstva?

5.1.5. Viediem nejaké cirkevné spoločenstvo?

5.1.6. Som členom nejakého cirkevného spoločenstva?

6. Ciele apoštolátu laikov

Poslaním a cieľom Cirkvi je napomáhať spásu ľudí. Na to je potrebné, aby prostredie v ktorom ľudia žijú, bolo preniknuté duchom evanjelia. A tu je veľký priestor pôsobnosti pre

laikov. Laik, ktorý je zároveň veriacim i občanom – príslušníkom, má sa nechať v duchovnom i dočasnom poriadku neprestajne viesť jedine svojím kresťanským svedomím.

- apoštolát evanjelizovania a posväcovania

Táto služba sa osobitným spôsobom zveruje kňazom, avšak dôležitý podiel pritom majú mať aj laici, aby boli „*spolupracovníkmi pravdy*“. Zvlášť na poli evanjelizácie sa apoštolát laikov a pastoračná činnosť kňazov navzájom dopĺňajú. Laikom sa naskytujú nesčíselné príležitosti vykonávať apoštolát ohlasovania evanjelia a posväcovania. Už samo svedectvo kresťanského života a dobré skutky konané v nadprirodzenom duchu majú silu priťahovať ľudí k viere a k Bohu, veď i Pán hovorí: „*Nech tak svieti vaše svetlo pred ľuďmi, aby videli vaše dobré skutky a oslavovali vášho Otca, ktorý je na nebesiach.*“ (Mt 5,16)

Každá doba, ktorú tvoria ľudia, prináša so sebou aj nové problémy. Šíria sa veľmi nebezpečné bludy, ktoré sa snažia od základov vyvrátiť náboženstvo, mravný poriadok a samu ľudskú spoločnosť. Z toho plynie naliehavá vyzývka pre laikov, aby každý podľa svojho nadania a vzdelania, v súlade s úmyslami Cirkvi a so zvýšenou svedomitosťou plnil svoju úlohu vysvetľovať, brániť a správne uplatňovať kresťanské zásady na súčasné problémy.

- dať časnému poriadku kresťanského ducha

„*A Boh videl všetko, čo urobil, a hľa, bolo to veľmi dobré.*“ (Gn 1,31)

V priebehu dejín ľudia následkom dedičného hriechu často upadli do mnohých omylov, čo sa týka uctievania pravého Boha, ľudskej prirodzenosti a základov mravného zákona. To zavinielo úpadok ľudských mravov a ustanovizní a neraz zneváženie dôstojnosti ľudskej osoby. Aj v našich časoch je nemálo takých, čo vkladajú prehnanú nádej do prirodovedného a technického pokroku a pritom upadajú do istého druhu modloslužobníctva a stávajú sa skôr ich otrokmi než pánmi.

Prinášať poriadok, teda trvalé hodnoty do života a rodiny, kultúry, hospodárstva, umenia, povolania, politiky, medzinárodných vzťahov atď., ako aj ich rozvoj a pokrok, nielenže pomáhajú človeku dosiahnuť posledný cieľ, ale majú aj svoju vlastnú, Bohom danú hodnotu tak samy osebe, aj ako čiastky celkového časného poriadku.

Boh chce, aby ľudia v duchu svornosti zavádzali do časných vecí poriadok a ustavične ho zdokonaľovali. „Laici majú aj spojenými silami tak napomáhať ozdraviť ustanovizne a životné situácie vo svete, ak nejakým spôsobom navádzajú na hriech, aby sa ony prispôbili normám spravodlivosti a skôr napomáhali praktizovanie čností, ako mu prekážali. Keď tak budú konať, dajú kultúre a ľudskej činnosti mravnú náplň.“

- účasť laikov na Kristovom kňazskom, prorockom, kráľovskom úrade

Pán Ježiš vykonáva svoj prorocký úrad nielen prostredníctvom hierarchie, ale aj prostredníctvom laikov, a preto ich ustanovuje za svedkov a vybavuje ich zmyslom pre vieru a milosťou slova.

Všetky skutky, modlitby a apoštolské podujatia, manželský a rodinný život, každodenná práca, duchovné a telesné zotavenie, ak sa konajú v Duchu, ba aj životné ťažkosti, ak sa trpezlivo znášajú, stávajú sa duchovnými obetami, príjemnými Bohu skrze Ježiša Krista (porov. 1 Pt 2,5), ktoré sa pri slávení Eucharistie nábožne prinášajú Otcovi spolu s obetou Pánovho tela. Takto aj laici zasväcujú Bohu sám svet tým, že si ako ctitelia [Boha] všade sväto počínajú.“

Na poslaní posväcovať majú osobitným spôsobom účasť rodičia, „keď žijú manželský život v kresťanskom duchu a zabezpečujú deťom kresťanskú výchovu“.

Ak laici majú potrebné vlastnosti, môžu byť natrvalo prijatí do služby lektorov a akolytov. Kristus vykonáva svoj prorocký úrad nielen prostredníctvom hierarchie, ale aj prostredníctvom laikov, a preto ich ustanovuje za svedkov a vybavuje zmyslom pre vieru a milosťou slova.

Vyučovanie, ktoré vedie k obráteniu na vieru, je úlohou každého veriaceho.

Laici plnia svoje prorocké poslanie svedectvom života, ako aj slovom. Táto evanjelizácia nadobúda špecifický ráz a osobitnú účinnosť preto, že sa vykonáva v bežných životných podmienkach.

Kristus svojou poslušnosťou až na smrť dal svojim učeníkom dar kráľovskej slobody, aby „sebazapieraním a svätým životom premáhali v sebe samých kráľovstvo hriechu“.

Prežívame pôstne obdobie. Dali sme si predsavzatia. „Každý, kto si podrobuje svoje telo a ako pán nad sebou samým primerane [svojej] životnej sile nedovolí, aby mu telesné vášne rozbúrili dušu, volá sa kráľom, pretože sa akoby kráľovskou mocou dobre ovláda. Keďže sa vie ovládať a je pánom seba samého, nedá sa strhnúť do otroctva hriechu.“

V Cirkvi „môžu veriaci laici podľa právnej normy spolupracovať“ na vykonávaní moci, a to svojou prítomnosťou na diecéznych synodách a v pastoračných radách; účasťou na vykonávaní pastoračnej služby v niektorej farnosti, spoluprácou v ekonomických radách, účasťou na cirkevných súdoch atď.

Buďte originálni v službe Bohu i ľuďom, ako laici – veriaci v Krista – profesionáli.

6.1. Praktické podnety

6.1.1. Ako sa usilujem vykonávať apoštolát?

6.1.2. Ak mám príležitosť, usilujem sa o presadzovanie trvalých hodnôt, ktoré prispievajú k mravnému ozdraveniu prostredia?

7. Rozličné oblasti apoštolskej činnosti

Apoštolát sa neobmedzuje iba na svedectvo života. Pravý apoštol hľadá príležitosť ohlasovať Krista aj slovami tak neveriacim, aby ich priviedol k viere, ako aj veriacim, aby ich poučil, utvrdil a povzbudil do horlivejšieho života; lebo „*Kristova láska nás ženie*“ (2 Kor 5,14) a v srdciach všetkých majú sa ozývať slová apoštola Pavla: „*Beda mi, keby som evanjelium nehlásal.*“ (1 Kor 9,16)

Oblasti apoštolskej činnosti: rodina, miesto výkonu služby, farnosť, púte atď.

Aby niekto mohol byť apoštolom, je potrebné, aby v prvom rade bol dôveryhodný, svedomitý v práci, ochotný pomáhať iným, usiloval sa poznávať svoju vieru, prehlbovať ju, objavovať jej krásu a v konečnom dôsledku ju žiť.

„*Nech si (laici) vysoko vážia aj odborné vedomosti, zmysel pre rodinu a občianske spolužitie a všetky tie čnostné postoje, ktoré sa vzťahujú na medziľudské kontakty, ako čestnosť, zmysel pre spravodlivosť, úprimnosť, ľudskosť, pevnosť, bez ktorých nemôže obstať ani opravdivý kresťanský život.*“ (Pozri AA 4; ChfL 60)

7.1. Praktické podnety

7.1.1. Viem, kde je oblasť môjho apoštolátu?

7.1.2. Ako sa usilujem nadobúdať uvedené čnostné postoje?

8. Špecifické odlišnosti pôsobenia laického apoštolátu

Katedrála: deti, mládež, dospelí, chorí, školy.

Ministerstvo financií – colná správa: príslušníci, zamestnanci, rodinní príslušníci, služba pri výkone povolania v kontakte s osobami.

Ministerstvo obrany – ozbrojené sily: príslušníci, zamestnanci, rodinní príslušníci, škola – akadémia, nemocnica, služba pokoju – mierové misie, dobrovoľná služba.

Ministerstvo spravodlivosti – väzenstvo: väzené osoby (obvinení, odsúdení, väzenská nemocnica, mladiství), príslušníci, zamestnanci, rodinní príslušníci, Katolícka väzenská dobrovoľná služba.

Ministerstvo vnútra

Hasičský a záchranný zbor: príslušníci, zamestnanci, rodinní príslušníci, služba pri výkone povolania, škola.

Horská a záchranná služba: zamestnanci, rodinní príslušníci, služba zraneným, služba pozostalým.

Polícia: príslušníci, zamestnanci, rodinní príslušníci, škola – akadémia, nemocnica, služba pri výkone povolania, osoby (zadržané, zaistené).

8.1. Praktické podnety

8.1.1. Ako sa usilujem vykonávať apoštolát pri výkone služby?

8.1.2. Pracujem na sebe, aby som bol odborníkom v oblasti, v ktorej vykonávam službu?

9. Pomoc, ktorú má duchovenstvo poskytovať apoštolátu laikov

Úlohou celej Cirkvi je usilovať sa o to, aby sa ľudia stali schopnými správne budovať dočasný poriadok a usmerniť ho skrze Krista k Bohu. Úlohou duchovných pastierov je vyjadriť jasné zásady o celi stvorenia i využívaní sveta a poskytovať mravnú a duchovnú pomoc, aby sa časný poriadok obnovil v Kristovi.

Biskupi, správcovia farností a ostatní kňazi nech nezabúdajú, že všetci veriaci spoločne, tak duchovní, ako aj laici, majú právo a povinnosť apoštolovať a že pri výstavbe Cirkvi i laici majú svoje vlastné úlohy.

Preto nech:

- s laikmi bratsky spolupracujú v Cirkvi a pre Cirkev,
- sa o nich zvlášť starajú pri ich apoštolských aktivitách,
- vždy verní duchu a učeniu Cirkvi podporujú vhodné kontakty medzi laikmi a hierarchiou,
- obetavo udržiavajú duchovný život a apoštolský cit katolíckych združení,
- múdrymi radami pomáhajú ich apoštolskej činnosti,
- podporujú ich podujatia,
- v stálom dialógu s laikmi pozorne skúmajú, ako zvýšiť účinnosť apoštolskej činnosti,
- upevňujú ducha jednoty v združení samom, ako aj medzi ním a inými združeniami.

Veriaci má právo, aby ho neznepokojovali teórie a hypotézy, ktoré nie je schopný posúdiť alebo ktoré môže zjednodušiť či zmanipulovať verejná mienka v záujme cieľa, ktorý je vzdialený od pravdy. *Spomedzi práv veriaceho jedno z najväčších je právo počúvať Božie slovo v celej jeho úplnosti a čistote...* JP I.

Teológia je v tom najhlbšom zmysle veľmi nezištnou službou spoločenstvu veriacich, ktorá podstatne prispieva k tomu, aby sa rozprúdila objektívna diskusia, bratský dialóg, aby sa ľudia otvorili a prejavili ochotu zmeniť vlastný názor.²²

²² Ján Pavol II., Boží plán desatoro pre tretie tisícročie, Lúč Bratislava 1996, s. 49.

Všetky apoštolské združenia treba mať v náležitej úcte. Tie však, ktoré hierarchia podľa časových a miestnych potrieb schvaľuje, odporúča alebo ktoré sa rozhodla zriadiť ako najnaliehavejšie, majú kňazi, rehoľníci i laici prijímať v najväčšej vážnosti a podporovať ich, každý svojím spôsobom. Medzi ne treba dnes bezpochyby zaradiť predovšetkým medzinárodné katolícke organizácie a združenia. (AA 21)

9.1. Praktické podnety

9.1.1. Ako kňaz spolupracujem s laikmi?

9.1.2. Predkladám veriacim prvé učenie?

9.1.3. Neznepokojujem laikov rôznymi názormi a novými prúdmi?

9.1.4. Ako laik spolupracujem pri apoštoláte s ordinárom, kňazom?

9.1.5. Dám si poradiť a riadim sa podľa usmernenia ordinára, kňaza?

10. Charitatívna činnosť

Vernosť evanjeliu nás vedie počúvať výkrik chudobných.

Každá apoštolská činnosť má mať svoj pôvod a svoju silu v láske. No niektoré diela majú svojou povahou schopnosť byť priam živým výrazom lásky. A Pán Ježiš chcel, aby práve ony boli znakmi jeho mesiášskeho poslania (porov. Mt 11,4-5).

Najväčšie prikázanie v Zákone je milovať Boha z celého srdca a svojho blížneho ako seba samého (porov. Mt 22,37-40). Toto prikázanie lásky k blížnemu si Pán Ježiš osvojil a obohatil ho o nový zmysel tým, že on sám chce byť vedno s bratmi spoločným predmetom lásky, keď vyhlásil: „*Čokoľvek ste urobili jednému z týchto mojich najmenších bratov, mne ste urobili.*“ (Mt 25,40) Pán Ježiš totiž tým, že prijal ľudskú prirodzenosť, určitou nadprirodzenou solidaritou vstúpil do rodinného zväzku s celým ľudstvom a za znak svojich učeníkov ustanovil lásku týmito slovami: „*Podľa toho spoznajú všetci, že ste moji učeníci, ak sa budete navzájom milovať.*“ (Jn 13,35)

Službou ľuďom preukazuje Cirkev zároveň aj službu spoločnosti. Na tieto služby svojím spôsobom života sú usposobení a povolaní v prvom rade laici.

10.1. Praktické podnety

10.1.1. Ako sa zapájam a podporujem činnosť charity OS a OZ SR.

10.1.2. Na úrovni farnosti (colnej, hasičskej, horskej a záchrannej, policajnej, väzenskej, vojenskej alebo diecéznej, kde žijem)?

10.1.3. Na úrovni ordinariátnej?

10.1.4. Na úrovni medzinárodnej?

11. Misie

Ako Otec poslal Syna, tak aj on poslal apoštolov (porov. Jn 20,21) a povedal im: „*Chod'te teda, učte všetky národy a krstite ich v mene Otca i Syna i Ducha Svätého a naučte ich zachovávať všetko, čo som vám prikázal. A hľa, ja som s vami po všetky dni až do skončenia sveta.*“ (Mt 28,18-20) Cirkev prijala od apoštolov tento Kristov slávnostný príkaz ohlasovať spasiteľnú pravdu, aby ho plnila až po samý kraj sveta (porov. Sk 1,8).

Každý kresťan a každé spoločenstvo nech dobre rozlišuje, na akú konkrétnu cestu ich Pán posielal, ale všetci sme pozvaní prijať toto povolanie: vyjsť z vlastnej pohodlnosti a mať odvahu ísť na všetky periférie, ktoré potrebujú svetlo evanjelia.

Radosť evanjelia, ktorá naplňa život spoločenstva učeníkov, je misionárska radosť. Cítia ju sedemdesiati dvaja učeníci, ktorí sa vracajú z misie plní radosti (porov. Lk 10,17). Plní obdivu ju cítili aj prví z tých, ktorí sa obrátili pri hlásaní apoštolov, pričom „*každý ich počul hovoriť svojím jazykom*“ (Sk 2,6) na deň Turíc. Táto radosť je znakom toho, že evanjelium bolo ohlásené a prináša ovocie. Má však v sebe aj dynamiku „exodu“ a daru, dynamiku vyjdenia zo seba a rozsievania – stále znova a stále ďalej. Pán hovorí: „*Pod'me inde, do susedných dedín, aby som aj tam kázal, veď na to som prišiel.*“ (Mk 1,38) Keď semeno bolo zasiate na jednom mieste, nezdrúha sa tam dlhšie, aby viac vysvetľoval alebo aby vykonal viac znamení, ale Duch ho vedie, aby sa vybral do ďalších dedín.

11.1. Praktické podnety

11.1.1. V čom spočíva môj apoštolát na pracovisku medzi nepraktizujúcimi katolíkmi?

12. Ekumenizmus, Cirkev a nekresťania

Ekumenické snaženia sú odpoveďou na modlitbu Pána Ježiša, ktorý prosí, „*aby všetci boli jedno*“ (Jn 17,21). Dôveryhodnosť kresťanského ohlasovania by bola omnoho väčšia, keby kresťania prekonalí svoje rozdelenia a Cirkev uskutočnila „jej vlastnú plnosť katolicity u tých členov, ktorí sú k nej síce pridružení krstom, ale sú oddelení od jej plného spoločenstva“.

Spoločné dedičstvo evanjelia a z neho vyplývajúca spoločná povinnosť vydávať kresťanské svedectvo odporúča, ba často aj vyžaduje spoluprácu katolíkov s inými kresťanmi, a to zo strany jednotlivcov i cirkevných spoločenstiev, v praktickej činnosti i v rámci organizácií na poli národnom aj medzinárodnom.

Spoločné ľudské hodnoty nezriedka vyžadujú podobnú spoluprácu kresťanov sledujúcich apoštolské ciele s tými, ktorí sa síce ku kresťanstvu nehlásia, ale tieto hodnoty uznávajú.

Touto dynamickou a rozvážnou spoluprácou, ktorá má veľký význam v časných podujatiach, laici vydávajú svedectvo o Kristovi, Spasiteľovi sveta, a o jednote ľudskej rodiny.

12.1. Praktické podnety

12.1.1. Aké máte skúsenosti s ekumenizmom v praktickom živote?

12.1.2. Pri organizovaní ekumenických podujatí ich vopred konzultujem s ordinárom?

12.1.3. Aká je spolupráca s nekresťanmi?

13. Potreba formácie k apoštolátu

Apoštolát môže dosiahnuť plnú účinnosť iba prostredníctvom všestrannej a integrálnej výchovy. Táto výchova si vyžaduje nielen stály pokrok samého laika v duchovnom živote i v poznaní náuky, ale aj rozmanitosť situácií, osôb a úloh, ktorým sa má jeho činnosť prispôbiť. Výchova k apoštolátu sa má opierať o zásady, ktoré uvádzajú cirkevné dokumenty. Okrem výchovy spoločnej všetkým kresťanom mnohé formy apoštolátu vyžadujú, vzhľadom na rozličnosť osôb a okolností, aj špeciálnu a osobitnú prípravu.

Laici, ktorí sa venujú apoštolátu, majú už k dispozícii mnohé prostriedky, napríklad zasadania, kongresy, rekolekcie, duchovné cvičenia, časté stretnutia, konferencie, knihy a časopisy, ktoré umožňujú dôkladnejšie poznať Sväté písmo a katolícku náuku, živia duchovný život, oboznamujú s pomermi vo svete a pomáhajú nájsť i uplatňovať vhodné metódy. (AA 32)

13.1. Praktické podnety

- 13.1.1. Nájdem si čas na štúdium cirkevných dokumentov?
- 13.1.2. Zúčastnil som sa na duchovných cvičeniach, duchovných obnovách?
- 13.1.3. Prečítam si aspoň niečo zo života svätých?

14. Právo na náboženskú slobodu

Vzťah k Bohu je v skutočnosti súčasťou „bytia“ a „existencie“ človeka: v Bohu „žijeme, hýbeme sa a sme“ (Sk 17,28). Aj keď nie všetci veria v túto pravdu, predsa tí, čo sú o nej presvedčení, majú právo na úctu voči svojej viere a svojim životným rozhodnutiam, ktoré z toho vyplývajú na individuálnej a spoločenskej rovine. Toto je právo na slobodu svedomia a na náboženskú slobodu, ktorých efektívne uznanie sa počíta k najvyšším dobrám a k najťažším povinnostiam každého jedného národa, ktorý chce poskytnúť skutočné dobro človeku a spoločnosti: „Náboženská sloboda je nezrieknuteľnou požiadavkou osobnej dôstojnosti každého jedného človeka. Predstavuje základný kameň v budove ľudských práv a je preto nenahraditeľným faktorom blaha ľudí a celej spoločnosti, ako aj osobného uskutočnenia každého jedného. Z toho vyplýva, že sloboda jednotlivcov a spoločenstiev smie dosvedčovať a praktizovať vlastné náboženstvo, je podstatnou súčasťou mierového spolužitia medzi ľuďmi... Občianske a spoločenské právo na náboženskú slobodu sa dotýka najintímnejšej sféry svedomia. Preto sa môže stať smerodajným kritériom a v istom zmysle mierou iných základných práv. (Pozri ChfL 39)

Úcta voči človeku presahuje požiadavky individuálnej morálky, predstavuje sa ako základné kritérium, ba ako najdôležitejší základný pilier štruktúry samotnej spoločnosti, pretože táto je celá zameraná na osobu.

14.1. Praktické podnety

- 14.1.1. Akým spôsobom prispievam k náboženskej slobode?
- 14.1.2. Dokážem sa prežehnať a pomodliť pred jedlom doma v rodine, v spoločnosti alebo to pokladám za prežitok?
- 14.1.3. Dodržiavam cirkvou odporúčaný pôst a povzbudzujem k tomu aj iných?

15. Panna Mária – prvá apoštolka

S Duchom Svätým uprostred ľudu vždy stojí aj Mária. Ona zhromažďovala učeníkov, aby ho vzývali (porov. Sk 1,14), a tak umožnila misijnú explóziu, ku ktorej došlo na Turíce. Ona je Matkou evanjelizujúcej Cirkvi a bez nej nemôžeme naplno pochopiť ducha novej evanjelizácie.

Cirkev pri svojej apoštolskej činnosti právom hľadá na tú, ktorá porodila Krista, počatého z Ducha Svätého a narodeného z Panny preto, aby sa skrze Cirkev narodil a rástol aj v srdciach veriacich. Táto Panna bola vo svojom živote vzorom tej materinskej lásky, ktorou sa majú nechať preniknúť všetci, ktorí spolupracujú s Cirkvou na jej apoštolskom poslaní na znovuzrodení ľudí.

15.1. Praktické podnety

- 15.1.1. Modlím sa ruženec?
- 15.1.2. Navštevujem cirkvou odporúčané mariánske pútnické miesta? Aj spoločne s rodinou?

15.1.3. Pri organizovaných podujatiach farnosti, združenia, spoločenstva má priestor aj mariánsky rozmer?

16. Otázky predložené odbornou komisiou na riešenie

16.1. Účasť na cirkevných podujatiach (sväté omše), ak sa koná na pracovisku a potom následne aj spoločne doma s rodinnou?

16.2. Charita – pomoc členom Ordinariátu a ich rodinným príslušníkom pri tragických udalostiach, chorobe, živelných pohromách?

16.3. Služba bratom a sestrám prostredníctvom darcovstva krvi?

Na záver

Oznámenie otca biskupa o úmysle zvolať Synodu vyvolalo mnohé obavy z neznáma. Synoda? V Cirkvi nič nové. Už aj za čias, keď žil svätý Peter v Jeruzaleme, aj on hneď po svojej turíckej reči dostal otázku: *Čo máme robiť?* (Sk 2,37)

Na túto otázku my dnes poznáme odpoveď: „*Znovu začať u Krista.*“ K tomu nás pozýval a pozýva Apoštolský list pápeža Jána Pavla II. „*Novo millennio ineunte.*“ A pripomína nám aj pripojený prísľub Pána Ježiša: „*Hľa, ja som s vami po všetky dni až do skončenia sveta.*“ Táto istota sprevádzala Cirkev cez dve tisícročia. Čerpajme z nej aj dnes obnovené nadšenie pre kresťanský život na našej ceste. Ceste prvej Synody Ordinariátu OS a OZ SR, na ktorú sa vydávame.

Našou úlohou teda nebude hľadať nejaký „*nový program*“. Program tu už máme: je tu už dvetisíc rokov a obsahuje ho evanjelium a živá tradícia. Ťažisko bude v samom Ježišovi Kristovi, ktorého treba *poznať, milovať a nasledovať*. Spoločne s ním pretvárať naše miesta výkonu služby až po ich dovŕšenie v nebeskom Jeruzaleme. Je to program, ktorý sa striedaním čias a kultúr nemení, i keď prihliada na dobu a kultúru z hľadiska úprimného dialógu a účinnej komunikácie. Tento trvalý program je aj našim programom v živote Ordinariátu.²³

Ako budeme uskutočňovať laický apoštolát ako členovia Ordinariátu? Je to úloha nás členov synody, načrtnúť, rozpracovať uvedenú tému a pomáhať pri jej uvádzaní do každodenného života služby príslušníkov a príslušníčok v našich rezortoch.

²³ Pozri Apoštolský list pápeža Jána Pavla II. *Novo millennio ineunte*, KBS, 2001: ISBN 80-7162-345-8.

OBSAH

Úvod	2
Modlitba za synodu	3
Príhovor Ordinára OS a OZ SR	5
Harmonogram prác synody	7
Lineamenta k prvému tematickému okruhu	8 - 56
Lineamenta k druhému tematickému okruhu	57 – 68
Lineamenta k tretiemu tematickému okruhu	69 - 78
Lineamenta k štvrtému tematickému okruhu	79 - 91

Poznámky:

Poznámky:

Poznámky:

Poznámky:

Poznámky:

*Vydané pre internú potrebu Ordinariátu OS a OZ SR.
Bratislava 2015*